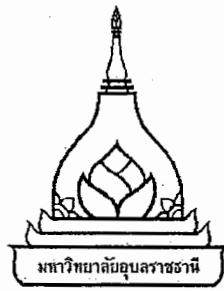


ข้อมูลท้องถิ่น



การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน :
กรณีศึกษาหมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

147691

สมพงษ์ วงศ์ชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนบูรณาการศาสตร์ คณะบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
พ.ศ. 2552
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

เลขที่.....
เลขทะเบียน ปท 8493
วัน/เดือน/ปี.....
S.A. 2552

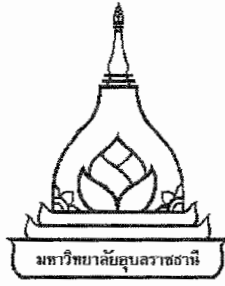


**TOURISM INCOME MANAGEMENT FOR SUTIANABLE TOURISM
DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF NATHONG VILLAGE
VANGVIENG DISTRICT, VIENTIANE PROVINCE,
LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC**

SOMPONG VONGXAY

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
MAJOR IN INTEGRAL DEVELOPMENT STUDIES
FACULTY OF MANAGEMENT SCIENCE
UBON RATCHATHANI UNIVERSITY
YEAR 2009**

COPYRIGHT OF UBON RATCHATHANI UNIVERSITY



ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนบูรณาการศาสตร์ คณะบริหารศาสตร์

เรื่อง การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษา
หมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียงแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้วิจัย นาย สมพงษ์ วงศ์ชัย

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.สุธิดา แจ่มใส ไวก์)

..... กรรมการ
(ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท โมราชาติ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัชรวิ ศรีคำ)

..... กรรมการ
(ดร.สุขวิทย์ โสภภาพ)

..... รักษาราชการแทนคณบดี
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อินทิรา ชาฮีร์)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รับรองแล้ว

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ อินทร์ประสิทธิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีการศึกษา 2552

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาหมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาวนี้ เกิดขึ้น ด้วยการได้รับทุนการศึกษาจากโครงการความร่วมมือการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ระหว่าง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี กับมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว และได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากทุนเพื่อการพัฒนาวิชาการระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รวมทั้งได้รับการช่วยเหลือแนะนำแนวทางการศึกษาจาก ดร.สุธิดา แจ่มใส ไวท์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ ตลอดจนกำลังใจจากผู้บริหารและคณาจารย์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีทุกท่าน ที่ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จนงานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วยความจริงใจ

ขอขอบคุณคณะผู้บริหารและอาจารย์ร่วมสังกัดจาก มหาวิทยาลัยสุพานุวง (หลวงพระบาง สปป. ลาว) ทุกท่านที่ให้โอกาสได้มาศึกษาจนประสบผลสำเร็จ ขอขอบคุณรุ่นพี่นักศึกษาปริญญาเอกและปริญญาโทร่วมหลักสูตรพัฒนบูรณาการศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้การช่วยเหลือและคอยให้คำแนะนำ ให้ความรู้ คอยปลุกดันและให้กำลังใจเสมือนพี่น้องตลอดมา ขอขอบคุณผู้ให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูลในพื้นที่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจนสำเร็จไปด้วยดี

ขอขอบคุณญาติพี่น้องผู้มีบุญคุณทุกท่าน ประกอบด้วย ท่านนางเวียงสุข ท่านสมพอน กุณนะวงศ์สา ท่านสุบัน ท่านปาว สีทองแดง ที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำตลอดมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณสูงสุด นั่นคือ พ่อบุญยัง และแม่กงแสง วงศ์ชัย ที่คอยส่งเสริมเรื่องการศึกษา รวมไปถึงพี่สาว พี่เขยและทุกๆ คนในครอบครัวที่คอยส่งแรงใจถามทุกข์สุขและรอคอยผลสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณภรรยาผู้คอยเป็นแรงใจตลอดมา ซึ่งคุณค่า ประโยชน์และความรู้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแด่ ผู้มีพระคุณที่ช่วยเหลือจนการศึกษาในครั้งนี้ ประสบผลสำเร็จด้วยดี



(นายสมพงษ์ วงศ์ชัย)

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน :
กรณีศึกษา หมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว

ชื่อผู้วิจัย : สมพงษ์ วงศ์ชัย

สาขาวิชา : พัฒนบูรณาการศาสตร์

ประธานกรรมการที่ปรึกษา : ดร.สุธิดา แจ่มใส ไวท์

ศัพท์สำคัญ : การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
การท่องเที่ยวโดยชุมชน

การศึกษาการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
กรณีศึกษา หมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มี
วัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการ
ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งสะท้อนลักษณะการดำเนินงานที่เป็นอยู่ของชุมชน
บ้านนาทอง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสัมภาษณ์
กลุ่ม จากกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนชาวบ้าน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอในเชิงพรรณนา
ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านนาทองเน้นการท่องเที่ยวในแหล่ง
ธรรมชาติ โดยมีเยี่ยมชมถ้ำปูนคำ (ปูทอง) และกิจกรรมกระโดดน้ำ ในถ้ำธารธรรมชาติที่ไหลผ่าน
บริเวณหน้าถ้ำเป็นหลัก ซึ่งการท่องเที่ยวถ้ำได้สร้างรายได้ให้กับหมู่บ้าน อีกทั้งบริเวณถ้ำยังเป็น
สถานที่จัดงานบุญประเพณีปีใหม่ลาว (สงกรานต์) ส่งผลให้นักท่องเที่ยว ทั้งคนลาวและ
ต่างประเทศเดินทางเข้ามาเที่ยวจำนวนมาก สร้างรายได้หลักให้กับหมู่บ้านถึง 40,000-100,000 บาท
ต่อเดือน

โครงสร้างการบริหารรายได้ของบ้านนาทอง มีระบบ โครงสร้างที่เป็นไปตามการ
ปกครองของระบอบสังคมนิยม โดยกลุ่มผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้มีบทบาทในการตัดสินใจ ส่วนชาวบ้าน
เป็นผู้ปฏิบัติ ผู้นำหมู่บ้านได้จัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับชุมชนใน 2 ระดับ ระดับครัวเรือน
และระดับชุมชน โดยมีการจัดสรรรายได้ให้กับครัวเรือนร้อยละ 30 และระดับชุมชนร้อยละ 70 ดังนี้

(1) ในระดับครัวเรือนทั้งหมด 132 ครอบครัวยังได้รับเงินจัดสรรในจำนวนเท่ากัน

(2) ในระดับชุมชน พบว่า มีการจัดสรรเพื่อการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านเช่น สร้างถนน วางระบบสายไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน สร้างสะพานข้ามลำธารในหมู่บ้าน เพื่อความสะดวกในการเข้าถึง รวมทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของกันท่องเที่ยว ตลอดจนสร้างวัด สำนักงานปกครองหมู่บ้าน รวมทั้งการซ่อมแซมโรงเรียน ใช้สำหรับการประชุม และต้อนรับแขกผู้มาเยือน มีการจัดสรรเงินเพื่อการเดินทางไปประชุมของผู้นำหมู่บ้าน และเพื่อเป็นเงินสวัสดิการสังคมของหมู่บ้าน รวมทั้งมีการจ่ายค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ให้หน่วยงานของรัฐ ซึ่งการจัดสรรงบประมาณให้แก่หมู่บ้านที่ผ่านมา เป็นการนำเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านมากกว่าการแบ่งให้กับประชาชน หรือ บางเดือนไม่มีการแบ่ง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นหลัก แล้วจึงแจ้งให้ชาวบ้านได้รับทราบในที่ประชุมของหมู่บ้าน ซึ่งพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกลุ่มผู้นำชุมชน

การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนหมู่บ้านนาทอง เป็นการดำเนินการโดยกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นหลัก มีบทบาทในการตัดสินใจ การวางแผน เพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการแบ่งรายได้ให้กับประชาชน ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติงาน และคอยรับผลประโยชน์ แต่ทั้งนี้ ชาวบ้านพอใจ เพราะเห็นว่า ในการบริหารเป็นการให้โอกาสที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวที่เท่าเทียมกัน และสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านดีขึ้น สำหรับข้อเสนอแนะของการศึกษาคั้งนี้ แม้ชาวบ้านจะไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร แต่ควรให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบรายได้ที่มาจากการท่องเที่ยว และการใช้จ่ายในทุกด้านที่เกิดขึ้นจากการนำเงินของการท่องเที่ยว เพื่อให้การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นการปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวมร่วมกัน

ABSTRACT

TITLE : TOURISM INCOME MANAGEMENT FOR SUSTAINABLE
TOURISM DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF NATHONG
VILLAGE, VANGVIENG DISTRICT, VIENTIANE PROVINCE,
LAO P.D.R.

By : SOMPHONG VONGXAY

DEGREE : MASTER OF ARTS

MAJOR : INTEGRAL DEVELOPMENT STUDIES

CHAIR : SUTHIDA JAMSAI WHYTE, Ph.D.

KEYWORDS : TOURISM INCOME MANAGEMENT SUSTAINABLE TOURISM
DEVELOPMENT COMMUNITY BASED TOURISM

This study aims to find out how income derived from community tourism is managed for the sustainable development of tourism at Na Tong village, Vang Vieng District, Vientiane, Laos. A qualitative research approach was employed to reflect on how local villagers operate community tourism by using semi-structured and group interviews. Group interviews were conducted with village leaders, villagers who responsible for managing income from tourism activities. Data were analyzed and presented descriptively. The research found that the main form of community tourism centers on caves and natural waterways that flow in front of the caves. 'Phoukham Cave' is one cave that allows the villagers to make a profit. The Phoukham Cave area is also used to stage Laos New Year festivities, which attracts large numbers of Laotian and international tourists. The village can earn a main income of between 40,000-100,000 baht per month. Na Tong village has a 'communist' structure set in place for the distribution of tourism profits. Village leaders play the key role of decision maker, while the villagers play the role of worker. Villager leaders distribute the profits from tourism in two ways: to the households and for community development purposes. (1) 30% of the profits is equally distributed in cash to households, currently comprising 132 families. (2) 70% of the profits is invested in the community. A wide range of community

development spending and investments have been made, including: roads; village electricity infrastructure; bridges throughout the village that allow villagers and tourists ease of movement throughout the village and to tourist areas; the building and continual preservation of tourist sites; the construction of temples and local administrative offices; the upkeep of schools; and the administration of public meetings and reception of guests. Money has also been used to cover community leaders' business travel expenses and for the purposes of social welfare. Moreover various taxes imposed by the state have also been paid. Previous budgets indicate that more money has been allocated for community development purposes rather than for distribution among the community's households. In some months, households have received no money. Budgetary allocations mainly depend on agreements set between village leaders. Budgetary decisions are then communicated to the villagers at community level meetings. It has been that most of the villagers agree with decisions made by the leaders. Community leaders have typically had the role of managing the profits from community tourism. Community leaders make decisions and plans in matters of community and tourism development, and the allocation of funds to the households. This has limited the villagers to the role of worker. However, because the workers have benefited financially from tourism, seen community living conditions improve, and have had equal work opportunities, the villagers are satisfied. It is suggested that while villagers do not participate in managing tourism income, they should have the right to check how much tourism income is received and how the tourism funds are used. This will help ensure that the development of tourism resources and the benefits from those resources are for each and every member in the community.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 ขอบเขตการศึกษา	5
1.6 คำนิยามศัพท์	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดการบริหารการท่องเที่ยว	8
2.2 แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	12
2.2.1 ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	12
2.2.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	13
2.2.3 ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน	16
2.3 แนวคิดการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว	17
2.4 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	19
2.4.1 ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน	19
2.4.2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สัมพันธ์กับการพัฒนาแบบยั่งยืน	21
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.5.1 กลุ่มงานวิจัยด้านการบริหารรายได้จากการการท่องเที่ยว	23
2.5.2 กลุ่มงานวิจัยด้านลักษณะกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ ต่อการพัฒนาชุมชน	26
3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 การออกแบบวิธีวิจัย	32
3.2 การเลือกพื้นที่ศึกษา	33
3.3 ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก	33
3.3.1 กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน	34
3.3.2 กลุ่มผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเงินกองทุนหมู่บ้าน	34
3.3.3 กลุ่มตัวแทนชาวบ้าน	35
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
3.4.1 การสนทนาแบบไม่เป็นทางการ	35
3.4.2 การทบทวนวรรณกรรม	35
3.4.3 การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง	36
3.4.4 การสัมภาษณ์กลุ่ม	36
3.5 การตรวจสอบข้อมูล	36
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	36
3.7 กระบวนการในการศึกษา	37
4 ผลการศึกษา	
4.1 ข้อมูลพื้นที่ศึกษา	39
4.1.1 ข้อมูลทั่วไป	39
4.2 สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม	46
4.2.1 สภาพเศรษฐกิจ สังคม	46
4.2.2 การสาธารณสุข	49
4.2.3 วัฒนธรรม	49
4.3 ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน	50
4.3.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3.2 พื้นที่อนุรักษ์ของชุมชน	53
4.3.3 ลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวของหมู่บ้านนาทอง	55
4.3.4 การจัดกิจกรรมที่สร้างรายได้แก่ชุมชน	57
4.3.5 การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว	61
4.3.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับหมู่บ้าน	64
4.4 การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว	69
4.4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม	69
4.4.2 การวางแผนการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว	71
4.4.3 แนวปฏิบัติในการจัดสรรรายได้ของหมู่บ้านนาทอง	73
4.5 แนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนา การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	75
4.5.1 พัฒนาด้านเศรษฐกิจ	75
4.5.2 พัฒนาด้านสังคม	76
4.5.3 พัฒนาด้านวัฒนธรรม	76
4.5.4 พัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	77
4.5.5 พัฒนา และทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว	77
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา	79
5.1.1 ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน	79
5.1.2 การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว	79
5.1.3 แนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การ พัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	80
5.2 อภิปรายผล	83
5.2.1 ลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน	83
5.2.2 การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว	84

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

5.2.3	แนวทางของการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อ นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	85
5.3	ข้อเสนอแนะสำหรับการทำงานของกลุ่มผู้นำชุมชน	86
5.4	ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	87
5.5	ข้อสรุปส่งท้าย	88
เอกสารอ้างอิง		90
ภาคผนวก		94
ประวัติผู้วิจัย		104

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว ปี ค.ศ. 2000 - 2008	2
2	การเปรียบเทียบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สัมพันธ์กับการพัฒนาแบบยั่งยืน	21
3	สรุปการทบทวนวรรณกรรม	29
4	กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน	34
5	กลุ่มผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเงินกองทุนหมู่บ้าน	34
6	วิธีดำเนินการศึกษา	37
7	รายได้จากการขายบัตรเข้าชมถ้ำ ต่อปี	65
8	รายได้จากการประมูลขายอาหารเฉลี่ยต่อปี	66
9	รายได้จากการประมูลให้เช่าไฟฉายเฉลี่ยต่อปี	66
10	จำแนกรายได้เฉลี่ยรวมกิจกรรมท่องเที่ยว	67
11	แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์	94
12	รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	99
13	รายชื่อถ้ำเมืองวังเวียง	100

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว และรายรับในแต่ละปี	1
2	มิติการพัฒนาแบบยั่งยืนที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยว โดยชุมชน	23
3	กรอบแนวคิดในการศึกษา	28
4	ที่ตั้งพื้นที่ศึกษา	40
5	ลักษณะกายภาพของหมู่บ้านนาทอง	41
6	ห้วยกา ลำห้วยสำคัญของบ้านนาทอง	42
7	ห้วยทา ลำห้วยสำคัญของบ้านนาทอง	43
8	ป่าที่อยู่โดยรอบบ้านนาทอง	44
9	ระบบโครงสร้างการปกครองบ้านนาทอง	45
10	ลักษณะเส้นทางเข้าหมู่บ้านนาทอง	46
11	สะพานข้ามน้ำของ	47
12	ระบบไฟฟ้าชุมชน	48
13	ลักษณะภูเขา และลำธารหน้าถ้ำปู่คำ	50
14	ลักษณะหินย้อยถ้ำปู่คำ	51
15	ลักษณะหินงอกถ้ำปู่คำ	51
16	ที่ตั้งแหล่งถ้ำปู่คำ	52
17	ป่าอนุรักษ์ชุมชน	54
18	กิจกรรมเที่ยวชมถ้ำ	56
19	กิจกรรมว่ายน้ำในลำธารหน้าถ้ำปู่คำ	56
20	การบริการขายบัตรชมถ้ำ	57
21	การให้บริการขายอาหาร	58
22	การให้บริการให้เช่าไฟฉายขึ้นชมถ้ำ	59
23	พื้นที่เขตอนุรักษ์ปลาจากในลำธารหน้าถ้ำปู่คำ ที่อนุรักษ์โดยชุมชน	62
24	ลักษณะป่าอนุรักษ์เขตต้นน้ำ ป่าต้นน้ำห้วยน้ำกา	63
25	การแบ่งสรรเงินรายได้จากกองทุนรวมหมู่บ้าน	69
26	คณะผู้บริหารงานหมู่บ้านนาทอง	70
27	โครงสร้างการบริหารงานเศรษฐกิจ สังคมบ้านนาทอง	71

สารบัญภาพ (ต่อ)

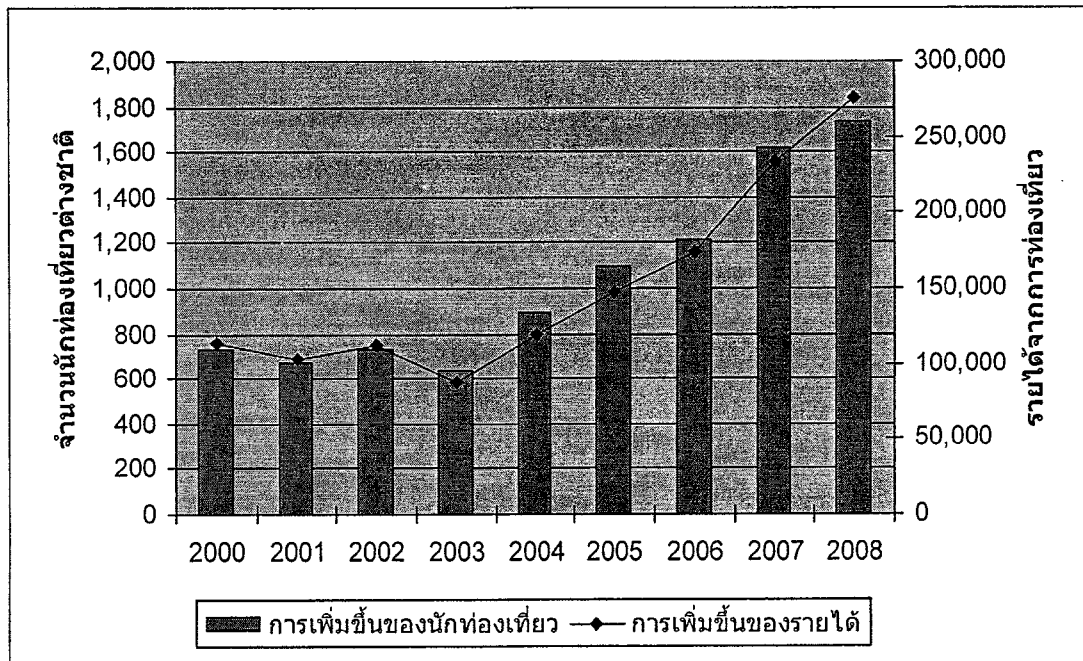
ภาพที่		หน้า
28	แนวปฏิบัติในการจัดสรรรายได้ เพื่อการพัฒนาแต่ละด้าน	73
29	ระบบไฟฟ้าชุมชน	81
30	วัดบ้านนาทอง	81
31	ถนนเข้าสู่ชุมชน	82
32	สะพานข้ามลำธารในเขตบ้านนาทอง	82
33	ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบลักษณะของหมู่บ้าน โดยทั่วไป เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2549	101
34	สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำ ประกอบด้วย นายบ้าน รองนายบ้าน และแนวโฮม (คณะกรรมการ บ้าน) เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2551	101
35	สัมภาษณ์ตัวแทนชาวบ้าน ที่รับผิดชอบด้านบัญชี และการเงิน ที่เป็นรายได้จากการ ท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2551	102
36	สัมภาษณ์สมาชิกหมู่บ้าน บ้านนาทอง เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จาก เงินรายได้ของการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เมื่อ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2551	102

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) เนื่องจากอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อันดับต้นของประเทศ จะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว และรายรับในแต่ละปี (ค.ศ. 2000 - 2008) (Lao National Tourism Administration, 2008)

รายละเอียด จำนวนนักท่องเที่ยว และการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยวในแต่ละปี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว ปี ค.ศ. 2000- 2008

ปี	จำนวนเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว (คน)	การเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว (เหรียญสหรัฐ)
2000	747,208	113,898,285
2001	673,823	103,786,323
2002	735,662	113,409,883
2003	636,361	87,302,412
2004	894,806	118,947,707
2005	1,095,315	146,770,074
2006	1,215,106	173,249,896
2007	1,623,943	233,304,695
2008	1,736,787	275,515,758

(Lao National Tourism Administration, 2008)

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาประเทศ โดยมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังในปี ค.ศ. 1990 และเพื่อให้เกิดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว รัฐบาลจึงได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในการสำรวจและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภทประกอบด้วย

- (1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- (2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- (3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

ขณะเดียวกันรัฐบาลยังให้ความสำคัญ การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่สร้างผลประโยชน์โดยตรงสู่ประชาชนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ห่างไกล ทั้งเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง (องค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติลาว 2008)

ต่อมาใน ปี ค.ศ. 1999 รัฐบาลแห่ง สปป. ลาว ได้ร่วมมือกับองค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) องค์การพัฒนาแห่งเนเธอร์แลนด์ (Netherlands Development Organization: SNV) เพื่อดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวต้นแบบใน โครงการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้ำห่า แขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project in Luang Namtha Province) ซึ่งเป็น

โครงการนำร่อง ที่นำเสนอแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ใน สปป. ลาว (องค์การท่องเที่ยว
แห่งชาติลาว, 2008) การส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์น้ำทำให้ความสำคัญกับการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับ
ชุมชน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะพื้นที่อนุรักษ์ของ
ประเทศ และรัฐบาลได้มุ่งหวังให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชนบท (องค์การท่องเที่ยว
แห่งชาติลาว, 2008)

สำหรับการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว รัฐบาลแห่ง สปป. ลาว ยังไม่มีข้อกำหนด
หรือมีการจัดที่จะทำให้การใช้รายได้จากการท่องเที่ยว ให้เป็นไปในทิศทางที่ระบบเหมือนกัน ใน
ทุกพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งมีเพียงบางพื้นที่เท่านั้นที่มีระเบียบการใช้ จ่ายเงินรายได้จากการท่องเที่ยวอย่าง
เป็นระบบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่มีกฎระเบียบใช้ในการแบ่งสรร
รายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยว และแต่ละ โครงการมีการแบ่งสรรรายได้แตกต่างกันไปแล้วแต่ความ
เหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ โครงการที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เช่นกรณีโครงการ
ท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์น้ำห้า ที่จัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน (UNESCO Nam Ha
Ecotourism Project, 2002) ที่ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง ในทุกระดับ ตั้งแต่ ผู้ออกไปอนุญาต
เดินป่า ห้องกรท่องเที่ยวแขวง ค่าบำรุงที่พักแรม ค่าขนส่งทางน้ำและทางบก ค่าอาหารของ
มัคคุเทศก์ กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ค่าภาษีแขวง ค่าตอบแทนของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ค่าปรับปรุง
ร้านอาหาร ค่าส่งเสริมหัตถกรรมท้องถิ่น และ ค่าสนับสนุนการจัดเก็บข้อมูลของห้องกรท่องเที่ยว
แขวง

แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์ เหมาะสำหรับเป็นสถานที่จัดการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ
พบว่า เมืองวังเวียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ที่มีความสำคัญ เพราะได้รับความนิยมนับเป็นอันดับ 1
ของแขวงเวียงจันทน์ มีอัตราการเติบโตด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากรัฐบาล
เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการบริการการท่องเที่ยว ทั้งนี้ รัฐบาลมีรายได้จากการจัดเก็บภาษี
จากกลุ่มเอกชนที่ทำธุรกิจบริการท่องเที่ยว การบริหารรายได้จากการจัดเก็บภาษี ของหน่วยงานรัฐที่
เกี่ยวข้องในเมืองวังเวียง เป็นการปฏิบัติที่เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ – สังคมของรัฐบาล (ห้อง
กรท่องเที่ยวเมืองวังเวียง, 2006)

ได้มีงานวิจัยที่ศึกษาในพื้นที่ของเมืองวังเวียง ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียง กับพื้นที่บ้านนาทอง
ในงานของ เพ็ญประภา พงศ์สา (2551) พบว่ากลุ่มชาวบ้านในเมืองวังเวียง ได้จัดตั้งกลุ่มบริการล่อง
ห่วงยางล่องแม่น้ำซอง ในปี ค.ศ. 2002 โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้ดูแลการบริหารรายได้จากการ
ให้บริการท่องเที่ยว และมีการจัดสรรรายได้ในทุกสิ้นเดือน ให้กับสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการดำเนินการบริหารรายได้เช่นเดียวกับที่มีการดำเนินการโดย UNESCO ในโครงการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์น้ำห่า

งานวิจัยของ ธวัชชัย รัตนซื่อน (2542) ; บุญยสฤกษ์ อเนกสุข (2549) ; เพ็ญประภา พงศ์สา (2551) ได้กล่าวถึงประเด็นการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวที่มีการแบ่งปันรายได้อย่างชัดเจนและมีการนำรายได้เพื่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งงานเหล่านี้ได้ชี้ว่าการนำเงินรายได้เพื่อการพัฒนาชุมชนมีส่วนสนับสนุนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แต่งานดังกล่าวยังไม่ให้ภาพที่ชัดเจนว่าจะนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้อย่างไร

ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจเช่นเดียวกับที่อื่น ๆ ในเมืองวังเวียง พบว่า บ้านนาทองเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้าไปเที่ยวชม ซึ่งชาวบ้านมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในบ้าน มีทำเลที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองวังเวียง โดยมีระยะห่างจากจุดเทศบาลเมืองวังเวียงประมาณ 6 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่โอบล้อมด้วยภูเขาที่อุดมสมบูรณ์ พบว่า ชาวบ้านจัดการบริการท่องเที่ยวชมถ้ำ และการจัดกระโดดน้ำในลำธารที่ไหลผ่านบริเวณหน้าถ้ำ ซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก สร้างรายได้ให้ชุมชน หมู่บ้านได้รับการพัฒนาทางด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์จากการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมในทุกระดับ (ห้องการท่องเที่ยวเมืองวังเวียง, 2006)

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ประเด็นการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านนาทอง เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ โดยเน้นลักษณะการบริหารรายได้ ที่นำไปสู่ความยั่งยืนในทุกด้านที่ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาหมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษาสามารถนำผลการศึกษาไปประกอบการวางแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ ต่อไป

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 คำถามหลัก

1.2.1.1 ชุมชนหมู่บ้านนาทอง มีการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างไร

1.2.1.2 ชุมชนควรมีการดำเนินการบริหารรายได้ได้อย่างไร เพื่อทำให้เกิดการ

ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

1.2.2 คำถามรอง

1.2.2.1 หมู่บ้านนาทอง มีรายได้จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวด้านใดบ้าง มีการนำรายได้จากการท่องเที่ยวไปใช้อย่างไร และกระบวนการบริหารเกิดอุปสรรคปัญหาอย่างไรบ้าง

1.2.2.2 แนวทางการบริหารการท่องเที่ยวอย่างไร จึงจะมีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวยั่งยืนหมู่บ้านนาทองที่แท้จริง

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดรายได้ของชุมชนบ้านนาทอง

1.3.2 เพื่อศึกษาการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

1.3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ผลการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดรายได้และนำไปใช้เป็นฐานข้อมูล ให้หมู่บ้านนาทองสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1.4.2 ทำให้ทราบถึง กระบวนการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว รวมทั้งบทบาทของผู้นำ ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มีส่วนต่อการบริหารรายได้ ใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวบ้านนาทอง ต่อไป

1.4.3 ผลการศึกษาในประเด็น แนวทางในการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางสำคัญต่อการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวและยังคงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

หมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ผู้ทำการศึกษาจะทำการศึกษาในประเด็น ลักษณะกิจกรรมการ

ท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้แก่หมู่บ้าน และการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึง

แนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ศึกษา

1.5.3 ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.5.3.1 กลุ่มผู้นำชุมชน เป็นผู้ให้ข้อมูลด้าน ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของหมู่บ้าน รูปแบบการจัดกิจกรรมและกระบวนการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในหมู่บ้าน

1.5.3.2 กลุ่มตัวแทนชาวบ้านที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้จากการบริการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน และการใช้จ่ายในการพัฒนาด้านต่างๆ ในหมู่บ้าน

1.5.3.3 กลุ่มตัวแทนชาวบ้านที่ทำธุรกิจบริการในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งให้ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยทางตรงและทางอ้อม

1.6 นิยามศัพท์

การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินงานในการจัดสรรรายได้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแก่ชุมชน

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารการท่องเที่ยว รวมถึงมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการให้บริการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงในทุกระดับ เป็นการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การดำเนินการโดยชุมชน กำหนดทิศทางโดยชุมชน ชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และผู้มาเยือน

จากความสำคัญของปัญหาจึงได้นำมาสู่วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้ทราบลักษณะของการบริหารรายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว เพื่อนำมาสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งเกิดขึ้นได้จากการจัดการของชุมชน โดยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาการบริหารรายได้จากการ

ท่องเที่ยว และศึกษาแนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อนำไปใช้พัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ รวมถึงลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนบ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว แนวคิด ทฤษฎี ที่จะนำมาทบทวนครั้งนี้ เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาโดยตรง ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ทำการศึกษาในพื้นที่ประเทศไทย และงานวิจัยที่ทำอยู่ใน สปป. ลาว โดยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เมืองวังเวียง ที่มีผลงานออกมาที่คล้ายคลึง หรือแตกต่างกับงานที่กำลังทำการศึกษาอยู่อย่างไร ซึ่งจะนำเสนอในบทที่ 2 ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

การศึกษาเรื่องการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารรายได้ ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวกับหัวข้อการศึกษา เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้ต้องการนำเสนอการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่มีผลต่องานพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ของผู้นำท้องถิ่นขณะดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นวรรณกรรมที่จะทบทวนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และคำถามของการศึกษา ประกอบด้วย

- (1) แนวคิดการบริหารการท่องเที่ยว
- (2) แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- (3) แนวคิดการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว
- (4) แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- (5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการบริหารการท่องเที่ยว

การให้ความหมายการบริหารการท่องเที่ยว นั้น พบว่า มีนักวิชาการ หน่วยงาน องค์กร ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องและใกล้เคียงกัน (มนัส สุวรรณ และคณะ, 2541 ; องค์กรท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545 ; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542 ; Swarbrooke, 2000) ซึ่งสรุปได้คือ เป็นการกระทำอย่างมีเป้าหมาย มีกระบวนการ มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ องค์กรท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) และมนัส สุวรรณ และคณะ (2541) ได้ให้ความเห็นที่ตรงกัน เกี่ยวกับความหมายการบริหารจัดการ เช่น เป็นการกระทำอย่างมีเป้าหมาย ที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม และต้องคำนึงถึงสภาพที่เป็นจริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้ว การจัดการการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสบความสำเร็จ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เป็นการวางแผนการท่องเที่ยวและดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยมีการจัดองค์การ

บริหารงานบุคคล การสั่งการ และการควบคุมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ พร้อมทั้ง มีการประเมินผลแผนการท่องเที่ยวด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการจัดการที่มีรูปแบบการดำเนินการอย่างเหมาะสม ภายใต้บริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมพื้นที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ รวมทั้งมีเป้าหมาย สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

เดชา ได้สูงเนิน (2543) ได้ให้ความเห็นต่อการบริหารการท่องเที่ยว ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จำเป็นต้องมีการวางแผนนโยบายที่ชัดเจน และมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นและเหตุผลของคนในท้องถิ่น นโยบายควรเจาะจงลงไปในแต่ละด้าน โดยพิจารณาปัจจัยพื้นฐานของชุมชน เพื่อสร้างแนวทางจัดการสิ่งแวดล้อม ให้มีการใช้ทรัพยากรแบบยั่งยืนต่อไป การตอบสนองนั้น ต้องไม่มีการกีดกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย และยังได้กล่าวถึงระบบจัดการบริหารที่สำคัญในการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

(1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) คือ แหล่งท่องเที่ยวตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะหมายถึง สภาพทางกายภาพของทรัพยากร ซึ่งอาจเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

(2) การบริการท่องเที่ยว (Tourism Service) ได้แก่ การให้บริการ เพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ

(3) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นส่วนของความต้องการในการท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหมายรวมถึงกิจกรรม รูปแบบ หรือกระบวนการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่

Swarbrooke (2000) กล่าวถึง รูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ดังนี้

(1) มีกลยุทธ์ (Strategy) ในการจัดลำดับความสำคัญ การควบคุม และขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวภายในชุมชน โดยเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด ประกอบด้วย กลยุทธ์การวางแผน การดำเนินงานที่สามารถปฏิบัติได้ และต้องเป็นไปตามนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติด้วย

(2) มีระบบโครงสร้าง (Structure) ในการจัดลำดับชั้น และการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม เพราะการมีโครงสร้างที่ดี จะเป็นกุญแจสำคัญนำไปสู่ความสำเร็จ ในการจัดการการท่องเที่ยวขึ้นพื้นฐานได้

(3) มีระบบ (System) ซึ่งระบบในการจัดการการท่องเที่ยว มีความหมายครอบคลุมไปถึง ระบบการดำเนินงาน การปฏิบัติการ การเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด และระบบ อื่น ๆ โดยทุกระบบต้องประสานความร่วมมือ มีความสัมพันธ์กันทุกชั้นตอน

(4) บุคลากร (Staff) นับว่าเป็นส่วนสำคัญ ที่จะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะบุคคลที่ทำหน้าที่บริการนักท่องเที่ยว จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยคัดสรรบุคคลที่มีความละเอียด รอบคอบ มีความผูกพันกับงาน มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือ นักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ ทำงานดี ประสพผลสำเร็จและสามารถทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจเป็นสำคัญ

(5) ทักษะ (Skill) ในการทำงานทุกอย่าง จะต้องอาศัยความชำนาญ และมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 อย่างคือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่องาน ผู้ที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว ควรจะมีทั้งความรู้ และทักษะในการทำงาน เพราะธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ต้องการผู้ที่มีความรู้และทักษะเฉพาะทางเป็นพิเศษ

(6) รูปแบบ (Style) หมายถึง รูปแบบในการดำเนินงาน ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีรูปแบบ การดำเนินงานที่แตกต่างกันในการจัดการ

(7) การเรียนรู้ (Share) คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น ความรู้ซึ่งนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวได้ดีที่สุด นักท่องเที่ยวแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกัน ในหลาย ๆ ด้าน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จะทำให้ได้รับความรู้ และประสบการณ์หลากหลาย เป็นประโยชน์ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มจะทำธุรกิจการท่องเที่ยว ได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาวางแผนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้เสนอหลักการการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวประกอบด้วย

(1) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรม ความพร้อม และความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ในรูปของคณะกรรมการ รับผิดชอบดำเนินการ และการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นต้น

(2) องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ และผู้นำท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการสนับสนุน แผนงาน โครงการ และกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมทั้ง สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรอื่น ๆ

(3) ภาคธุรกิจท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และภาครัฐ มีหน้าที่ต้องทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคกัน

(4) ประชาชนในท้องถิ่น จะต้องมีส่วนร่วมตัดสินใจใน โครงการต่าง ๆ ที่จะ

มีผลกระทบวิถีชีวิต ของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

ทั้งนี้ สมักร กะแกิงสุข (2545, อ้างอิงจาก คำยิน สานยาวงศ์ 2550) ได้สรุป การบริหารการท่องเที่ยว ควรครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- (1) ต้องมีการควบคุมการบริหารงาน ให้เป็นไปตามแผนแม่บทที่วางไว้ ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่
- (2) ควรจัดให้มี คู่มือดำเนินงานท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน ทั้งของเจ้าหน้าที่ในภาครัฐ และเอกชน
- (3) มีการกำหนดมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อม ในแหล่งท่องเที่ยวและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้ได้มาตรฐานนั้น
- (4) มีการกำหนดดัชนี ทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับ หลักการพัฒนาแบบยั่งยืน
- (5) ให้การศึกษา และฝึกอบรมบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ให้มีความสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

อาจกล่าวได้ว่า จากแนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่นักวิชาการหลายท่านกล่าวมา ซึ่งให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหาร มีการวางแผนและดำเนินงานอย่างมีเป้าหมาย ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็น นำมาใช้ในการบริหารการท่องเที่ยวกว่า กลุ่มผู้นำชาวบ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว โดยศึกษาประเด็นการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการท่องเที่ยง ที่ได้ทบทวนและนำมาปรับใช้กับงานด้านการบริหารรายได้ ของกลุ่มผู้นำหมู่บ้านนาทองดำเนินอยู่ ซึ่งมีประเด็นที่สอดคล้องหรือแตกต่างจากทฤษฎีที่ทบทวนมา คือ

- (1) การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการบริหารงาน และการบริหารรายได้
 - (2) การวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ และการควบคุมการบริหารงาน และการบริหารรายได้
 - (3) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การบริหารงานด้านการท่องเที่ยว และการบริหารรายได้ที่เกิดจากการให้บริการท่องเที่ยว
 - (4) การควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปตามแผนแม่บทที่วางไว้
 - (5) การกำหนดดัชนีทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาแบบยั่งยืน
- ดังนั้น องค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถนำมาเพื่อเปรียบเทียบกับ การดำเนินงานด้านการบริหารรายได้ ของกลุ่มผู้นำกำลังดำเนินงาน เพื่อสะท้อนแนวคิดที่มีต่อการบริหาร อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวที่มีต่อ

การพัฒนาชุมชน ส่วนประเด็นที่ไม่สอดคล้องผู้วิจัยจะนำเสนอแนะแนวทางภายใต้บริบทพื้นที่ศึกษา ต่อไป

2.2 แนวคิดการพัฒนาการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ที่เกิดจากกระแสอนุรักษ์และความต้องการให้คืนสภาพความสมบูรณ์แก่ธรรมชาติ พร้อมทั้งความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ของชุมชนท้องถิ่น ที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ในขณะเดียวกันก็ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ จากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน (Fennell, 1999)

2.2.1 ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ความหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย (Dowling, 2001; Weaver, 2001; Eber, 1992; David, 2004; องค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติลาว, 2008) รายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

Dowling (2001) เป็นการพัฒนา ที่มุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการ เพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแส โลกที่เปลี่ยนแปลงใน ขอบเขตการพัฒนา ที่ครอบคลุมทุกส่วนของการท่องเที่ยว คือ

- (1) กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องดำรงอยู่ได้
- (2) นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ
- (3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ไม่เสื่อมคลาย
- (4) กิจกรรมบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการ

อยู่เสมอ

(5) ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมต้องไม่มี หรือมีน้อยที่สุด

ขณะที่ Weaver (2001) เป็นการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนทางด้าน สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม มากกว่าการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ นั่นเอง

Eber (1992) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า เป็นการท่องเที่ยว ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ในปัจจุบัน โดยที่มีมาตรการปกป้อง และสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ เพื่ออนุชนรุ่นหลัง การท่องเที่ยวแบบนี้จึงหมายรวมถึง การจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความ

งามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม และระบบนิเวศด้วย โดยการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึง การดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึง การที่มีส่วนร่วมของ ประชาชนและชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่จะให้ประสบการณ์ การท่องเที่ยว อีกทั้งต้องให้ประชาชนทุกระดับได้รับผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว อย่างทั่วถึง ทุกระดับ และต้องชี้แนะภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ ท่องเที่ยวนั้น

David (2004) ได้ให้ความสำคัญ ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่ตระหนัก ถึงประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในกระบวนการการพัฒนา อีกทั้ง ต้องให้ประชาชนทุกระดับ ได้รับผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง ทุกระดับ และต้อง คำนึงถึง การดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด

ทั้งนี้ องค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติลาว (2008) ยังให้ความสำคัญ ต่อการอนุรักษ์ ธรรมชาติ วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นหลัก ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว ไปสู่ระดับต่าง ๆ เช่น การพัฒนา ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ของประเทศ ยกกระดับความรู้ด้านบริการการท่องเที่ยว กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยว ตลอดจนชุมชนท้องถิ่นอยู่ ในเขตแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง ทุกฝ่าย

2.2.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

นักวิชาการหลายท่าน ให้ข้อคิดเกี่ยวกับแนวทางต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน ประกอบด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งประเทศไทย, 2540; Fennell, 1999; Inskip, 1991; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา 2548; องค์การการท่องเที่ยว แห่งชาติลาว, 2008)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่ง ประเทศไทย (2540) ได้กล่าวไว้ในประเด็น เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วย

(1) มุ่งให้ประชาชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่จะมียุทธศาสตร์ต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

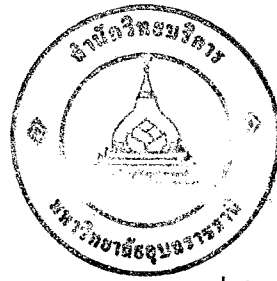
(2) การพัฒนาการท่องเที่ยว ที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุก ๆ ด้าน เพื่อผลักดันให้การพัฒนาการท่องเที่ยว เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้น ๆ

- (3) มุ่งการกระจายรายได้ และนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนท้องถิ่น
- (4) รักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาว เพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป
- (5) ส่งเสริมการใช้วัสดุ และผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่ง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ อีกด้วย
- (6) มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น ให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อจะช่วยยกระดับของการบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น
- (7) มีการทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค ระหว่างภาคธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้การทำงานขององค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาลร่วมกันบนหลักการที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ฉะนั้น การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงมุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยรวมปรับสภาพการจัดการ เพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไปจากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัยการรับผิดชอบต่อสังคมเป็นใหญ่ ขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบการท่องเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน

Fennell (1999) เน้นการพัฒนาแบบยั่งยืน ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมอย่างพอดีเท่าที่จำเป็น เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรให้มีการใช้ยาวนานขึ้น และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยว ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวด้วย นอกจากการมีส่วนร่วมยังต้องให้ความรู้กับชุมชนท้องถิ่น โดยการฝึกอบรมชาวบ้านให้รู้เกี่ยวกับแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ต่อบุคคลในท้องถิ่นในทุกระดับ จะช่วยยกระดับการบริหารการท่องเที่ยว ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอีกด้วย

ในขณะที่ Inskoop (1991) ให้ความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และความสามารถรองรับของพื้นที่ เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น และตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการท่องเที่ยว มีการแบ่งสรรรายได้แก่รัฐเอกชน นักท่องเที่ยว และคนในพื้นที่อย่างทั่วถึง ต้องมีการถ่ายอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจจากส่วนกลางลงไปยังท้องถิ่นและลงไปสู่ผู้มีส่วนได้-เสียประโยชน์ในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น รวมถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิต ตลอดจนเคารพในขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของประชาชน ที่มีความแตกต่างกัน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ยังให้ความสำคัญ ต่อกับแนวทางการพัฒนาการ



ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่เป็นจุดหมายปลายทาง ที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการทางการท่องเที่ยว ให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวด้วย

(2) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยมีการติดตามประเมินผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

(3) ด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

(4) ด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว ของชุมชนท้องถิ่นเป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่น เกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

ข้อมูลท้องถิ่น ขท&493

(5) ด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมาย ในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ให้ทุกฝ่ายเกิดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว (2008) ให้ความหมายที่ครอบคลุมถึง การพัฒนาที่คำนึงถึงความสามารถรองรับของพื้นที่ ตระหนักถึงคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ให้คงอยู่ในระยะยาว เพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป สร้างทางเลือกแหล่งรายรับให้แก่ชาวบ้าน เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ปลูกจิตสำนึกตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้ความรู้ทักษะความเข้าใจแก่ชุมชนท้องถิ่น และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของ สปป. ลาว ส่งเสริมกิจกรรมแบบอนุรักษ์ให้มีความหลากหลาย เพื่อมุ่งเน้นสร้างอาชีพเสริมแก่ชาวบ้านในแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ เปิด

โอกาสให้ชาวบ้าน มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง รวมถึงการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรองรับความต้องการของผู้มาเยือน

2.2.3 ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตอย่างรวดเร็วและมีหลาย ๆ กิจกรรม ที่ส่งผลกระทบต่อบวกและลบต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคมและทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชนท้องถิ่น ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว (2008) ; การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) ที่มีความเห็นสอดคล้องกับ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน ต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย

(1) ปรับปรุงความสามารถ ในการจัดการปฏิบัติให้มีความเข้มแข็งในการวางแผน และการคุ้มครองการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ที่กำลังเติบโตอยู่ในปัจจุบัน

(2) สนับสนุนการฝึกอบรม การสร้างความสามารถ และการส่งเสริมในภาคปฏิบัติการจัดการท่องเที่ยวที่ดี

(3) สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

(4) ตอบสนองการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น

(5) ดำเนินการศึกษา และพัฒนาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์

(6) การจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึง “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การพัฒนาศักยภาพคนและเพิ่มโอกาสการพัฒนา พร้อมทั้ง กระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาคและชุมชนเอื้อประโยชน์ต่อท้องถิ่น

ลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำมาเพื่อเปรียบเทียบกับ กิจกรรมท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านนาทอง ดำเนินงานมีลักษณะแตกต่าง หรือคล้ายคลึงกับแนวคิดของ องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว และ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อย่างไร เพื่อเสนอแนะลักษณะการจัดกิจกรรม ที่มีรูปแบบแบบยั่งยืนในพื้นที่ บ้านนาทองลำดับต่อไป

จากแนวคิดและความหมาย การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่นักวิชาการหลายท่านกล่าวมา สรุปได้ว่า เป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ชุมชนได้รับการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม และเป็นการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้

คนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน อีกทั้งเป็นการพัฒนา ที่สามารถแบ่งสรรรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง ทั้งภาครัฐ เอกชน นักท่องเที่ยว และคนในพื้นที่อย่างทั่วถึง ทุกระดับ อันจะนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืนต่อไป

ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าว จะเป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ หมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ที่ทำการศึกษาอยู่ และความรู้ที่ได้จากการสรุป ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องมา ได้ครอบคลุมประเด็นวัตถุประสงค์การศึกษา ที่มุ่งเน้นศึกษาถึง การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว และแนวทางการบริหารรายได้ ที่มีนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อีกทั้ง เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่กลุ่มผู้นำจัดทำอยู่เป็นอย่างไร สอดคล้อง หรือต่างกับทฤษฎีที่ทบทวนมา เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาแบบยั่งยืนในพื้นที่ศึกษาต่อไป

2.3 แนวคิดการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว

นักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวไว้ถึง แนวคิดการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (พจนา สวนศรี, 2546; Social Research Institute, Chiang Mai University, 2007; สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, 2547; UNESCO Nam Ha Ecotourism Project, 2002) ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

พจนา สวนศรี (2546) ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น ต้องมีระบบการเงินที่เข้าใจง่าย ตรวจสอบได้ และมีการกระจายบทบาทการทำงาน มีความจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญ ตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินการบริหารงานขององค์กรชุมชน เนื่องจากการท่องเที่ยวมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องกับหลายด้าน ดังนั้น จะต้องมีการวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การวางระบบที่ดีจะช่วยให้สมาชิกในชุมชน ไม่มีความหวาดระแวงกับประโยชน์ในภายหลัง ทั้งนี้ สิ่งที่องค์กรชุมชนต้องทำเพื่อให้การทำงานมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ควรมีขั้นตอนดังนี้

- (1) ควรมีการจัดการเงินขั้นพื้นฐาน เช่น การมีใบเสร็จรับเงิน ในใบเสร็จรับเงินควรมีการลงบัญชี รายรับ – รายจ่าย รายวัน และบัญชีแยกประเภท
- (2) มีระบบการรายงานการเงินทุกเดือน
- (3) ออกระเบียบว่าด้วย การหักเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน หรือกองกลางของกลุ่ม รวมทั้งระเบียบการใช้เงิน
- (4) มีการสรุป การใช้จ่ายทุก ๆ 3 - 6 เดือน

(5) ผู้รับผิดชอบการเงิน (รับ – จ่าย) กับคนทำบัญชี (แสดงรายการสรุปการใช้จ่ายเงินในแต่ละประเภท) ต้องไม่ใช่คนเดียวกัน และควรมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 2 คน

(6) มีระบบการหมุนเวียน ผู้รับผิดชอบงานด้านการบริหาร

การบริหารที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เริ่มจากการร่วมคิดวางแผน ตลอดจนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งในกระบวนการบริหารจะต้องมีคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้ง จากสมาชิกภายในชุมชน การจัดสรรรายได้ต้องอยู่บนหลักการความเป็นธรรม มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ อีกทั้ง มีการจัดสรรเงินรายได้จากการท่องเที่ยวลงสู่การพัฒนาระบบ โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ตลอดจนมีการส่งเสริมเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อมภายใต้ขีดความสามารถของท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย (Social Research Institute, Chiang Mai University, 2007)

ทั้งนี้ สัมพันธ์ เศรษฐกิจ และคณะ (2547) ได้กล่าวถึง หลักธรรมาภิบาล ที่ผู้มีส่วนได้เสียควรมีส่วนรับรู้ในการบริหารจัดการ ที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยเฉพาะรายรับรายจ่ายของโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยยึดหลัก 6 ข้อในการบริหาร คือ

(1) หลักคุณธรรม คือ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนในท้องถิ่นมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำตัว

(2) หลักความโปร่งใส ที่ควรสร้างความไว้วางใจ ซึ่งกันและกันของคนในท้องถิ่น โดยปรับปรุงกลไกการทำงาน ของผู้นำทุกด้านให้มีความโปร่งใส

(3) หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

(4) หลักความรับผิดชอบต่อ เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลดีและเสียจากการกระทำของตน

(5) หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมายที่ใช้การบังคับ การเป็นไปตามกติกาและข้อการปฏิบัติ ตามที่ตกลงกันไว้ อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมของคนในชุมชน

(6) หลักคุณค่า เช่นจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยให้คนในท้องถิ่นมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนต่อไป

จากแนวคิดธรรมาภิบาลข้างต้นได้นำไปใช้ เพื่อพิจารณาว่า กลุ่มผู้นำหมู่บ้านนาทองได้

มีกฎระเบียบที่เป็นธรรม มีความรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันและผลของการทำงานมีคุณค่าต่อส่วนรวม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องสภาพการจริง ๆ ของพื้นที่ เช่น การบริหารรายได้ของบ้านนาทอง และการบริหารระบบบัญชี รายรับ รายจ่าย ที่สามารถตรวจสอบโดยผู้เกี่ยวข้องหรือไม่

สำหรับ สปป. ลาว การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ยังไม่มีข้อกำหนดมาใช้เป็นระบบเดียวกันในทุกพื้นที่ท่องเที่ยว มีเพียงบางพื้นที่เป็น โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศเท่านั้น ที่มีข้อกฎระเบียบใช้ในการแบ่งสรรรายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยวและแต่ละโครงการมีการแบ่งสรรรายได้แตกต่างกันไปแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ ตัวอย่างที่นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ คือ โครงการที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ กรณี โครงการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์น้ำห่า มีการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน อาทิ ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงในทุกๆ คือ

ร้อยละ 6 แบ่งให้กับผู้อภิบาลอนุญาตเดินป่า

ร้อยละ 5 แบ่งให้ห้องการท่องเที่ยวแขวง (Tourism office)

ร้อยละ 4 ค่าบำรุงที่พักแรม

ร้อยละ 13 เป็นค่าขนส่งทางน้ำและทางบก

ร้อยละ 9 เป็นค่าอาหารของมัคคุเทศก์

ร้อยละ 8 นำเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

ร้อยละ 10 หักเป็นค่าภาษีแขวง

ร้อยละ 30 ค่าตอบแทนของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

ร้อยละ 8 หักเป็นค่าปรับปรุงร้านอาหาร

ร้อยละ 5 ค่าส่งเสริมหัตถกรรมท้องถิ่น

ร้อยละ 2 แบ่งเป็นค่าสนับสนุน การจัดเก็บข้อมูลของห้องการท่องเที่ยวแขวง

(UNESCO Nam Ha Ecotourism Project, 2002)

2.4 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.4.1 ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และมีส่วนช่วยกระตุ้น ระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ความหมาย การท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (Responsible Ecological Social Tour Project or Rest, 2537) ; สิ้นธุ์ สโรบล (2546) ; รชพร จันทร สุว่าง (2546) ; พงนา สวนศรี (2546)

โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (Responsible Ecological Social Tour Project or Rest, 2537) ให้ความหมาย คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

สินธุ์ สโรบล (2546) เห็นว่า คนในชุมชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว นำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นปัจจัย หรือต้นทุนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมทั้ง มีการใช้ทรัพยากรแบบยั่งยืนไปถึงคนรุ่นลูกหลาน พร้อมกันนี้ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ไม่สร้างผลกระทบต่อวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม มีการกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชนอย่างทั่วถึง และถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว อันเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของชุมชนเข้มแข็งตามแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืน

ทั้งนี้ รชพร จันทร์สว่าง (2546) มองประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชน มีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น ด้วยการสร้างงานและกระจายรายได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยในการอนุรักษ์ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตน อย่างไรก็ตาม การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการสร้างชุมชนเกิดมีแนวคิด หวงแหนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชาวบ้านสามารถนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ มาเป็นต้นทุน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนในท้องถิ่น ให้มากเท่าที่จะได้เพื่อทำให้การดำรงชีวิตดีขึ้น

พจนา สวนศรี (2546) ยังได้กล่าวไว้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

- (1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม
 - (1.1) ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์
 - (1.2) มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรแบบยั่งยืน
 - (1.3) ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
- (2) องค์กรชุมชน
 - (2.1) ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
 - (2.2) ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
- (3) การจัดการ
 - (3.1) มีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว

(3.2) มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้

(3.3) มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

(3.4) มีกองทุนชุมชนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

(4) การเรียนรู้

(4.1) มีระบบการจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน

(4.2) สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

2.4.2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สัมพันธ์กับการพัฒนาแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่น หากมองว่าการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้องไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น ในแต่ละมิติของการท่องเที่ยวควรจะเข้าไปส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับการพัฒนาชุมชน จึงเสมือนการสร้างการเปรียบเทียบและการสร้างตัวชี้วัดของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีกรอบการพัฒนาชุมชนเป็นแนวทาง (พจนานวน สวณศรี, 2546) ตามตาราง คือ

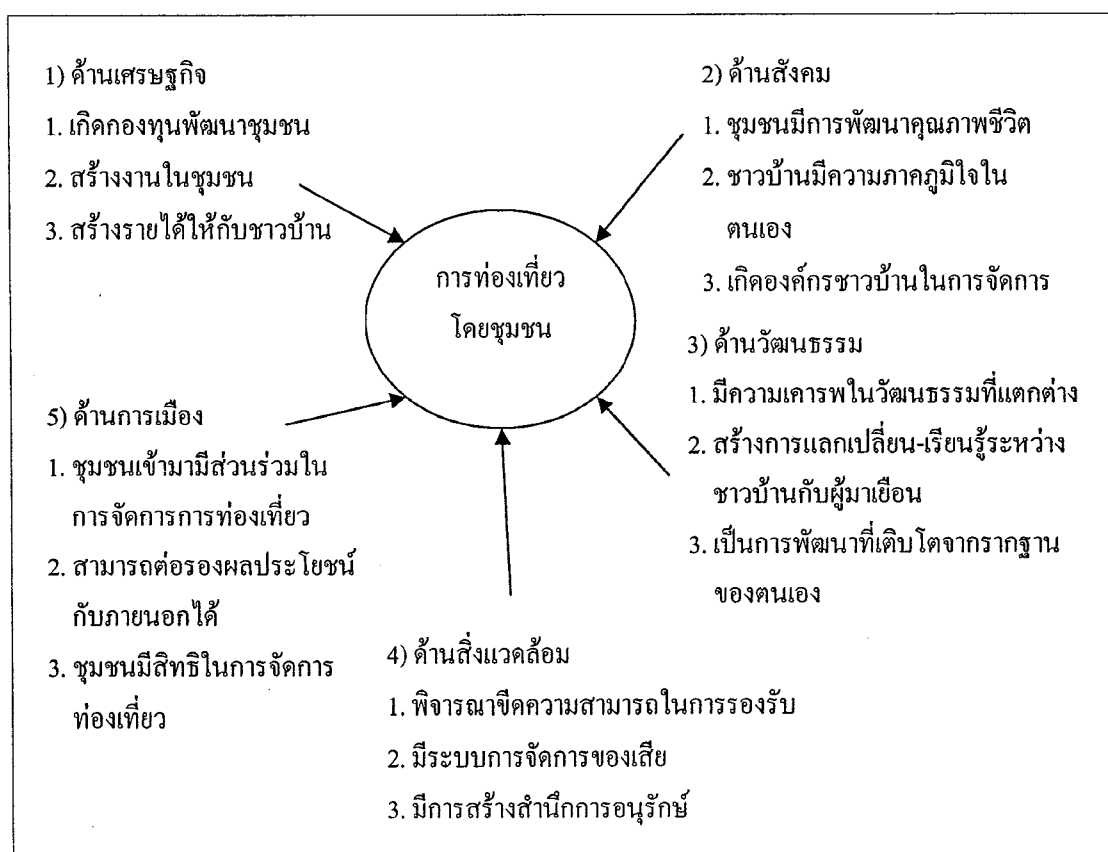
ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สัมพันธ์กับการพัฒนาแบบยั่งยืน

มิติของการพัฒนา	การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน	การท่องเที่ยวโดยชุมชน
ด้านเศรษฐกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีรายได้จากการผลิต 2. มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่หลากหลาย 3. เศรษฐกิจพึ่งตนเองได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกิดกองทุนพัฒนาชุมชน 2. สร้างงานในชุมชน 3. สร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน
ด้านสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา 2. ดำรงค่านิยมวัฒนธรรมในสังคม 3. มีคุณภาพชีวิตที่ดี 4. มีองค์กรชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชุมชนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2. ชาวบ้านมีความภาคภูมิใจในตนเอง 3. เกิดองค์กรชาวบ้านในการจัดการ
ด้านวัฒนธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้านมีการศึกษา 2. เกิดการรับรู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม 3. การอนุรักษ์วัฒนธรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง 2. สร้างการแลกเปลี่ยน-เรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน 3. เป็นการพัฒนาที่เติบโตจากรากฐานของตนเอง

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สัมพันธ์กับการพัฒนาแบบยั่งยืน (ต่อ)

มิติของการพัฒนา	การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน	การท่องเที่ยวโดยชุมชน
ด้านสิ่งแวดล้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชุมชนมีสิทธิในการจัดการทรัพยากร 2. มีระบบการดูแลเอาใจใส่สิ่งแวดล้อม 3. ชุมชนเกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พิจารณาขีดความสามารถในการรองรับ 2. มีระบบการจัดการของเสีย 3. มีการสร้างสำนึกการอนุรักษ์
ด้านการเมือง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา 2. การพัฒนาจากความต้องการของประชาชน 3. ชุมชนมีความเป็นประชาธิปไตย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว 2. สามารถต่อรองผลประโยชน์กับภายนอกได้ 3. ชุมชนมีสิทธิในการจัดการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ของการพัฒนาชุมชนกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนใน 5 มิติของการพัฒนาแบบยั่งยืนที่นักวิชาการกล่าวมา ซึ่งสอดคล้องต่อแนวทางการศึกษา ทั้งนี้ 5 มิติการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่สัมพันธ์กับการพัฒนาแบบยั่งยืน ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาวปัจจุบัน มีการจัดทำอยู่และมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการเมือง ดังมีรายละเอียดแสดงในแผนภูมิที่ 2 ลำดับต่อไป



ภาพที่ 2 มิติการพัฒนาแบบยั่งยืนที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (พจนานุกรม, 2546)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่นำมาทบทวนครั้งนี้ เป็นการศึกษางานวิจัยที่ทำการศึกษาในประเทศไทย และงานวิจัยที่มีอยู่ใน สปป. ลาว ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัย ที่เคยมีนักวิจัยทำมาก่อน และมีผลของการวิจัยออกมาในลักษณะที่แตกต่างและคล้ายคลึงกัน ซึ่งในบรรดางานวิจัยเหล่านี้ มีรูปแบบ และวิธีการดำเนินการวิจัยที่แตกต่างหลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุป และเปรียบเทียบงานวิจัย เพื่อให้ได้ทราบถึงองค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ของกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มงานวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.5.1 กลุ่มงานวิจัยด้านการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว

กลุ่มนักวิจัยที่ให้ความสำคัญ ต่อประเด็นการบริหารรายได้ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วย งานวิจัยของ (ธวัชชัย รัตนซ้อน 2542 ; บุญยศฤกษ์ อเนกสุข, 2549 ; เพ็ญประภา พงศ์สา, 2551) บรรดากลุ่มงานวิจัยเหล่านี้ กล่าวถึงประเด็นการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ธวัชชัย รัตนซ้อน (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ของชุมชนบนพื้นที่สูง กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยฮี หมู่ที่ 8 ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - structure) สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informants) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ข้อมูลที่ได้โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ผลการศึกษา พบว่า ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ภายในองค์กรของหมู่บ้านห้วยฮี มีลักษณะชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกันตัดสินใจ ส่วนด้านการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว พบว่า มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง ตามระบบการจัดการที่กลุ่มได้กำหนดไว้ 3 ระดับ คือ

- (1) ระดับครัวเรือน ชาวบ้าน โดยกลุ่มจัดการท่องเที่ยว จัดวางระบบการกระจายรายได้แก่ทุกหลังคาเรือน โดยการจัดคิวกันอำนวยความสะดวกและบริการนักท่องเที่ยว ทั้งเรื่องอาหาร ที่พักและนำเที่ยวแล้วรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นไปจำนวนร้อยละ 80 ของรายรับทั้งหมด
- (2) ระดับกลุ่ม มีการหักยอดของรายรับจำนวนร้อยละ 15 เพื่อเป็นกองทุนสำหรับกลุ่มในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นสวัสดิการของสมาชิกและเพื่อเป็นการลงทุนร่วมกัน
- (3) ระดับชุมชน การกระจายผลประโยชน์สู่ระดับชุมชน คือ รายได้จำนวนร้อยละ 5 ของการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง จะส่งเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ดูแลและกำหนดหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

ขณะที่ งานวิจัยของ บุญยस्थ्य์ อเนกสุข (2549) ได้ศึกษา กระบวนการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว กรณีศึกษาพื้นที่ โครงการการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์น้ำท่า แขวงหลวงน้ำทา ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิเคราะห์เชิงตีความ (Interpretation Analysis) ผลการศึกษา การบริหารจัดการการท่องเที่ยว เป็นการบริหารจัดการโดยภาคส่วนของรัฐเป็นผู้จัดการทั้งหมด ขณะที่คนในท้องถิ่น มีหน้าที่เพียงปฏิบัติตามสิ่งที่รัฐกำหนดเท่านั้น เช่น มีหน้าที่ในการสำรวจเส้นทาง การเป็นแรงงานรับจ้างในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การรักษาความสะอาด การจัดการด้านอาหาร ทำความสะอาดที่พัก การตรวจใบอนุญาตเดินป่า ตลอดจนการจัดเตรียมของที่ระลึก ให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งโปรแกรมการท่องเที่ยวรัฐเป็นผู้กำหนด ชาวบ้านเองก็มีความคาดหวังที่จะมีโอกาสเป็นเจ้าของรายการนำเที่ยว ในการจัดการด้วยตนเอง ส่วนด้านการแบ่งสรรผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ในรูปแบบเป็นรายรับที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด

(1) รูปแบบที่เป็นเงินสด นโยบายของรัฐบาล สปป. ลาว ในการแบ่งสรรรายได้
อย่างทั่วถึงในทุกระดับ เช่น

- ร้อยละ 6 แบ่งให้กับผู้ออกใบอนุญาตเดินป่า
- ร้อยละ 5 แบ่งให้ห้องการท่องเที่ยวแขวง
- ร้อยละ 4 บำรุงที่พักแรม
- ร้อยละ 13 เป็นค่าขนส่งทางน้ำและทางบก
- ร้อยละ 9 เป็นค่าอาหารของมัคคุเทศก์
- ร้อยละ 8 เป็นกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน
- ร้อยละ 10 หักเป็นค่าภาษีแขวง
- ร้อยละ 30 เป็นค่าตอบแทนของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
- ร้อยละ 8 หักเป็นปรับปรุงร้านอาหาร
- ร้อยละ 5 เป็นค่าส่งเสริมหัตถกรรมท้องถิ่น
- ร้อยละ 2 แบ่งเป็นค่าสนับสนุนการจัดเก็บข้อมูลของห้องการท่องเที่ยวแขวง

(2) รูปแบบที่ไม่ใช่เงินสด กล่าวคือ ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้งานที่ได้ปฏิบัติตัวจริง
เกิดการสื่อสารระหว่างคนภายในหมู่บ้านและภายนอก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวผู้มา
เยือน ที่นำไปสู่การอนุรักษ์หวงแหนแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน เป็นต้น

งานวิจัยของ เพ็ญประภา พงศ์สา (2551) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลุ่มแม่น้ำซอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว มีวัตถุประสงค์ใน
การศึกษาความเข้าใจและวิธีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเพื่อ
ศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ ให้เหมาะสม
ยิ่งขึ้น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวหลักในเมืองวังเวียง ประกอบด้วย
กิจกรรมล่องเรือคายัก กิจกรรมล่องห่วงยาง กิจกรรมชมถ้ำ และกิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตชาวเขา โดยผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนรัฐบาล (ห้องการท่องเที่ยว ห้องการ
แถลงข่าวและวัฒนธรรม หน่วยงานสิ่งแวดล้อม และองค์การพัฒนาและบริหารตัวเมืองวังเวียง) ส่วน
กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และ ส่วนประชาชนท้องถิ่นกลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน ทั้ง 3 ส่วนมีมุมมอง
ต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในส่วนที่เหมือนกัน คือ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่ต้องรักษา
ความดั้งเดิมไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลงใด ๆ ส่วนวิธีจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยว ที่ให้ความ
เพลิดเพลินและตอบสนองนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เพื่อก่อให้เกิดรายได้และเกิดประโยชน์กับทุก
ฝ่าย โดยรัฐมีบทบาทเป็นผู้กำหนดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว ขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ

ท่องเที่ยวและกลุ่มชาวบ้านในท้องถิ่นมีหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ การพัฒนาบริการตลอดจนกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว และเพื่อคุณภาพ วงศ์สา ยังได้นำเสนอผลการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว โดยแบ่งรายได้ออกเป็น 4 ส่วนประกอบด้วย

(1) ร้อยละ 5 เป็นกองทุนกลุ่ม เพื่อใช้บริหารจัดการกลุ่มเช่น การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การประชุม เอกสารต่าง ๆ การเดินทางที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการกลุ่มและสมาชิกของกลุ่มผู้ที่เดือดร้อนทางการเงิน สามารถกู้ยืมเงินของกองทุน โดยไม่มีดอกเบี้ยแต่จำนวนเงินและระยะเวลาในการชำระ ก็นต้องมีคดกลงกันโดยคณะบริหารกลุ่มเป็นผู้อนุมัติ

(2) ร้อยละ 16 จ่ายค่าภาษีให้กับห้องการท่องเที่ยวเมืองวังเวียง

(3) ร้อยละ 10 ให้กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อนำใช้ในการต่าง ๆ เช่น การสร้าง ถนน วัด โรงเรียน งานประชาสงเคราะห์ งานบุญประเพณีต่างๆ

(4) ร้อยละ 69 นำมาแบ่งสรรให้กับชาวบ้านทุกครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม ดังนั้น กลุ่มนักวิจัยที่ได้ทำการศึกษามานั้น สามารถสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ทั้งนี้ พบว่า มีความแตกต่างกันไปแต่ละพื้นที่ เช่น งานของ รัชชชัย รัตนช้อน ที่ทำการศึกษาในพื้นที่ประเทศไทย เป็นการบริหารในลักษณะชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกันตัดสินใจ ซึ่งต่างจากงาน ของ บุญสฤษฎ์ อเนกสุข และเพ็ญประภา พงศ์สา ที่ทำการศึกษาในพื้นที่ สปป. ลาว เป็นการบริหารที่ขึ้นกับฝ่ายรัฐบาล เป็นผู้สั่งการ ส่วนชาวบ้านเป็นผู้ปฏิบัติตาม ทั้งนี้ ในประเด็นการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว เห็นว่าเป็นการจัดสรรที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น มีการจัดสรรเข้ากองทุนรวม ทั้งระดับชุมชน ระดับครัวเรือน ค่าภาษีให้ภาคส่วนรัฐ เป็นต้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้ ผู้วิจัยจะนำมาเพื่อเปรียบเทียบกันงานที่ทำอยู่ในพื้นที่บ้านนาทอง เพื่อสะท้อนแนวคิดการบริหารรายได้ที่กลุ่มผู้นำหมู่บ้านดำเนินงานมีความคล้ายคลึงหรือต่างจากงานวิจัยที่พบทวนมาอย่างไร เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่

2.5.2 กลุ่มงานวิจัยด้านลักษณะกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อการพัฒนาชุมชน

งานวิจัยที่กล่าวถึง ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่นมี งานวิจัยของ (บุญสฤษฎ์ อเนกสุข, 2549 ; คำยีน สานยาวงศ์, 2550 ; เพ็ญประภา พงศ์สา, 2551) ซึ่งบรรดางานวิจัยเหล่านี้โดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ วัฒนธรรมเป็นหลัก และมีการนำเสนอผลการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย กิจกรรมขายของที่ระลึก ขายอาหารเครื่องดื่ม การพักผ่อน เข็มชมชนเผ่า เดินป่า ปีนเขา ล่องเรือ ล่องแพ ชมถ้ำ และอื่น ๆ กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้หลักแก่การพัฒนาชุมชน และการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่

ดังนั้น งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ในประเด็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิด รายได้ต่อการพัฒนาชุมชนนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอภาพรวมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา อยู่ มีกิจกรรมใดบ้างที่นำรายได้เข้ากองทุนหมู่บ้าน และนำไปเป็นข้อมูล ที่มีผลด้านการบริหารรายได้ ต่องานพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป ซึ่งสรุป สาระสำคัญตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ งานศึกษา เรื่อง “การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน” ได้คือ

(1) ประเด็นการตัดสินใจของผู้นำต่อการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวที่ส่งผล ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

(2) ประเด็นการจัดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

(3) ประเด็นการจัดการด้านจัดสรรผลประโยชน์

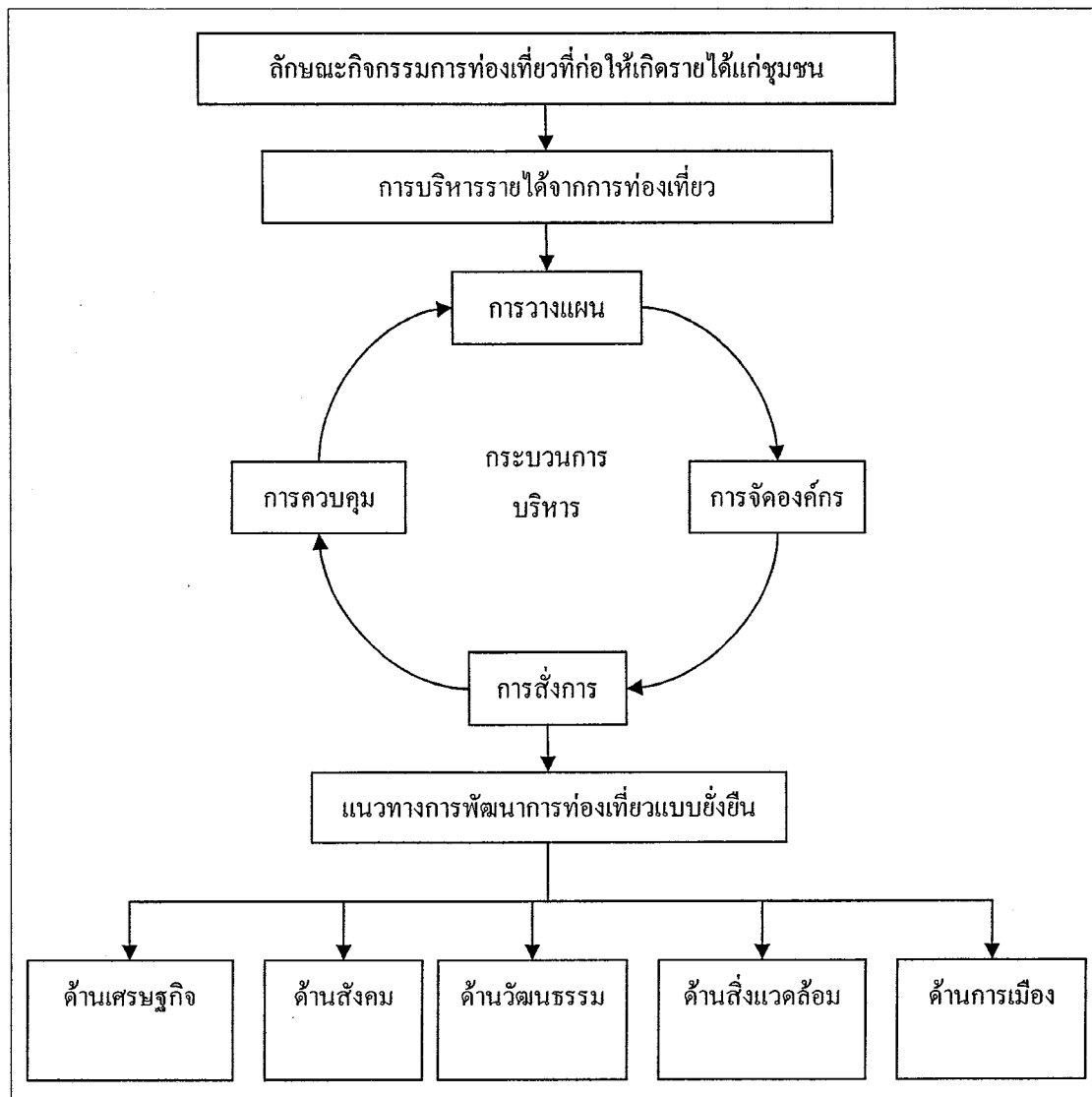
(4) ประเด็นการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว

(5) ประเด็นการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็น ที่ได้กล่าวไว้แล้วสามารถนำมาเปรียบเทียบกับงานการศึกษา เพื่อสะท้อน แนวคิดการบริหารงานด้านการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านนาทอง ที่บริหารงานโดยกลุ่มผู้นำ ชาวบ้าน มีความสอดคล้อง หรือแตกต่างกับงานวิจัยที่ทบทวนมาอย่างไร เพื่อเสนอแนะแนวทางการ บริหารงานด้านการจัดการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลำดับ ต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว จึงนำมาสู่ ข้อสรุป เพื่อจัดทำเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ครั้งนี้ จากภาพที่ 3 เป็นการศึกษาว่า ในชุมชนบ้าน นาทอง มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง รวมทั้งในแต่ละกิจกรรมท่องเที่ยว ที่ ก่อให้เกิดรายได้ได้อย่างไร และรายได้ที่เกิดขึ้น มีการวางแผนการใช้รายได้ การควบคุมการใช้ จ่าย การ สั่งการและการจัดองค์การในการบริหารจัดการรายได้ในลักษณะอย่างไร เพื่อนำมาสู่ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้เงินรายได้จากการท่องเที่ยว สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย พัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและด้านการเมือง

กรอบแนวคิดในการศึกษา



ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุป ประเด็นที่เชื่อมโยงกับ หัวข้อการศึกษา ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์กำหนดไว้และนำมาใช้เพื่อสร้างแนวคำถามประกอบการ สัมภาษณ์ ซึ่งแสดงในตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 สรุปการทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ประเด็นที่จะนำมาใช้กับงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย
1) แนวคิดการบริหาร การท่องเที่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการกำหนดแผนงาน การวางแผน มีการจัดองค์กร มีผู้นำและการครอบคลุม 2. การมีส่วนร่วมในภาคปฏิบัติ และได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกันทุกระดับ 3. ควบคุมบริหารงานให้เป็นไปตามแผนแม่บทที่วางไว้ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ 4. มีการกำหนดมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐานนั้น 5. การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติ 6. การจัดองค์การบริหารงานบุคคล การตั้งการ และการควบคุมอย่างเหมาะสม 7. ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมตัดสินใจในโครงการต่างๆ ที่จะ มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ 8. การควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปตามแผนแม่บทที่วางไว้ 9. มีการกำหนดดัชนีทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาแบบยั่งยืน
2) แนวคิดการ พัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาต้องคำนึงถึงคุณค่าทางด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและสังคมของท้องถิ่น 2. การพัฒนาต้องอยู่บนพื้นฐานความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ชาวบ้านหรือชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วม 3. มีการจัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกัน ในทุกระดับ 4. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและความสามารถรองรับของพื้นที่ 5. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ต้องให้ความสำคัญวัฒนธรรมท้องถิ่นและตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น ในฐานะเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว 6. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน 7. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่สามารถแบ่งสรรรายได้แก่รัฐ เอกชน นักท่องเที่ยว และคนในพื้นที่อย่างทั่วถึง
3) แนวคิดการบริหาร รายได้จากการ ท่องเที่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการจัดการเงินขั้นพื้นฐาน เช่น การมีใบเสร็จรับเงิน ใบใบเสร็จรับเงินควรมีการลงบัญชี รายรับ – รายจ่าย รายวัน และบัญชีแยกประเภท 2. มีระบบการรายงานการเงินทุกเดือน 3. มีการออกระเบียบ ว่าด้วยการหักเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน หรือกองกลางของกลุ่มรวมทั้งระเบียบการใช้จ่ายเงิน

ตารางที่ 3 การสรุปแนวคิด และประเด็นจะนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ (ต่อ)

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ประเด็นที่จะนำมาใช้กับงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย
	4. มีการสรุปการใช้จ่ายทุก ๆ 3 - 6 เดือน 5. มีผู้รับผิดชอบการเงิน (รับ - จ่าย) กับคนทำบัญชี (แสดงรายการสรุปการใช้จ่ายเงินในแต่ละประเภท) ต้องไม่ใช่คนเดียวกัน และควรมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 2 คน 6. มีระบบการหมุนเวียนผู้รับผิดชอบงานด้านการบริหาร 7. การบริหารรายได้ควรยึดหลัก 6 ข้อในการบริหาร
4) แนวคิดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. การกำหนดทิศทางและการดำเนินการ โดยชุมชนเอง 2. การจัดการท่องเที่ยวและการกำหนดกิจกรรม ต้องสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเหมาะสม 3. การกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชนอย่างทั่วถึง และกระจายผลประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว 4. ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ 5. มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรแบบยั่งยืน 6. ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น 7. ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน 8. ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา 9. มีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว 10. มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ 11. มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม 12. มีกองทุนชุมชนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน 13. มีระบบการจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน 14. สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน
5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1. ประเด็นการตัดสินใจของผู้นำต่อการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 2. ประเด็นการจัดการที่มีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 3. ประเด็นการจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ 4. ประเด็นการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว 5. ประเด็นการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากตารางที่ 3 เป็นการสรุปสาระสำคัญที่นำมาใช้กับงานวิจัย ซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรม ที่เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ที่มุ่งเน้นศึกษา เรื่อง “การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์กำหนดไว้ พร้อมทั้ง ได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ ที่ต้องการหาข้อสรุปด้านการบริหารรายได้ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จากกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย และเลือกใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย ซึ่งจะนำเสนอไว้ในบทที่ 3 บทต่อไป

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอระเบียบวิธีวิจัย เพื่ออธิบายขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยการออกแบบระเบียบวิธีวิจัย การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก การเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา เพื่อให้ทราบกระบวนการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว และแนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่จะนำไปสู่ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การออกแบบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้ได้เลือกใช้วิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพ (qualitative research) เนื่องจากมีความเหมาะสมกับลักษณะของเรื่องที่ศึกษาอยู่ ซึ่งวรรณกรรมที่ได้ทบทวนส่วนใหญ่เป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในพื้นที่อื่น แต่ในพื้นที่ สปป. ลาว มีงานวิจัยค่อนข้างน้อย และการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารรายได้ โดยเฉพาะในพื้นที่เมืองวังเวียงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีหลากหลายกิจกรรมท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้ แต่มีผู้ทำการศึกษาในเรื่องนี้น้อยมาก ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในรายละเอียด ที่สามารถให้ภาพของการบริการรายได้จากการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้การวิจัยในเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช, 2549 และนิศา ชูโต, 2551).

การเลือกศึกษาเฉพาะกรณี (case study) หมู่บ้านนาทองซึ่งผู้วิจัยเลือกเป็นพื้นที่ทำการศึกษาค้นคว้านี้ เนื่องจากบริบทของเรื่องมีความเหมาะสมต่อการใช้กรณีศึกษา เนื่องจากต้องพิจารณาการบริหารจัดการด้านการเงิน จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และการย้อนกลับของรายได้สู่พื้นที่ด้านทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และอธิบายปรากฏการณ์ในพื้นที่อย่างครอบคลุม จึงเลือกใช้กรณีศึกษา โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเงินของชุมชน สามารถที่จะให้ข้อมูลโดยละเอียดได้ ดังนั้นกรณีศึกษาจึงเหมาะสำหรับการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และปรากฏการณ์ดังกล่าวยังไม่มีความ

ชัดเจน เพื่อเป็นการค้นหาข้อสรุปให้ได้มาซึ่งคำอธิบายยิ่งขึ้น (ชาย โพธิ์สิตา, 2549); (สุถางค์ จันทวานิช, 2549) เป็นการศึกษาการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่กลุ่มผู้นำหมู่บ้านดำเนินอยู่ และนำมาสู่การวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอผลการศึกษาโดยการบรรยายในสิ่งที่ได้ขึ้น และพบเห็น ดังนั้น การเลือกใช้วิธีการของกรณีศึกษา (case study) จะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 1 ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำและผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องโดยตรง ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่เป็นผู้รู้ในเรื่องการบริหารรายได้ที่นำมาพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในชุมชน และทั้งเป็นผู้รู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านและด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งจะทำงานวิจัยนี้ได้รับข้อมูลและมีความเข้าใจเรื่องที่ศึกษาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.2 การเลือกพื้นที่ศึกษา

เมืองวังเวียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สมบูรณ์ ได้รับความนิยมนับเป็นอันดับ 1 ของแขวงเวียงจันทน์ มีความหลากหลายกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น แต่ในทางตรงข้ามรัฐบาลเปิดโอกาสให้ภาคส่วนเอกชนเข้ามาสัมปทาน บริการแหล่งท่องเที่ยวเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะการให้บริการในแหล่งถ้ำ (ห้องการท่องเที่ยวเมืองวังเวียง, 2006) ทั้งนี้ เมืองวังเวียงมีแหล่งถ้ำที่ได้สำรวจและอนุญาตเปิดบริการจำนวน 30 แห่ง โดยแหล่งถ้ำส่วนใหญ่ทั้ง 29 แห่ง เอกชนเข้ามาดำเนินธุรกิจให้บริการ และมีแหล่งถ้ำ เพียง 1 แห่งเท่านั้น ที่ประชาชนได้เข้าไปบริหารงาน คือ ถ้ำปู่คำ

ถ้ำปู่คำเปิดให้บริการตั้งแต่ปี ค.ศ. 2006 โดยเป็นการทดลองการจัดการของชุมชนบ้านนาทอง ต่อมาปี ค.ศ. 2007 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงทะเบียนเป็นแหล่งถ้ำที่ได้รับอนุญาตมาถึงปัจจุบัน จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ชุมชนหมู่บ้านนาทองมีการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวลงสู่การพัฒนาหมู่บ้าน และมีการจัดสรรรายได้ให้กับชาวบ้านแต่ละครอบครัว ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจเลือกหมู่บ้านนาทองเป็นพื้นที่ทำการศึกษา เพื่อศึกษาการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ว่ามีการนำรายได้ไปใช้จ่ายเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในหมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ครั้งนี้

3.3 ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน และชาวบ้าน โดยผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

3.3.1 กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน

ตารางที่ 4 กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน

ลำดับ	กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน	หน้าที่รับผิดชอบ
1	คณะแนวโฮมบ้าน 3 คน (คณะกรรมการบ้าน)	ชี้นำรวม
2	ผู้ใหญ่บ้าน	รับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยวและงานด้านรักษาความปลอดภัย ในหมู่บ้าน
3	รองผู้ใหญ่บ้านคนที่ 1	รับผิดชอบงานด้านเศรษฐกิจ
4	รองผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2	รับผิดชอบงานด้านสังคม วัฒนธรรม

กลุ่มคนเหล่านี้เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านบริหารหมู่บ้าน โดยรวม และเป็นผู้ที่มีบทบาททำหน้าที่ เกี่ยวกับการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เช่น บทบาทในการวางแผน การจัดองค์กร สั่งการ ควบคุมตรวจสอบ อาทิ การใช้จ่ายเงินจากกองทุน การพัฒนาหมู่บ้าน วางนโยบาย และจัดสรรรายได้ในส่วนต่าง ๆ ตลอดจนการก่อสร้างและทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น คณะผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจ ส่วนชาวบ้านเป็นผู้ปฏิบัติตาม

3.3.2 กลุ่มผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเงินกองทุนหมู่บ้าน

ตารางที่ 5 กลุ่มผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเงินกองทุนหมู่บ้าน

ลำดับ	กลุ่มผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ โดยตรง	ภาระหน้าที่
1	การเงิน	เป็นผู้ตรวจนับจำนวนเงินจากการขายบัตรเข้าชมถ้ำในแต่ละวัน และสรุปให้นายคลังเป็นผู้เก็บไว้ รวมถึงเงินจากการประมูลขายอาหาร และการให้บริการไฟฉาย ตลอดจนเงินจัดงานบุญปีใหม่ลาว
2	การบัญชี	เป็นผู้จัดบันทึกรับเงินจากการขายบัตรเข้าชมถ้ำในแต่ละวัน รวมถึงเงินจากการประมูลขายอาหาร และการให้บริการไฟฉาย ตลอดจนเงินจัดงานบุญปีใหม่ลาว
3	การคลัง	เป็นผู้เก็บรักษาเงินกองทุนหมู่บ้าน

กลุ่มคนข้างต้นมีบทบาทเป็นผู้เก็บรักษาเงินที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเท่านั้น ไม่มีบทบาทใด ๆ ต่อการตัดสินใจใช้เงินจากกองทุน เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน

งบประมาณจากกองทุนรวมหมู่บ้านในการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะในบทที่ 5 ต่อไป

3.3.3 กลุ่มตัวแทนชาวบ้าน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวแทนชาวบ้าน ผู้วิจัยใช้เวลา 3 วันเพื่อทำความเข้าใจกับชาวบ้านที่เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ใช้การพูดคุยปัญหาโดยทั่วไป และสภาพการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงประเด็นการบริหารรายได้ของกลุ่มผู้นำปฏิบัติที่ผ่านมา มีการจัดทำอย่างไร หลังจากได้รับรู้ข้อมูลบางส่วนจากการทำความเข้าใจกับชาวบ้านเป็นเวลา 3 วัน ผู้วิจัยเข้าใจมากขึ้นต่อกับปัญหาการบริหารรายได้ของกลุ่มผู้นำที่ได้ทำการสัมภาษณ์มาก่อนหน้า

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ตัวแทนชาวบ้านจำนวน 10 ครั้วเรือน จาก 132 ครั้วเรือน (ไม่รวมครอบครัวผู้นำและกลุ่มผู้รับผิดชอบการเงิน) จากที่สัมภาษณ์ไปได้ 10 ครั้วเรือน ผลปรากฏออกมาว่า ชาวบ้านมีความคิดเห็นในประเด็นคล้ายกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงยุติการสัมภาษณ์ ส่วนรายละเอียดของผลการศึกษา นำเสนอในบทที่ 4 ต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ในครั้งนี้ได้ทำหน้าที่เสนอ ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยสุพานวง(หลวงพระบาง สปป. ลาว) ไปยังห้องการปกครองเมืองวังเวียง ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากหมู่บ้านนาทองที่อยู่ในเขตปกครองเมืองวังเวียง ทั้งนี้ เนื่องจากระเบียบในการขอเก็บข้อมูลในประเทศลาว จะต้องทำหน้าที่ขออนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล อีกทั้งเพื่อช่วยให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และเพื่อให้ข้อมูลที่ได้ออกมาครบถ้วน มีความสมบูรณ์

3.4.1 การสนทนาแบบไม่เป็นทางการ

วันที่ 12-14 มกราคม 2549 วันที่ 1 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อทำความเข้าใจบริบทพื้นที่และลักษณะการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยผู้วิจัยได้แจ้งวัตถุประสงค์การศึกษา และการเลือกชุมชนบ้านนาทองเป็นพื้นที่ศึกษาครั้งนี้ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับประเด็นความเป็นมาของการบริหารจัดการท่องเที่ยว ตลอดจนการนำรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน ที่กลุ่มผู้นำปฏิบัติอยู่นั้นเป็นอย่างไร ซึ่งนำไปสู่การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องการศึกษา เพื่อออกแบบการวิจัยในขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลเป็นทางการต่อไป

3.4.2 การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ที่มีบุคคลหรือหน่วยงานสถาบันเก็บรวบรวมไว้ เช่น แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารต่างๆ ในพื้นที่ศึกษาที่

เกี่ยวกับงานวิจัยที่มีอยู่ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการท่องเที่ยวของหมู่บ้านนาทอง บทสรุปรายงานประจำปีสภาพพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการท่องเที่ยวในระยะผ่านมา รวมถึง นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองวังเวียง ฯลฯ

3.4.3 การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) เมื่อวันที่ 18-28 พฤศจิกายน 2551 ซึ่งเป็นวิธีการการศึกษาในครั้งนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (ชยันต์ วรรณระภูติ, 2537) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับชาวบ้านแต่ละคน ตามประเด็นที่ต้องการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยมีแนวคำถาม ประกอบการสัมภาษณ์ไว้ในขอบเขต และประเด็นที่ต้องการศึกษา ทั้งนี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามหัวข้อในแบบสัมภาษณ์ ที่ครอบคลุมเนื้อหาและสาระสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อจะได้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติของกลุ่มผู้นำอย่างชัดเจน ต่อการบริหารรายได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พร้อมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถพูดคุยสนทนาในประเด็น และข้อคำถามอย่างเป็นกันเองกับผู้สัมภาษณ์

3.4.4 การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เมื่อวันที่ 18-28 พฤศจิกายน 2551 เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม โดยแยกการพูดคุยกับแต่ละกลุ่ม ซึ่งแยกเป็นกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และกลุ่มชาวบ้าน ซึ่งการเลือกใช้วิธีนี้เหมาะสมกับเรื่องที่ศึกษา ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนจะให้ข้อมูลในส่วนที่ตนรับผิดชอบและรับทราบเท่านั้น แต่การพูดคุยในลักษณะกลุ่ม จะทำให้แต่ละคนช่วยกันเชื่อมโยงในแต่ละประเด็นและเห็นภาพโดยรวมที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ (ชาย โพธิสิตา, 2549)

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูล เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2552 ใช้เวลา 1 วันเพื่อสัมภาษณ์ในบางคำถามที่ยังไม่ชัดเจน และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อยืนยันความถูกต้องจากทั้ง 3 กลุ่ม ทั้งนี้ในระหว่างช่วงเก็บข้อมูลหลักที่ใช้การสัมภาษณ์ 2 ลักษณะ คือการสัมภาษณ์เดี่ยว และสัมภาษณ์กลุ่ม ที่แบ่งผู้ให้สัมภาษณ์เป็น 3 กลุ่ม ได้ใช้วิธีการสอบทานข้อมูลที่ได้ เพื่อยืนยันความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของพื้นที่ เกี่ยวกับการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วย

การสัมภาษณ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้อาจนำมาจำแนกประเภท ข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ พร้อมทั้งพิจารณาถึงความพอเพียง และความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยการนำมาเพื่อเปรียบเทียบกับทฤษฎีที่ ทบทวนมา และวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ ทุกครั้งหลังการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาสู่การตอบ วัตถุประสงค์การวิจัย และจัดระเบียบข้อมูลตามกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้วิจัยมองเห็น ประเด็น และความหมายของข้อมูล เพื่อให้รู้ว่าข้อมูลที่ได้อาจตรงกับประเด็นเรื่องที่ศึกษา และ นำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป (ชาย โพธิสिता, 2549 ; สุภางค์ จันทวานิช, 2547 ; นิสา ชู โต, 2551) จากนั้นจึงได้นำข้อมูลมาตีความ ตามประเด็นเนื้อหาวัตถุประสงค์ เพื่อหาข้อสรุปแบบ อุปนัย (Inductive) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงบรรยาย ในประเด็นการบริหารรายได้จากการ ท่องเที่ยว และแนวทางการบริหารรายได้ ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ศึกษา

3.7 กระบวนการในการศึกษา

การศึกษาเรื่องการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ทราบถึงความเข้าใจต่อ การบริหารรายได้และแนวทางการบริหารรายได้ ที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ของกิจกรรมท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนของการทำวิจัยตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 6 วิธีการดำเนินการศึกษา

ขั้นตอน	รายละเอียด	ผล
1	ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1. ทราบถึงองค์ความรู้ที่มีอยู่เกี่ยวกับ เรื่องที่ศึกษา 2. สร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา
2	ออกแบบการศึกษา 1. กำหนดประเด็นที่จะนำมาใช้ในการศึกษา 2. ออกแบบคำถามประกอบสัมภาษณ์ แบบกึ่ง โครงสร้าง	1. ปรับแก้แบบสัมภาษณ์ 2. สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (ทดสอบการ สัมภาษณ์)
3	เก็บข้อมูลหลัก 1. สัมภาษณ์เดี่ยว กับ ชาวบ้าน 2. สัมภาษณ์กลุ่ม ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้มีหน้าที่ รับผิดชอบกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และ กลุ่มชาวบ้าน	ได้ข้อมูลด้านการบริหารรายได้ ผู้เกี่ยวข้อง การ จัดสรรรายได้ ผู้มีส่วนในรายได้

ตารางที่ 6 วิธีการดำเนินการศึกษา (ต่อ)

ขั้นตอน	รายละเอียด	ผล
4	ตรวจสอบข้อมูล เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากทุกแหล่ง	1. แยกแยะประเภทข้อมูล 2. สรุป เปรียบเทียบข้อมูลจากแต่ละกลุ่ม
5	วิเคราะห์ข้อมูล 1. สรุปข้อมูล แยกแยะประเภทข้อมูล ตามประเด็นวัตถุประสงค์ 2. เปรียบเทียบกับคำถามการวิจัย	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความ (interpretive) และนำเสนอในเชิงบรรยาย
6	ยืนยันข้อมูล โดยการลงพื้นที่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล	เป็นการถามซ้ำ กับผู้ให้ข้อมูลบางคน ในประเด็นเดิม และการยืนยันผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากระเบียบวิธีวิจัย ข้างต้น ได้นำไปสู่ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาสู่ผลของการศึกษา ซึ่งจะได้นำเสนอรายละเอียดในบทที่ 4 บทต่อไป โดยเป็นการนำเสนอผลของการศึกษา จากการสัมภาษณ์ ที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่บ้านนาทอง

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่องการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกรณีศึกษา หมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาวครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ของกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยมี 3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

- (1) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน
- (2) เพื่อศึกษาการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ในพื้นที่ศึกษา
- (3) เพื่อศึกษาถึงแนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบกับวรรณกรรมที่ทบทวนมา เพื่อหาข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาต่อไป ในบทที่ 5 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการนำเสนอ ดังนี้

- (1) เป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปพื้นที่ศึกษา
- (2) สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม
- (3) ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน
- (4) การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว
- (5) แนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

4.1 ข้อมูลพื้นที่ศึกษา

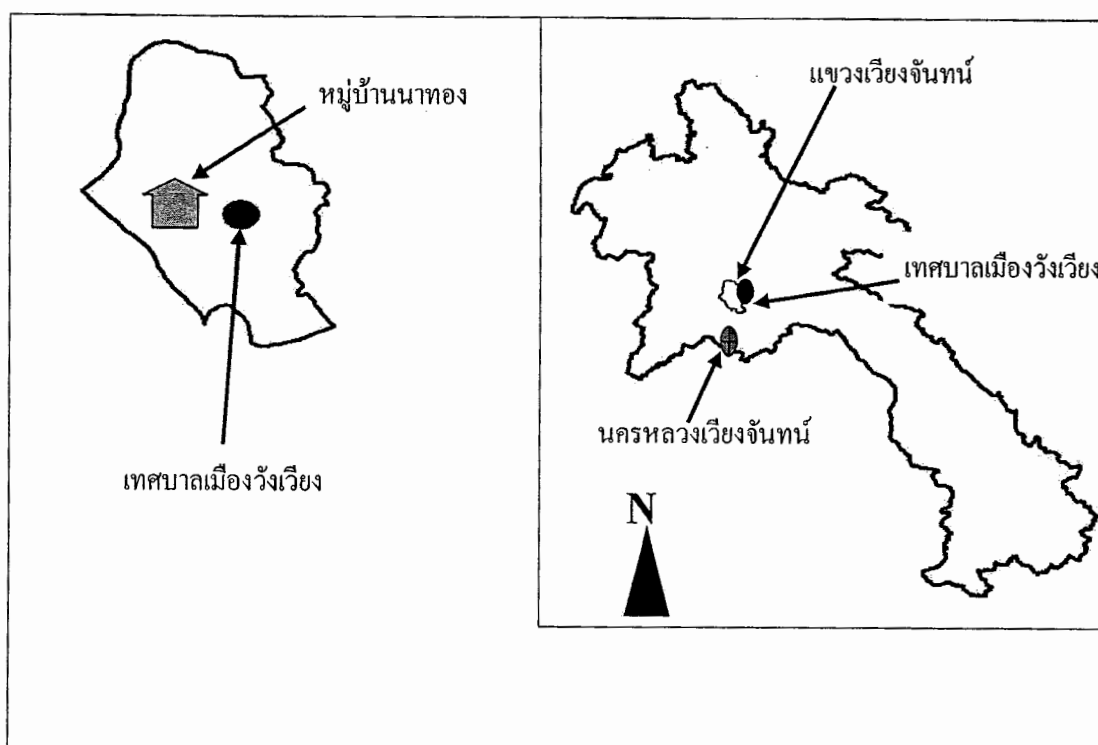
จากการศึกษา ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านนาทอง ทั้งจากเอกสารและการศึกษาภาคสนาม สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นที่ศึกษา และเขียนรายงานข้อมูลที่สำคัญ ตามหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1.1 ข้อมูลทั่วไป

4.1.1.1 ลักษณะทางกายภาพของชุมชน

หมู่บ้านนาทอง เป็นหมู่บ้านหนึ่งของเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์

สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ซึ่งเมืองวังเวียง ห่างจากนครหลวงเวียงจันทน์ ทางภาคเหนือ ตามถนนเลขที่ 13 เหนือประมาณ 150 กิโลเมตร เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของเมืองนี้มีภูเขาล้อมรอบ มีแม่น้ำของ ทิวทัศน์ธรรมชาติและแหล่งถ้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทั้งนี้หมู่บ้านนาทองเป็นหมู่บ้านอยู่กลางหุบเขา และมีแหล่งท่องเที่ยวถ้ำที่มีชื่อเสียงอันดับหนึ่งของเมืองวังเวียง นั่นคือแหล่งท่องเที่ยวถ้ำปูคำ (ปูทอง) เป็นพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้



ภาพที่ 4 ที่ตั้งพื้นที่ศึกษา

หมู่บ้านนาทองตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองวังเวียง ประมาณ 6 กิโลเมตร ทางทิศตะวันตก สภาพเส้นทางเข้าหมู่บ้านเป็นทางลูกรัง หมู่บ้านมีพื้นที่ทั้งหมด 1,622 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับหมู่บ้านนาชม เป็นหมู่บ้านชนเผ่าลาวสูง (ม้ง) และติดกับผานามไซ
ทิศใต้	ติดกับหมู่บ้านผาทองและผาบัว
ทิศตะวันออก	ติดกับ ผาผึ้ง ผาน้อย ผาโสก ผากา
ทิศตะวันตก	ติดกับเทือกเขาย่าเถ้า

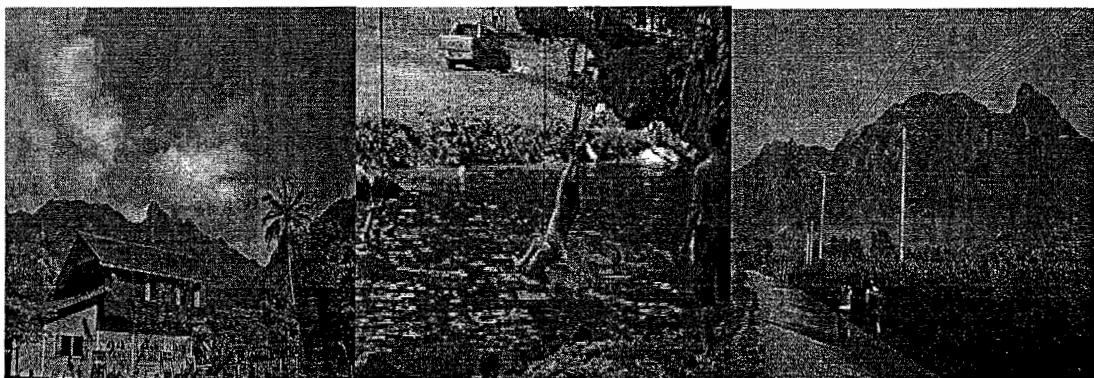
การเดินทางเข้าหมู่บ้านต้องใช้รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยานและรถโดยสารรับจ้างทั่วไป
ไม่มีรถประจำทาง เนื่องจากหมู่บ้านไม่มีเส้นทางหลวงตัดผ่าน

4.1.1.2 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

เมื่อประมาณ 300 ปีก่อนสภาพบ้านเมืองมีศึกสงคราม โดยเฉพาะทาง
ภาคเหนือของประเทศ เกิดสงครามกับชาวจีนหรือ ที่เรียกว่า ศีก่อ ศีกเจื่อง ทำให้มีการอพยพของ
ประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่มาจากเมืองซำเหนือ แขวงหัวพัน กว่า 200 ครัวเรือน ได้มาตั้งถิ่นฐานตาม
พื้นที่ลุ่ม แม่น้ำของส่วนใหญ่ ที่เป็นเขตเทศบาลเมืองวังเวียงในปัจจุบัน และกระจายออกไปตาม
บริเวณที่มีห้วยน้ำ ที่เป็นแหล่งหาอาหารหลัก และชาวบ้านนาทองในปัจจุบันรากเหง้ามาจาก เมือง
ปัว (เขตซำเหนือ) แขวงหัวพัน ทั้งหมดเป็นเผ่าลาวลุ่ม นับถือศาสนาพุทธ ในช่วงแรก ได้ตั้งถิ่นฐาน
บริเวณเมืองซอง (จุดเทศบาล) ได้มีกลุ่มชาวบ้านที่ออกแสวงหาอาหารและสำรวจพื้นที่ จึงได้ไปพบ
เห็นบริเวณพื้นที่ลุ่มกลางภูเขา มีแหล่งห้วยน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐาน ชาวบ้านกลุ่ม
ดังกล่าวจึงได้ชักชวนกันย้ายถิ่นฐานจากตัวเมืองซอง มาตั้งถิ่นฐานที่บริเวณดังกล่าว นั่นคือที่ตั้ง
หมู่บ้านนาทองในปัจจุบัน ซึ่งห่างจาก จุดเทศบาลเมือง 6 กิโลเมตร กลุ่มชาวบ้านที่อพยพมาใน
ช่วงแรกมี 3 ตระกูลใหญ่ คือ ตระกูลควงวิไล ตระกูลเถ่าหมื่น และตระกูลเถ่าเพี้ยและเป็น 3 ตระกูล
ใหญ่ของชาวบ้านนาทอง ในปัจจุบันเช่นกัน

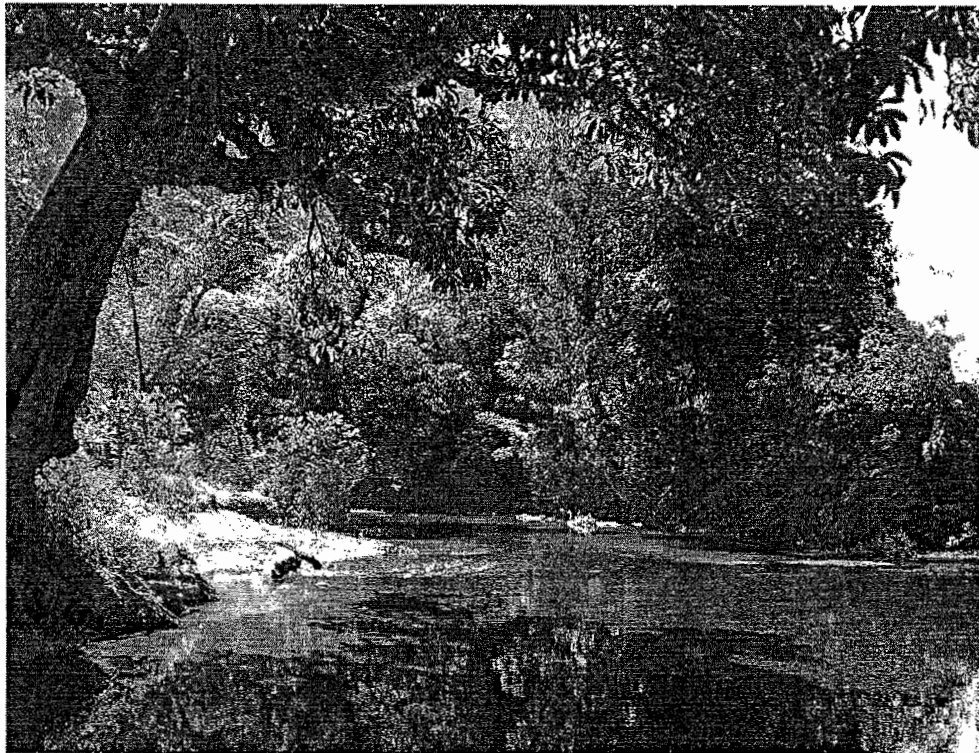
หมู่บ้านนาทองในอดีต มีชื่อเรียกว่า หมู่บ้านนากา ก่อตั้งหมู่บ้านเมื่อ ปี
ค.ศ. 1708 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมบ้านนาทอง, 2008) กลุ่มผู้อาวุโสของหมู่บ้านเล่าว่า อดีตมีฝูง
กาจำนวนมาก อยู่บริเวณผา ทางด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน จึงเรียกผานั้นว่า ผากา เรียกห้วยน้ำที่
ไหลจากผากา ว่าห้วยน้ำกา และเรียกหมู่บ้านนี้ว่า บ้านนากา ภายหลังเปลี่ยนแปลงระบอบการ
ปกครอง เมื่อปี ค.ศ. 1975 ได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านมาเป็นหมู่บ้านนาทองจนถึงปัจจุบัน

4.1.1.3 ลักษณะทางกายภาพของชุมชน



ภาพที่ 5 ลักษณะกายภาพของหมู่บ้านนาทอง

สภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านนาทองเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ที่มีภูเขาล้อมรอบ ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของห้วยน้ำต่าง ๆ หลายสายไหลผ่านหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแหล่งอาหารหลักของชาวบ้านนาทอง กล่าวได้ว่าเป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งด้านการบริโภค และระบบ โครงสร้างพื้นฐาน ลักษณะที่โดดเด่นของหมู่บ้านนอกจากถูกโอบล้อมด้วยภูเขา ทั้ง 4 ด้าน อีกทั้งบริเวณรอบ ๆ ทั้ง 4 ด้าน หมู่บ้านยังมีลำธาร ที่ใสเย็นไหลผ่านทั้งปีประกอบด้วย



ภาพที่ 6 ห้วยกา ลำห้วยสำคัญของบ้านนาทอง

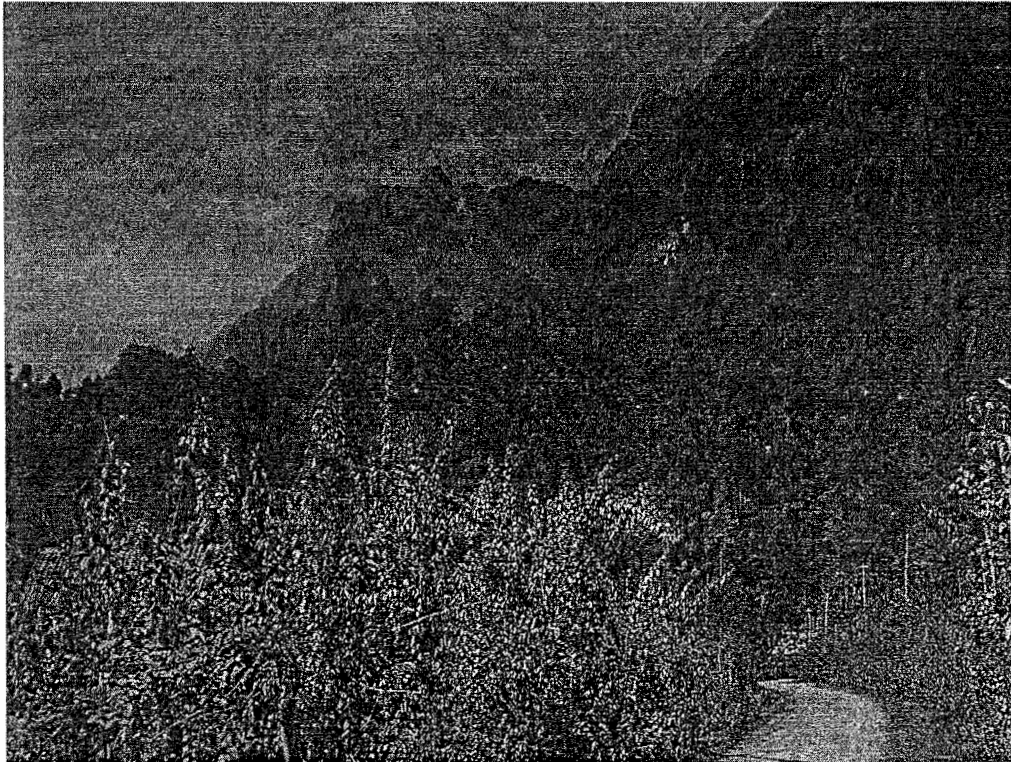
1) ห้วยน้ำกา เป็นห้วยที่ไหลจากผาภา อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน และไหลผ่านบริเวณด้านหน้าลำปูกา เป็นห้วยน้ำสายใหญ่ที่สุดของหมู่บ้าน ทั้งเป็นแหล่งอาหารหลักและเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของหมู่บ้านด้วย



ภาพที่ 7 ห้วยทา ลำห้วยสำคัญของบ้านนาทอง

2) ห้วยทา อยู่ทางด้านทิศตะวันตก เป็นห้วยน้ำที่ไหลออกจากสายภูเขา
เต่า ที่อยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน และเป็นสาขาของห้วยน้ำกา อดีตเป็นแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ของ
ชาวบ้าน ปัจจุบันเป็นแหล่งน้ำใช้ในการเกษตร ไร่สวนผักและเป็นแหล่งอาหารหลัก

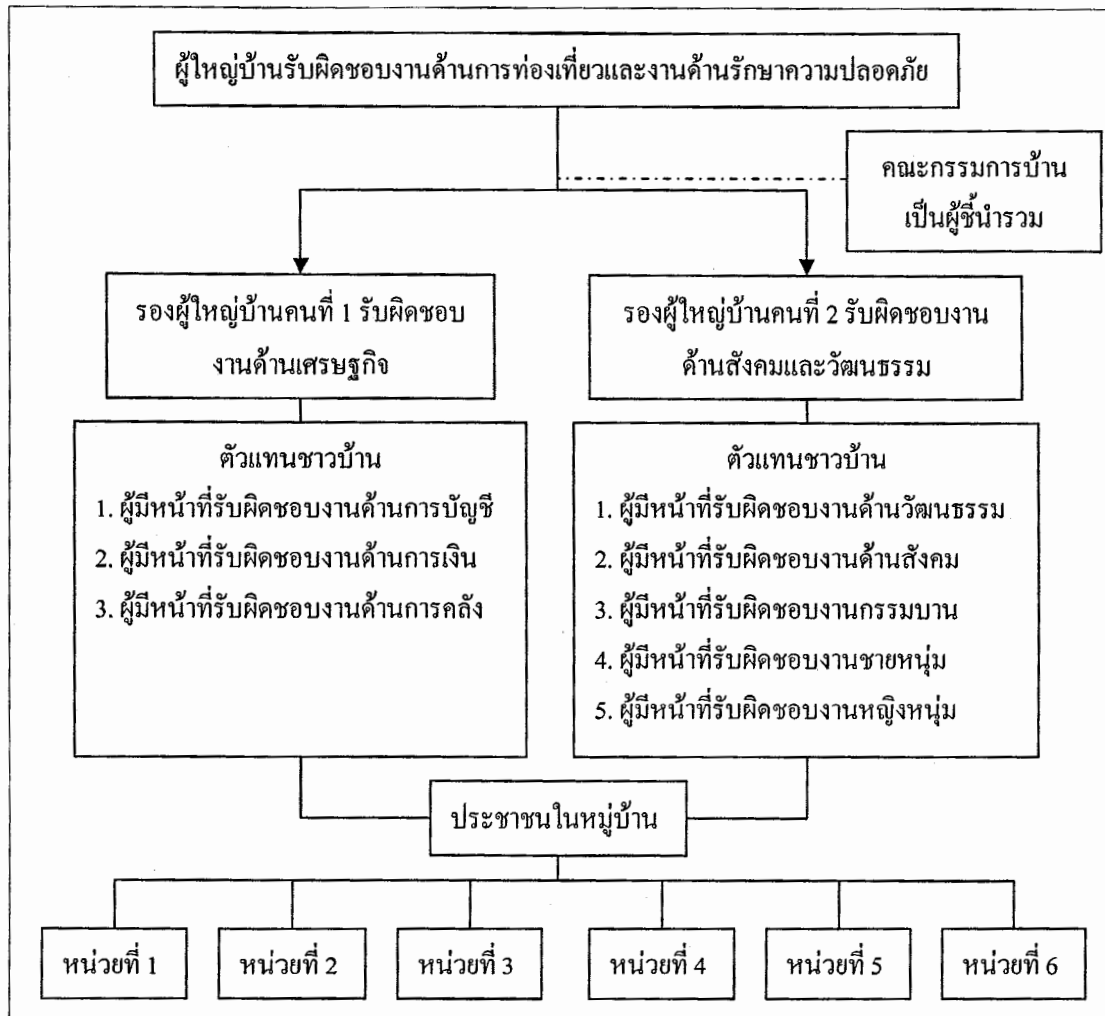
3) ห้วยसान เป็นห้วยน้ำขนาดเล็กอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน เป็นน้ำ
ลอดพื้นเช่นเดียวกับห้วยทาและเป็นแหล่งอาหารหลักเช่นกัน



ภาพที่ 8 ป่าที่อยู่โดยรอบบ้านนาทอง

4) ลักษณะป่าไม้ของชุมชน เป็นป่าภูเขาส่วนใหญ่ เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นต้นน้ำลำธาร ในอดีตมีสัตว์ป่าใหญ่หลายชนิด เช่น ช้าง เสือ กวาง ฟาน แต่ปัจจุบันเหลือเพียง สัตว์เล็กบางชนิดเท่านั้น เช่น หมูป่า ฟาน ไก่ป่า เหม่น อีเห็น กระรอก กระแต แลง ฯลฯ และมีผักป่านา ๆ ชนิด เช่น ผักกูด ผักหนาม ข่า ผักโบบัวบก ผักหวานป่า หน่อไม้ และพืชสมุนไพร เช่น กำลั้งเสื่อโคร่ง ตะไคร้ดิน ผางแดง มะขามป้อม ฯลฯ

4.1.1.4 ประชากรและระบบโครงสร้างการปกครอง



ภาพที่ 9 ระบบโครงสร้างการปกครองบ้านนาทอง

บ้านนาทอง มีประชากรทั้งหมด 603 คน หญิง 297 คน มีจำนวน 132 ครัวเรือน ประกอบด้วย 2 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ ลาวลุ่ม นับถือศาสนาพุทธ และลาวสูง 18 ครัวเรือน นับถือผี ซึ่งอพยพมาจากพื้นที่สูง ตามนโยบายจัดหาพื้นที่ทำกินให้ของรัฐบาล ประชาชนหมู่บ้านนี้ประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนาเป็นหลักทั้งหมู่บ้านการทำไร่ ทำสวนเป็นอาชีพเสริม นอกจากนั้นประชาชนทุกครัวเรือน ยังมีรายได้จากแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ในเกือบทุกเดือนที่สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายประจำวัน ของครอบครัวได้อีกด้วย สภาพบ้านเรือน ลักษณะตัวบ้านทั้งหมด 105 หลัง ประกอบด้วย บ้านก่อปูนชั้นเดียว 50 หลัง บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้ 30 หลัง บ้านไม้ชั้นเดียว 20 หลัง และบ้านไม้ไผ่ 5 หลัง

4.1.1.5 ลักษณะภูมิอากาศ

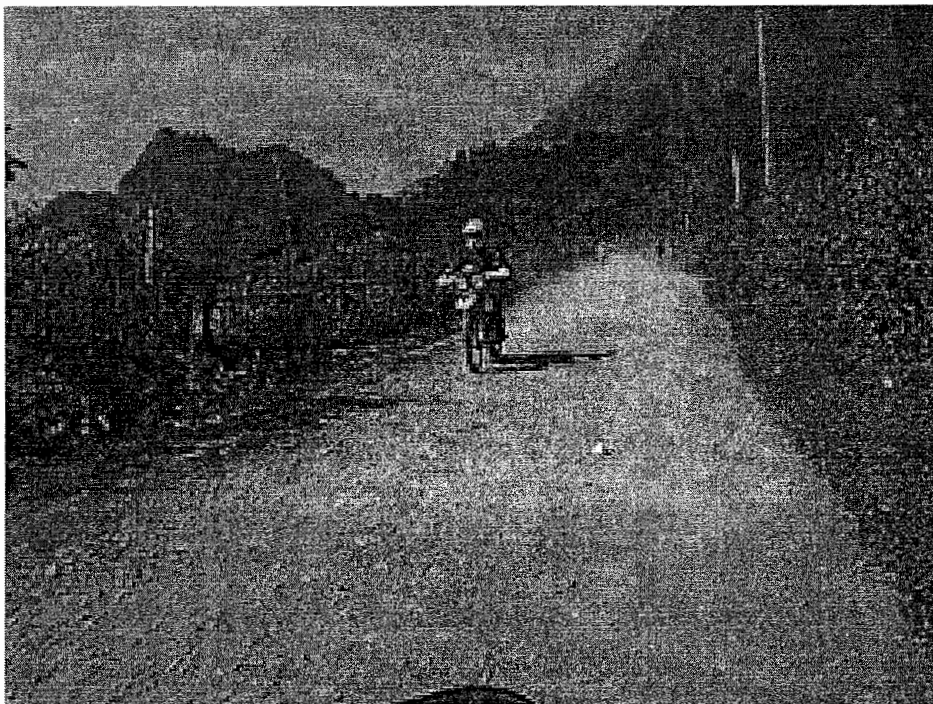
เมืองเวียงอยู่ในเขตร้อนชื้น อุณหภูมิเฉลี่ย ในเดือนมกราคม ประมาณ 24.6 องศาเซลเซียส ระดับความชื้นร้อยละ 69 และในเดือนมิถุนายน ประมาณ 28.0 องศาเซลเซียส ระดับความชื้นร้อยละ 80 สภาพภูมิอากาศ ในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (ค.ศ. 1995-2005) อุณหภูมิ เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี เช่น ในปี ค.ศ. 1995 อุณหภูมิสูงสุดในเดือน มกราคม 31 องศาเซลเซียส ในปี ค.ศ. 2005 เพิ่มขึ้นเท่ากับ 35.4 องศาเซลเซียส (สถานีอุตุนิยมและอุทกศาสตร์เมืองเวียง, 2007)

4.2 สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

4.2.1 สภาพเศรษฐกิจ สังคม

4.2.1.1 ระบบโครงสร้างพื้นฐาน

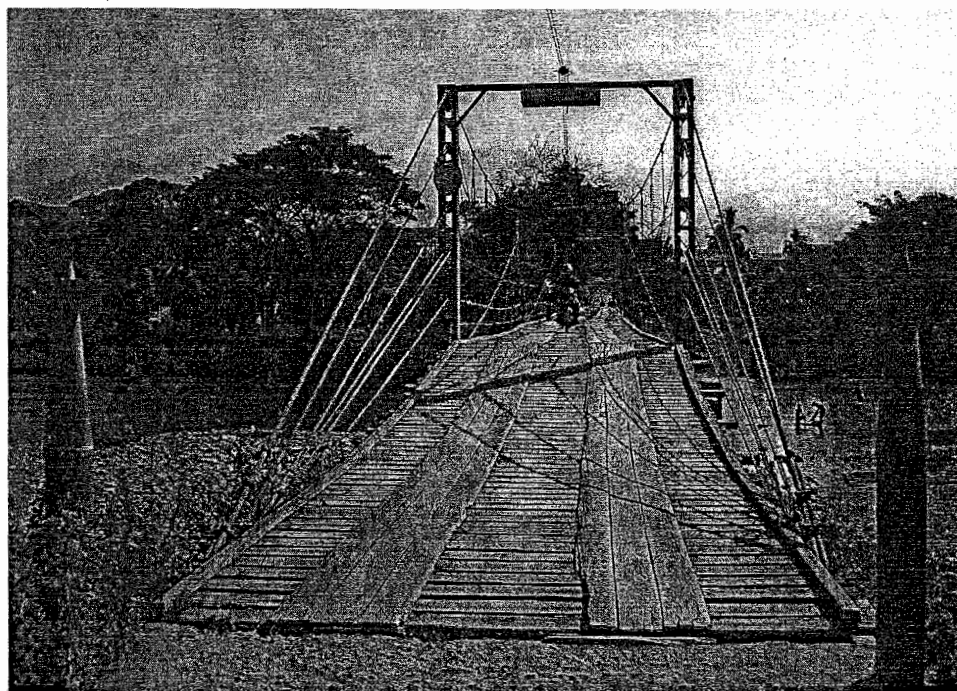
1) เส้นทางเข้าหมู่บ้านเป็นเส้นทางลูกรัง ระยะทางจากตัวเมืองเวียงถึงหมู่บ้านประมาณ 6 กิโลเมตร



ภาพที่ 10 ลักษณะเส้นทางเข้าหมู่บ้านนาทอง

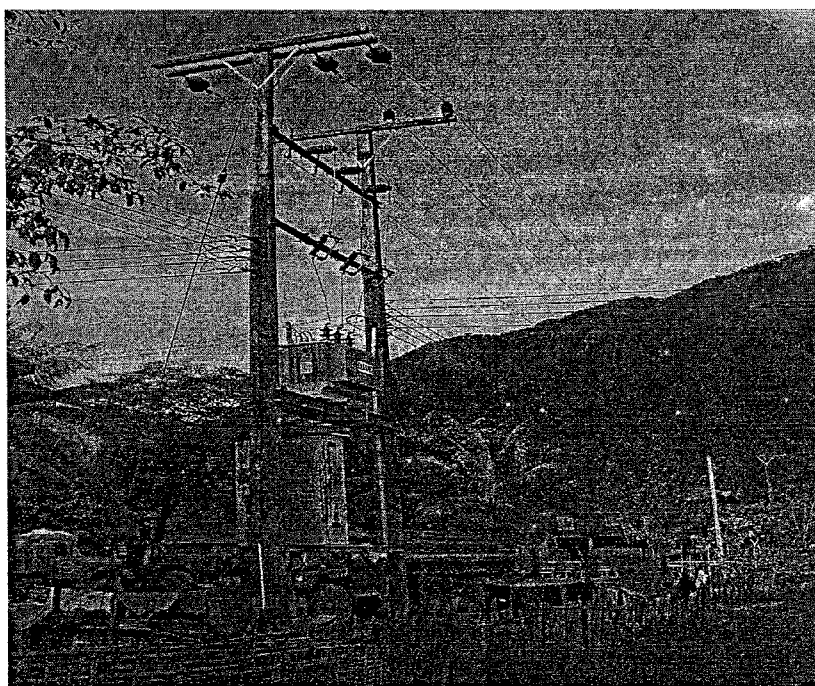
จากตัวเมืองเวียงมีสะพาน 2 แห่ง คือ สะพานข้ามแม่น้ำของบริเวณ จุดเทศบาลเมืองเวียง และ สะพานข้ามห้วยน้ำกา ที่หมู่บ้านโพเงินเข้าสู่หมู่บ้านนาทอง เส้นทางดังกล่าวก่อสร้างขึ้นโดย

งบประมาณรายได้จาก แหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านเป็นหลัก และได้รับทุนสมทบจากรัฐบาลจำนวนหนึ่ง รายละเอียดจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 5



ภาพที่ 11 สะพานข้ามน้ำซอง

2) ไฟฟ้า ชาวบ้านหมู่บ้านนาทองมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน มีการนำระบบไฟฟ้าเข้าหมู่บ้านเมื่อปี ค.ศ. 2004 โดยงบประมาณหลักรายได้จากแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านเช่นเดียวกับ เส้นทางเข้าหมู่บ้าน เนื่องจากมีไฟฟ้า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีเครื่องปั้มน้ำ ใช้ปั้มน้ำจากบ่อน้ำในบ้านของตัวเอง



ภาพที่ 12 ระบบไฟฟ้าชุมชน

4.2.1.2 ด้านเศรษฐกิจ

1) อาชีพหลัก หมู่บ้านนาทองประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 774 ไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 600 กิโลกรัมข้าวเปลือก ต่อ 1 ไร่ นอกจากนั้นชาวบ้าน ยังปลูกพืชเศรษฐกิจใช้พื้นที่ประมาณ 18 ไร่ ส่วนมากปลูก แตงกวา แตงโม ถั่ว กระเทียม หอมแดง รายได้เฉลี่ยการปลูกพืช ประมาณ 8,000 บาท/คน/ปี (รายงานการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม บ้านนาทอง, 2008) และปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคเอง เช่น พริก ข้าวโพด ถั่วฝักยาว มะเขือ และพืชผักชนิดอื่น ๆ ช่วยลดการพึ่งพาจากภายนอก

2) อาชีพรอง หมู่บ้านนาทองนอกจากการทำนาเป็นอาชีพหลัก ชาวบ้านยังมีการปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ไว้จำหน่าย และเป็นอาชีพที่ชาวบ้านทำกันเป็นประจำ ทั้งหมู่บ้านมีโคกระบือ 68 ตัว วัว 177 ตัว แพะ 15 ตัว และสัตว์ปีกอื่น ๆ กว่า 2,000 ตัว ร้อยละ 80 ของประชาชน หมู่บ้านนาทองเลี้ยงวัวเป็นอาชีพเสริม ครัวเรือนที่มีวัวมากที่สุด 30 ครัวเรือนที่มีวัวน้อยสุดไม่ต่ำกว่า 3 ตัว และทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน เลี้ยงสัตว์ปีกไว้บริโภคเองและขายให้ชาวบ้านด้วยกัน อาชีพเสริมอีกอย่างหนึ่งคือการเข้าไปทำงานบริการในแหล่งท่องเที่ยวถ้าปู่คำที่เป็นแหล่งรายได้หลักของหมู่บ้าน กล่าวได้ว่า หมู่บ้านนาทองเป็นบ้านหนึ่ง ที่สามารถลดทอนความยากจนตามแนวทางนโยบายของรัฐบาล (รายงานและแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของหมู่บ้านนาทอง, 2008)

3) การศึกษาหมู่บ้านมีโรงเรียนประถม 1 แห่ง มีนักเรียนทั้งหมด 124 คน หญิง 49 คน มีครูทั้งหมด 6 คน หญิง 4 คน ลูกหลานของชาวบ้านร้อยละ 99 ได้เข้าโรงเรียนประถม แห่งนี้ นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อดูแลสภาพอุปกรณ์การเรียน เช่น โต๊ะ ไม้่าง กระดาน ที่เสียหายและให้มีส่วนร่วมให้การซ่อมแซม

4) การคมนาคมขนส่ง และการค้าหมู่บ้านมีพาหนะขนส่งโดยสาร 3 คัน รถจักรยานยนต์ 71 คัน รถไถนาเดินตาม 42 คัน ชาวบ้านยังใช้รถไถนาเดินตาม เป็นรถโดยสารขนส่งนักท่องเที่ยว จากบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำซอง ที่เขตเทศบาลเมืองเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

ในหมู่บ้าน มีร้านขายของย่อยขนาดเล็ก 7 แห่ง ส่วนมากขายวัตถุดิบปรุงแต่งอาหาร และขนมขบเคี้ยวเด็กเป็นส่วนใหญ่ มีร้านขายอาหาร 4 แห่ง มีโรงสีขนาดเล็ก 2 แห่ง สร้างความสะดวกให้กับชาวบ้านเป็นอย่างมาก ซึ่งแต่ก่อนไม่มีไฟฟ้า ชาวบ้านต้องออกไปสีข้าวที่บ้านห้วยแย้ ตัวเมืองวังเวียง ปัจจุบันมีโรงสีในหมู่บ้านมีความสะดวกมากขึ้น

5) การรับข้อมูลข่าวสาร ประชาชนในหมู่บ้านได้รับข่าวสารบ้านเมือง เช่น แดงการณื คำสั่ง ข้อตกลงและนโยบาย ต่างๆ ของฝ่ายรัฐบาล จากการเผยแพร่ ของคณะปกครองหมู่บ้านให้ประชาชนได้ทราบ และปฏิบัติตามโดยการจัดให้มีการประชุม ของหมู่บ้านขึ้น ในวาระสำคัญต่าง ๆ ส่วนข่าวสารทั่วไป ชาวบ้านรับรู้จากโทรทัศน์ โดยทั้งหมู่บ้านมี 100 ครั้วเรือนมีโทรทัศน์ และติดตั้งจานดาวเทียม 80 ครั้วเรือน

4.2.2 การสาธารณสุข

หมู่บ้านนาทอง เป็นบ้านที่ชาวบ้านให้ความสำคัญทางด้านสุขอนามัย อีกทั้งได้ถูกเลือกเป็นหมู่บ้านสามสะอาด จากหน่วยงานสาธารณสุขเมืองวังเวียง ในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 2008 เนื่องจากชาวบ้าน มีแบบแผนการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย แต่เน้นหลักอนามัย และมีการวางกฎระเบียบของบ้าน เช่น การเลี้ยงหมูแบบขังคอกไม่ปล่อยตามหมู่บ้าน แต่ละครั้วเรือนต้องรับผิดชอบ เก็บขยะบ้านของตนเองให้เรียบร้อย ซึ่งมีการจัดตั้งผู้รับผิดชอบเข้ามาตรวจสอบ ซึ่งชาวบ้านทำกันมาได้หลายปีแล้ว เมื่อสาธารณสุขเมืองเข้ามาตรวจสอบ จึงได้รับการยกย่องดังกล่าว ภายในหมู่บ้าน มีชาวบ้านทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านสาธารณสุข 1 คน และรับผิดชอบงานด้านสัตว์แพทย์ 1 คน

4.2.3 วัฒนธรรม

ชาวบ้านนาทอง มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมสืบทอดมา และมีความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมลาว ตามแบบแผนพิธีทางศาสนา และยึดหลักยึดถือสืบสองครองสืบสี่

นอกจากนั้น ชาวบ้านยังมีพิธีกรรมความเชื่อในสิ่งลี้ลับอยู่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากพิธีกรรมเก่าแก่ ที่ยังปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วยพิธีกรรมต่าง ๆ ดังนี้

4.2.3.1 พิธีค้ำบ้าน ใน เดือน 7 ออกใหม่ (เดือนมิถุนายน) ของทุก ๆ ปี ชาวบ้าน ได้จัดพิธีค้ำบ้าน ตามความเชื่อของชาวบ้าน เพื่อให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข

4.2.3.2 พิธีเช่น ผีบ้าน ผีนา พิธีนี้เริ่มเมื่อถึงฤดูทำนา ช่วงเดือนมิถุนายน ชาวบ้าน จะไปบนกับผีบ้าน ผีนา ให้ฟ้าฝนเป็นใจ และได้ผลผลิตมาก เมื่อเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวข้าววนาปี จะมีการเอาไก่ตัวผู้สีแดง เพื่อไปแก้บน

4.2.3.3 พิธีเช่น เหยา เป็นพิธีรักษาการป่วย จากการที่ผีทำให้ป่วยและทำพิธีนี้ เรียกขวัญคืนมา

4.2.3.4 พิธีบนบานเทวดา (ฝากเทวดาด้านคำ) เป็นพิธีบนฝากลูกหลานที่ไปร่ำเรียน ไปค้าขาย ให้ร่ำรวย ให้อยู่เย็นเป็นสุข

4.2.3.5 งานบุญประเพณีประจำปี หลังจากเก็บเกี่ยวเข้านาปีเสร็จสิ้น ในเดือน ธันวาคม ชาวบ้านจะมีการเริ่มวางแผนจัดงานบุญบ้านประจำปีขึ้น เป็นการทำบุญตอบแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่บนบานไว้ เพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวมาก ชาวบ้านจัดตั้งงานบุญนี้ขึ้นในเดือนมกราคม ของทุกปี ถือได้ว่าเป็นบุญเฉลิมฉลองฤดูการเก็บเกี่ยวข้าว

4.3 ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน

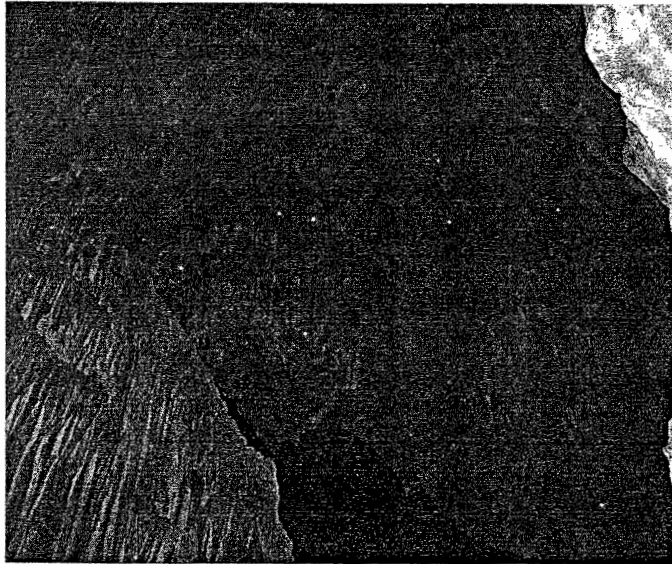
4.3.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ คือธรรมชาติที่มีลักษณะเป็นภูเขา ห้วยน้ำและแหล่งถ้ำ อยู่บนภูเขาที่คงความเป็นธรรมชาติ



ภาพที่ 13 ลักษณะภูเขา และลำธารหน้าถ้ำปู่คำ

มีหินงอกหินย้อยที่สวยงาม ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวหลักของหมู่บ้าน ที่มีการจัดการให้บริการอยู่ในปัจจุบัน คือ แหล่งถ้ำปู่คำ (ปู่ทองคำ)

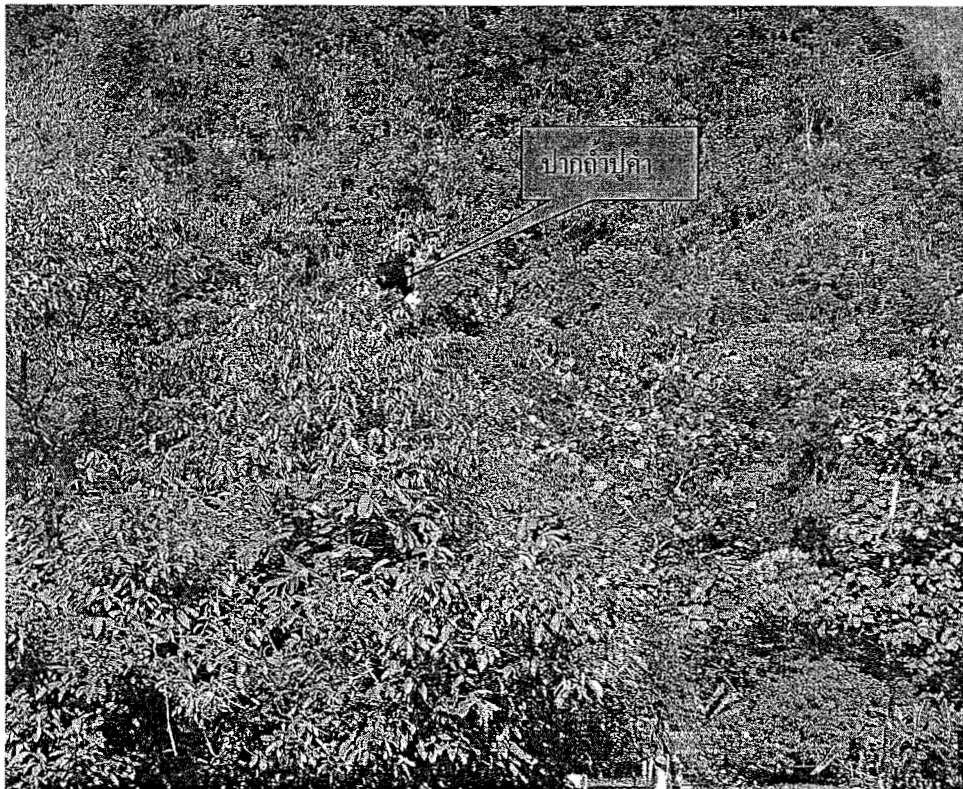


ภาพที่ 14 ลักษณะหินย้อยถ้ำปู่คำ



ภาพที่ 15 ลักษณะหินงอกถ้ำปู่คำ

ถ้ำปูคำตั้งอยู่กลางหน้าผา ที่เรียกว่าภูผากา มีระดับความสูงจากพื้นดิน 100 เมตร และลึก 400 เมตร จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้อาวุโส ของหมู่บ้าน ได้ให้ข้อมูลว่า ถ้ำแห่งนี้ค้นพบเมื่อ สมัยปู่ ย่า ตา ยาย รุ่นแรกที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน จากการไปเสาะหาอาหาร ลำสัตว์ตามป่าเขา ถ้ำแห่งนี้ อดีตมีชื่อเรียกว่า ถ้ำเจีย (ถ้ำค้างคาว) เพราะเมื่อก่อนเคยมีค้างคาวจำนวนมากอาศัยอยู่ ชาวบ้านก็ได้ นำมาทำเป็นอาหาร ดังนั้น ถ้ำแห่งนี้จึงเป็นแหล่งอาหารของชาวบ้านนาทองในระยะต่อมา



ภาพที่ 16 ที่ตั้งแหล่งถ้ำปูคำ

จนมาถึงช่วงปี ค.ศ. 1990-1994 เมืองวังเวียงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว พักผ่อน ตากอากาศ ผู้คนเดินทางเข้ามาเที่ยวพักผ่อนในวันหยุด วันเทศกาล เนื่องจากสภาพทางภูมิทัศน์เมือง วังเวียง เป็นเมืองที่มีภูมิประเทศโอบล้อมด้วยภูเขา และมีแม่น้ำไหลผ่านตัวเมืองวังเวียง ส่งผลให้มี นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางเข้ามาเที่ยว ทั้งชาวลาวและชาวต่างประเทศ ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวลาว จะ เที่ยวชมทิวทัศน์และเล่นน้ำ ในแม่น้ำของเขตเทศบาลเมืองรวมทั้ง เที่ยวชมถ้ำต่าง ๆ ในพื้นที่เมืองวัง เวียง ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มักจะเดินเที่ยวไปตามภูเขา ป่าไม้ แหล่งถ้ำที่อยู่บริเวณภูเขา และจะเข้าไปเที่ยวถึงแหล่งถ้ำในหมู่บ้านนาทอง นำไปสู่แนวคิดริเริ่ม ในการเปิดแหล่งถ้ำเป็น สถานที่ท่องเที่ยวของหมู่บ้านขึ้น จากการริเริ่มของคนในหมู่บ้าน ที่ได้ไปทำงานเป็นพนักงานรัฐ

ระดับศูนย์กลาง ที่นครหลวงเวียงจันทน์ มีตำแหน่งเป็นอดีตหัวหน้ากรมบานศูนย์กลาง ชื่อ ท่านแหวนทอง ควงวิไล (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) กลุ่มผู้นำชาวบ้านให้ข้อมูลว่า ท่านเป็นหนึ่งในแกนนำของชาวบ้านร่วมกับ ท่านมหาวอน และท่านสุน ทองคำ อดีตเจ้าเมืองวังเวียง ซึ่งเป็นลูกหลานของหมู่บ้านนี้ ได้ผลักดันให้ชาวบ้านเปิดแหล่งถ้ำของหมู่บ้าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีการเก็บค่าบริการเข้าชม

เนื่องจากกลุ่มผู้นำชาวบ้าน ได้ไปศึกษาหาประสบการณ์จากแหล่งท่องเที่ยว ที่มีชื่อเสียงในเขตเทศบาลเมือง เช่น ถ้ำจิ่งและถ้ำนอนที่ได้รับความนิยมในช่วงปี 1994 ชาวบ้านจึงมีแนวคิดว่าจะเปิดให้บริการแหล่งถ้ำในหมู่บ้าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้มีรายได้ แต่ไม่ทำเหมือนกับ แหล่งถ้ำอื่น ซึ่งให้เอกชนเป็นผู้บริหารจัดการ แต่จะเปิดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวส่วนรวมของหมู่บ้าน และเรียกว่าเป็นถ้ำสามัคคีของหมู่บ้าน กลุ่มแกนนำหมู่บ้านได้แนะนำไม่ให้ชาวบ้านมาประมูลเปิดให้บริการถ้ำ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ผิดอย่างร้ายแรง ที่คนเดียวได้รับผลประโยชน์และยังเป็นคนจากพื้นที่อื่น โดยได้พูดเน้นว่า

“แหล่งถ้ำจิ่ง ถ้ำนอนเป็นของบ้านเมืองของ ทำไม่ถึงให้คนอื่นมาทำ อีกทั้งผลประโยชน์ก็อยู่กับคนที่ไม่ใช่คนในชุมชน” (วันดี ทิพพะวง, 2008 : สัมภาษณ์)

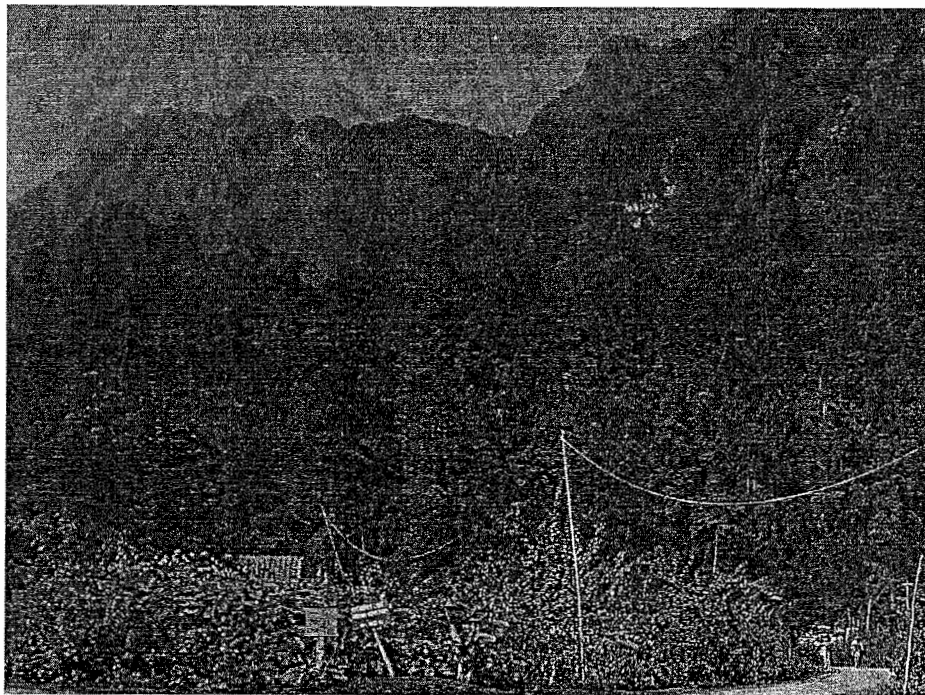
ถือเป็นแรงกระตุ้นให้กับชาวบ้าน เล็งเห็นความสำคัญถึงทรัพยากรในท้องถิ่น ที่ควรส่งเสริมและพัฒนาแหล่งถ้ำนี้ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถนำรายได้มาพัฒนาหมู่บ้าน และช่วยให้ชาวบ้านมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงได้วางแผนเปิดแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเจียให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน และได้เปลี่ยนชื่อถ้ำ มาเป็นชื่อถ้ำปู่คำ เนื่องจากมีชาวบ้านได้พบเห็นปูชนียหนึ่งภายในถ้ำ มีก้ามที่ขาวและมีสีเหลืองเหมือนทองคำก้ามขยาวจึงเรียกปูนี้ว่า ปู่คำ ชาวบ้านมีความเชื่อว่า ปูนี้เป็นเจ้าเฝ้าถ้ำ จึงตกลงร่วมกันเปลี่ยนชื่อถ้ำเจีย มาเป็นถ้ำปู่คำ พร้อมทั้งเปิดให้บริการเข้าชมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 เป็นต้นมา

ชุมชนหมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ภายหลังเปิดให้บริการท่องเที่ยวชมถ้ำในพื้นที่หมู่บ้าน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนทางการเงิน เป็นแหล่งรายได้สำคัญที่ได้นำมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน นับแต่ปี ค.ศ. 1996 เป็นต้นมา ชาวบ้านมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ส่งผลให้หมู่บ้านนาทองสามารถพึ่งพาตัวเอง โดยเฉพาะการพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐานและการบริโภคของชาวบ้าน

4.3.2 พื้นที่อนุรักษ์ของชุมชน

กลุ่มผู้นำหมู่บ้านเล่าว่า เมื่อก่อนเขตพื้นที่หมู่บ้านเป็นป่าขนาดใหญ่ ที่สมบูรณ์มีสัตว์น้อยใหญ่หลายชนิด ชาวบ้านสามารถล่าสัตว์มาทำอาหารได้ตามความต้องการ ส่วนต้นไม้ใหญ่มีจำนวนมาก ซึ่งชาวบ้านจะตัดไม้แค่เพียงนำมาปลูกสร้างบ้านเรือนเท่านั้น ไม่ได้มีการตัดไม้ไปเพื่อ

ทำค้าขายแต่อย่างใด แต่ปัจจุบันบ้านเมืองมีการพัฒนา รวมทั้งจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น อีกทั้งจัดพื้นที่ประโยชน์ใช้สอยทำกิน ให้แก่กลุ่มชนเผ่าลาวสูงที่อยู่บนเขาให้ลงมาอยู่พื้นที่ลุ่ม ส่งผลให้มีการถางป่าทำไร่เพิ่มขึ้น ปริมาณของพื้นที่ป่าลดลงอย่างต่อเนื่อง (ก๊อ สิบริบาน, 2008 : สัมภาษณ์) ส่งผลให้ชาวบ้านมีแนวคิด ที่จะอนุรักษ์ป่าเขตต้นน้ำไว้ เพราะชาวบ้านเห็นว่าป่าต้นน้ำมีความสำคัญต่อการคงอยู่ของแหล่งน้ำสำคัญต่างๆ อาทิ ป่าต้นน้ำกา (ห้วยน้ำกา) ป่าต้นน้ำทา (ห้วยน้ำทา) จึงห้ามไม่ให้ชาวบ้านตัดไม้บริเวณดังกล่าว ซึ่งกฎข้อบังคับดังกล่าวสามารถควบคุมประชาชนในหมู่บ้านได้ดีพอสมควร แต่ถ้ามีความจำเป็นจะต้องใช้ไม้จากป่าของชุมชน เพื่องานพัฒนาหมู่บ้านจะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐบาล (วันดี ทิบพะวง, 2008 : สัมภาษณ์) เช่น กรณีการพัฒนาในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2008 หมู่บ้านมีแผนการพัฒนา เพื่อเตรียมการก่อสร้างสะพานข้ามห้วยน้ำกาให้รถยนต์สามารถข้ามได้ และอำนวยความสะดวกให้การต้อนรับ งานมหกรรมท่องเที่ยวเมืองวังเวียงเป็นเจ้าภาพ การจัดงานในปี ค.ศ. 2008 นี้ ทางหน่วยงานรัฐบาลเมืองวังเวียง จึงได้อนุญาตให้ตัดไม้ในเขตป่าชุมชน นำมาสร้างสะพาน โดยชาวบ้านได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด



ภาพที่ 17 ป่าอนุรักษ์ชุมชน

นอกจากเขตป่าต้นน้ำ ที่เป็นบริเวณเขตหวงห้ามของชุมชนแล้ว พื้นที่หวงห้ามสำคัญและน่าสนใจอีกแห่งหนึ่ง คือ พื้นที่ด้านบนของห้วยน้ำกา บริเวณเหนือจากหน้าถ้ำปู่คำ ประมาณ 100 เมตร ชาวบ้านเล่าว่า สภาพน้ำและธรรมชาติโดยรอบสวยงามมาก ตัวห้วยน้ำบริเวณนี้

มีขนาดกว้างและไผ่ยืน สามารถทำกิจกรรมท่องเที่ยวได้หลายอย่าง เช่น ทำเป็นแพให้นักท่องเที่ยวได้นั่งชมทิวทัศน์ หรือทำกิจกรรมล่องห่วงยางรถยนต์ เหมือนกับในเขตเทศบาลเมืองวังเวียงก็สามารถทำได้ แต่ชาวบ้านยังไม่เปิดแหล่งธรรมชาติบริเวณดังกล่าว ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งจัดเวรยามให้ชาวบ้านเฝ้าดูแล ไม่ให้นักท่องเที่ยวได้ล่องลำเข้าไป โดยชาวบ้านให้เหตุผลว่า สาเหตุที่ไม่เปิดให้บริการ เนื่องจากเป็นบริเวณเขตต้นน้ำที่มีน้ำไหลผ่านหน้าถ้ำปูคำ และบริเวณด้านหน้าถ้ำปูคำนั้นปัจจุบัน เป็นจุดเล่นน้ำของนักท่องเที่ยว ถ้าเปิดให้บริการด้านบนจะทำให้หน้าเขตด้านล่างหน้าถ้ำไม่สะอาด ไม่มีคนอยากเล่นและอาจจะมียกท่องเที่ยวขึ้นไปเที่ยว เขตด้านบนหมดเพราะมีความสวยงาม พื้นที่กว้างทั้งทิวทัศน์สภาพสวยงาม และจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่อยากเที่ยวถ้ำปูคำ ซึ่งเป็นมุมมองของกลุ่มผู้อาวุโส หรือผู้นำหมู่บ้านที่เห็นความสำคัญต่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ให้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

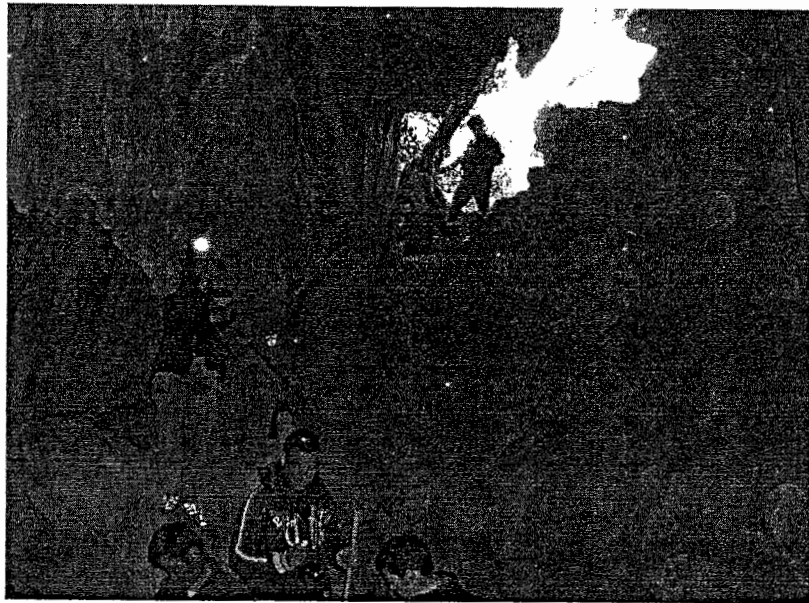
จากมุมมอง ความเข้าใจต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จาก

ทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชนหมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่าในระดับทฤษฎี ชุมชนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติได้ดี โดยมีการกำหนดเขตอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างชัดเจน เช่น เขตอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ เขตอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ รวมถึงการสร้างสำนึกให้มีความสำคัญทางด้านสิ่งแวดล้อม ภายในหมู่บ้านและบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการตั้งข้อห้ามต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนขององค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว ที่ได้กล่าวไว้ การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรตระหนักถึงคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของท้องถิ่นให้คงอยู่ในระยะยาว เพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป สร้างทางเลือกแหล่งรายรับให้แก่ชาวบ้าน เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ป่าถูกจัดสำนึกตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น (องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว, 2008) จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำพบว่า หมู่บ้าน ได้ยึดปฏิบัติกันมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว (คณะผู้เฝ้า, 2008 : สัมภาษณ์) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง กระแสการท่องเที่ยวลักษณะใหม่ที่เกิดขึ้นพื้นฐานจากอนุรักษ์และความต้องการ ให้คืนสภาพความสมบูรณ์แก่ธรรมชาติ พร้อมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ของชุมชนท้องถิ่น และแนวคิดการรับรู้และความต้องการของนักท่องเที่ยว ควรเกิดการพัฒนาปลูกจิตสำนึก ให้การเรียนรู้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ โดยใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาด และให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป

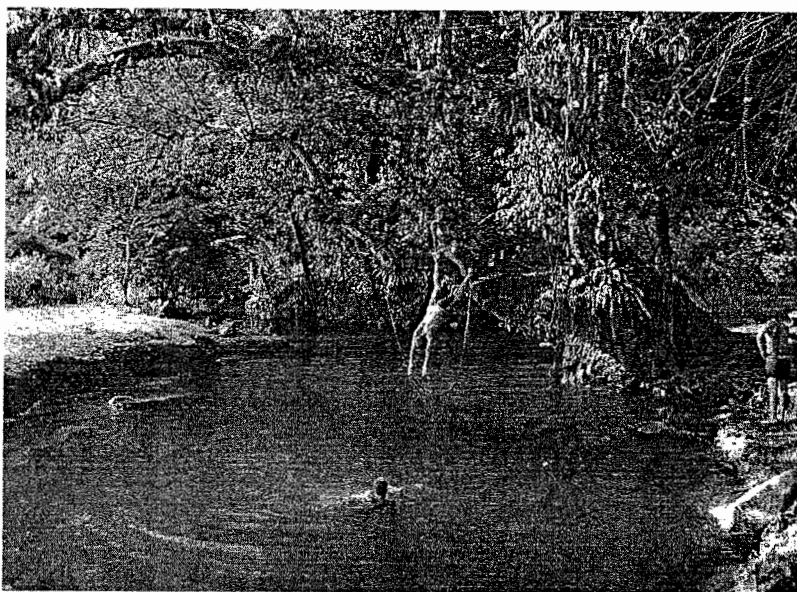
4.3.3 ลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวของหมู่บ้านนาทอง

หมู่บ้านนาทอง เป็นหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง กิจกรรมการท่องเที่ยว ของหมู่บ้านนาทอง ได้แก่ การท่องเที่ยวถ้ำปูคำและเล่นน้ำในห้วยน้ำกา ที่อยู่

บริเวณหน้าถ้ำปูคำ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวถ้ำ ยังได้อาบน้ำในห้วยน้ำที่ใสเย็นและชมฝูงปลาจากที่ชาวบ้านอนุรักษ์ไว้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เพลิดเพลินในความเป็นธรรมชาติ ของแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งนี้ กิจกรรมท่องเที่ยวถ้ำปูคำ ยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับหมู่บ้าน อีกทั้งนำรายได้จากการท่องเที่ยว ไปพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ของหมู่บ้านและแบ่งสรรรายได้ส่วนหนึ่งให้กับทุกคนในหมู่บ้านมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น



ภาพที่ 18 กิจกรรมเที่ยวชม



ภาพที่ 19 กิจกรรมว่ายน้ำในลำธารหน้าถ้ำปูคำ

4.3.4 การจัดกิจกรรมที่สร้างรายได้แก่ชุมชน

ถ้าปูคาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นส่วนรวมของหมู่บ้าน ปัจจุบันชาวบ้านได้จัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน โดยมีการวางแผนและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในด้านต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เกิดความพึงพอใจ ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์ หมู่บ้านมีการพัฒนา ทั้งระบบโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นสิ่งสำคัญ คือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้าน ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และยังมีการสร้างกองทุนหมู่บ้าน ที่เป็นรายได้หลักมาจากการจัดกิจกรรมและบริการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน โดยชาวบ้านจัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยว ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมให้กับครัวเรือน มีลักษณะการจัดการที่สรุปได้ คือ

การจัดให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวถ้าปูคา ถือได้ว่าเป็นแหล่งรายได้หลักของหมู่บ้าน มีระบบการจัดการให้บริการภายในแหล่งถ้า ดังนี้

4.3.4.1 การขายบัตรเข้าชมถ้า

ชาวบ้านได้จัดแบ่งเจ้าหน้าที่เวรยาม และจำหน่ายบัตรเข้าชมถ้าวันละ 3 ครัวเรือน (ตัวแทนครัวเรือนละ 1 คน) หมุนเวียนกันไปในแต่ละวัน เวลาเปิดให้บริการเริ่มตั้งแต่ 8.00 น.-17.00 น. ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ขายบัตรยังมีหน้าที่รักษาความปลอดภัย ภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ฝ้าดูรถของนักท่องเที่ยว คอยสังเกตไม่ให้นักท่องเที่ยวลวงถ้าเข้าไปในเขตหวงห้าม บริเวณคันน้ำของห้วยน้ำกาที่ไหลผ่านหน้าถ้า หลังเวลา 17.00 น. จะมีเจ้าหน้าที่ที่ถูกแต่งตั้งมาตรวจนับเงินรายได้ในทุกวัน เพื่อให้ตรงกับจำนวนบัตรที่ขายได้ในแต่ละวัน

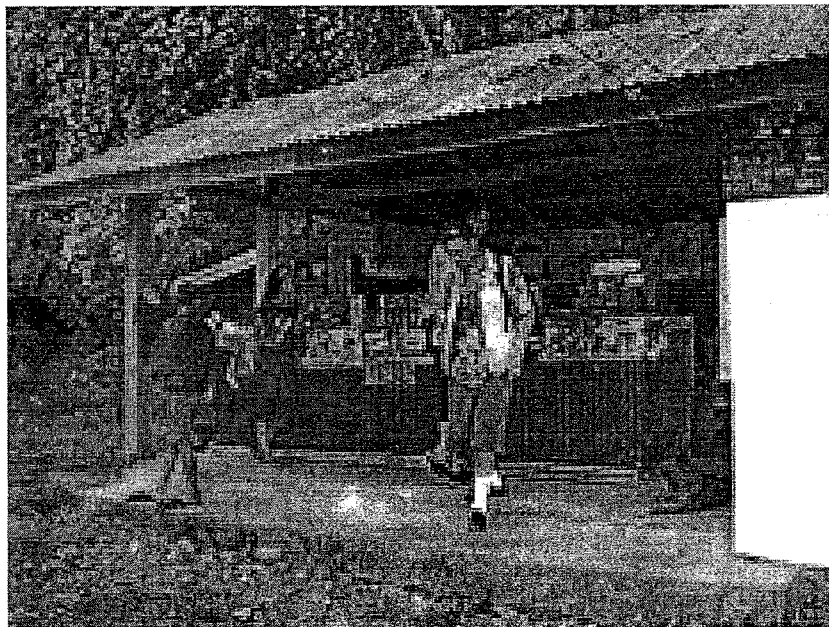


ภาพที่ 20 การบริการขายบัตรชมถ้า

4.3.4.2 การบริการร้านอาหาร

สำหรับการเข้าไปขายอาหารในแหล่งถ้ำ ได้นั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของหมู่บ้าน เป็นแนวทางให้ชาวบ้านทุกครัวเรือน สามารถเข้าไปขายอาหารในแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นนโยบายของหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกคนมีสิทธิเข้าไปขายอาหาร โดยได้มีการวางกฎระเบียบดังนี้

1) การเข้าไปขายอาหารมีกำหนดครั้งละ 3 เดือน ต่อ 3 ครัวเรือนด้วย วิธีการคือ การจับฉลากแบ่งเป็นกลุ่มละ 3 คนไว้ก่อน ขั้นตอนต่อมา คือ ให้แต่ละกลุ่มทั้งหมดเข้ามาขึ้นซองประมูล ถ้ากลุ่มใดใส่ซองประมูลมากที่สุดก็จะได้เข้าไปขายอาหารในแหล่งถ้ำ ทั้งนี้กลุ่มใดที่ประมูลได้ก็จะหมดสิทธิในครั้งต่อไป จนกว่าจะหมุนเวียนมาครบรอบอีกครั้งใหม่



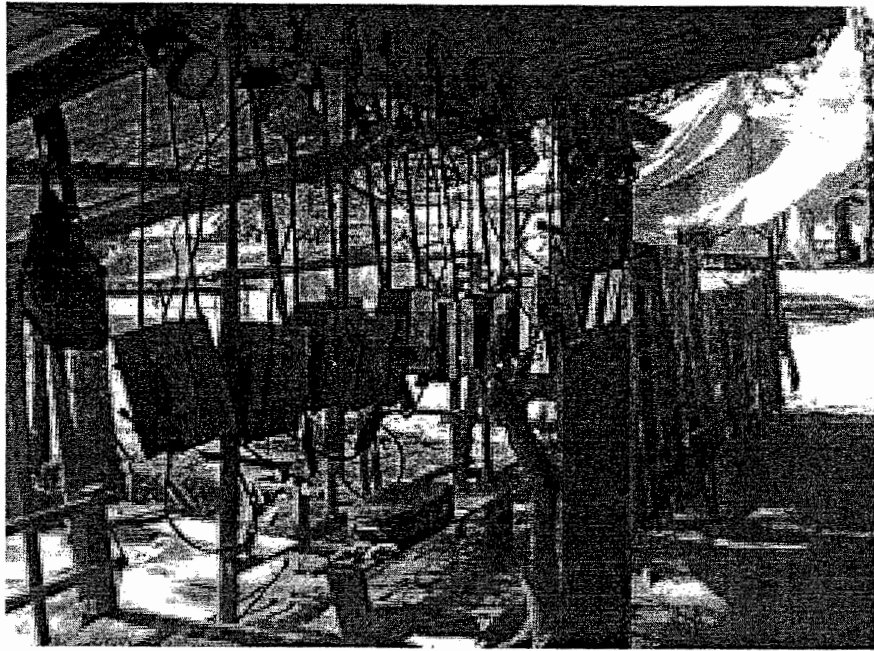
ภาพที่ 21 การให้บริการขายอาหาร

2) กลุ่มที่ได้เข้าไปขายอาหาร ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบทำความสะอาดบริเวณถ้ำ เช่น ทำความสะอาดห้องน้ำ เก็บขยะ ถางหญ้าและทำความสะอาดพื้นที่โดยรอบ

4.3.4.3 บริการให้เช่าไฟฉายในการเข้าชมภายในถ้ำ

ชาวบ้านในหมู่บ้าน จะประมูลลงทุนในการบริการให้เช่าไฟฉาย 3 เดือน ต่อ 2 ครัวเรือน พร้อมกับบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น สำหรับกฎระเบียบของการประมูลเป็นแบบเดียวกันกับร้านอาหาร ทั้งนี้ ผู้ให้บริการเช่าไฟฉายหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ต้องเป็นคน

ตรวจสอบสภาพของแหล่งถ้ำ เช่น บริเวณทางขึ้นมีการชำระคหฺพงหรือไมํ รวมถึงสภาพภายในถ้ำด้วย คอยแนะนําให้ข้อมูลนักท่องเทีฯว เกี่ยวกับปญฺคําที่มีอยู่ในถ้ำและห้ามไม่ให้ผู้ใดจับเอาปญฺออกไปจากถ้ำ เป็นต้น



ภาพที่ 22 การให้บริการให้เช่าไฟฉายขึ้นชมถ้ำ

จากการศึกษา พบว่า ลักษณะการจัดทำกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านนาทอง เป็นการทํางานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ รวมถึงการร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ส่วนด้านการจัดการประมุล ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน พบว่า เป็นการจัดทําที่มีความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านทุกครอบครัวสามารถเข้ามาทํากิจการประมุลให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีการหมุนเวียนเข้ามาให้บริการขายอาหาร และการให้บริการให้เช่าไฟฉาย เห็นได้จากการกำหนดนโยบาย ต่าง ๆ เช่น นโยบายต่อครอบครัวที่ไม่มีศักยภาพด้านการเงิน ให้สามารถกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน เพื่อมาลงทุนให้บริการ โดยไม่คิดดอกเบี้ย กลุ่มครอบครัวใดที่ประมุลได้จะ ไม่มีสิทธิ์เข้าประมุลในครั้งต่อไป จนกว่าจะครบทุกครอบครัว หลังจากนั้นจึงมีการเริ่มการประมุลรอบใหม่ นอกจากนี้ยังมีนโยบายต่อกลุ่มครอบครัวที่ประมุลได้ในช่วงฤดูฝน (นักท่องเที่ยวน้อย) หากรายได้ไม่พอค่าประมุล ทางกลุ่มผู้นำจะมีการตรวจสอบ จำนวนนักท่องเที่ยวจากการขายบัตรเข้าชมถ้ำ ตามสภาพความเป็นจริง หากเห็นว่านักท่องเที่ยวเข้ามาน้อย ก็จะมีการผ่อนผันอัตราค่าประมุลให้

4.3.4.4 การจัดกิจกรรมงานบุญปีใหม่ลาว

ชาวบ้านได้มีการจัดงานบุญปีใหม่ลาวขึ้นในทุกปี โดยจัดขึ้นที่บริเวณลานด้านหน้าถ้ำปู่คำ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2006 เพื่อหารายได้เข้าหมู่บ้านผู้ใหญ่บ้านได้ให้ข้อมูลว่า สาเหตุที่ทำให้มีแนวคิดในการจัดงานบุญปีใหม่ขึ้นเนื่องจากในช่วงปีใหม่ของลาวของทุก ๆ ปี จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก ชาวบ้านจึงได้ปรึกษาหารือกันในการจัดงานบุญม่วนซื่นรื่นเริงตามประเพณี และให้ชาวบ้านได้เข้าไปขายอาหาร และเครื่องคัมในงานด้วย โดยมีวิธีจัดการ คือ ให้ตัวแทนผู้นำบ้านไปติดต่อวงดนตรี มาเล่นในงานปีใหม่ พร้อมทั้งจัดงานบันเทิงเพื่อนรำวงและจัดสถานที่ให้ชาวบ้านได้ขายอาหาร และเครื่องคัมกับผู้ที่เข้ามาร่วมงาน โดยจะสงวนสิทธิ์เฉพาะประชาชนหมู่บ้านนาทองเท่านั้น ส่วนประชาชนหมู่บ้านอื่นไม่อนุญาตให้เข้ามาขาย

เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวถ้ำปู่คำ ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ส่งผลให้มีสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ต่างให้ความสนใจนำเสนอข่าวสาร และเข้ามาถ่ายทำรายการโทรทัศน์ เช่น สถานีโทรทัศน์แห่งชาติลาว สถานีโทรทัศน์ลาวสตาร์ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ของบริษัทท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมืองวังเวียง จนทำให้แหล่งท่องเที่ยวถ้ำปู่คำ กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวอันดับหนึ่งของเมืองวังเวียง (ก๊อ สิบริบาน, 2008 : สัมภาษณ์) ประกอบกับชาวบ้านนาทองมีมิตรไมตรีที่ดี ด้อนรับแขกบ้านแขกเมือง จึงทำให้กลุ่มคนภายนอกให้การยอมรับในชื่อเสียงของหมู่บ้านและแหล่งถ้ำ ส่งผลให้การจัดงานบุญปีใหม่ลาวมีการเผยแพร่ออกไป ผู้คนต่างสนใจ โดยเฉพาะผู้คนในเขตเมืองวังเวียง รวมถึงญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านของชาวบ้านที่อยู่ต่างจังหวัด ต่างเดินทางเข้ามาเที่ยวงานบุญนี้ จนทำให้งานบุญปีใหม่เป็นหนึ่งในกิจกรรมของการท่องเที่ยวหมู่บ้านนาทอง ที่สร้างผลประโยชน์ให้กับกองทุนหมู่บ้านและประชาชนซึ่งผลประโยชน์ที่ประชาชนและหมู่บ้านได้รับ ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การขายดอกไม้ผ่านเข้าไปประตูไปภายในงาน กิจกรรมนี้ชาวบ้านได้เลือกตัวแทน เพื่อมาทำหน้าที่ติดดอกไม้ให้กับผู้คนที่เข้ามาร่วมงาน โดยเป็นลักษณะบริจาคไม่ได้ กำหนดราคาค่าเข้าร่วมงาน ผู้เข้าร่วมงานสามารถบริจาคตามความพอใจ หรือไม่บริจาคก็ได้ แต่ส่วนมากผู้ที่เข้าร่วมงานจะบริจาค รายได้จากกิจกรรมนี้เข้ากองทุนของหมู่บ้าน และเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการจัดงาน เช่น ค่าเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ที่มาจากราคาส่วนเมืองวังเวียง และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในงาน
- 2) การจัดสรรพื้นที่ให้กับชาวบ้าน เพื่อตั้งร้านขายอาหาร หมู่บ้านจะได้ประโยชน์จากการจัดสรรพื้นที่ โดยคิดอัตราค่าเช่าพื้นที่เป็นตารางเมตรละ 20-40 บาท ส่วนค่า

จัดสรรพื้นที่ขายของ จะนำเข้าเป็นกองทุนของหมู่บ้านต่อไป

3) บริการรับฝากรถ กิจกรรมนี้ก็ถือเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่มีรายได้เข้ากองทุนหมู่บ้านเช่นกัน โดยมีการจัดเจ้าหน้าที่เวรยาม ทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ คิดอัตราค่าฝากรถจักรยานยนต์ คันละ 20 บาท รถยนต์ คันละ 40 บาท

กิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นได้สร้างประโยชน์กับกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปใช้จ่ายในการพัฒนาหมู่บ้านและงานบริหารของหมู่บ้าน ชาวบ้านแต่ละครัวเรือนยังได้ประโยชน์จากการขายของจากช่วงเทศกาล ซึ่งการจัดงานบุญประเพณีปีใหม่ลาว กิจกรรมที่ดำเนินการนั้นได้สร้างรายได้ให้กับหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ สามารถสร้างรายได้มากกว่า

30 ล้านบาท หรือเท่ากับ 125,000 บาท ต่อปี (ก๊อ สีบริบาน, 2008 : สัมภาษณ์) เป็นโอกาสที่ชาวบ้านได้แสดงถึงวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามต่อแขกผู้มาเยือน และเป็นการศึกษาเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่แตกต่าง เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่อกัน

4.3.5 การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว

ในการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ เช่น การร่วมคิด วางแผน ตัดสินใจ ปฏิบัติกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

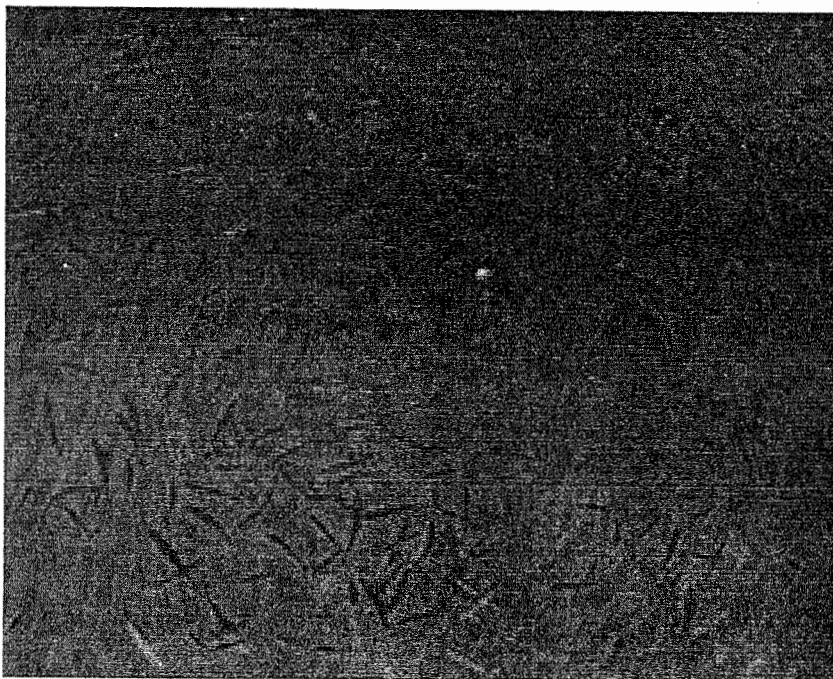
4.3.5.1 การร่วมคิดวางแผน

จากการสัมภาษณ์ทั้งกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน และชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมคิดวางแผน โดยกลุ่มผู้นำหมู่บ้านจะเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วม เพื่อแสดงความคิดเห็นต่องานการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ในประเด็นต่าง ๆ เช่น ชาวบ้านได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ในการกำหนดลักษณะการจัดกิจกรรมและการบริการ ในแหล่งดำน้ำ ผ่านที่ประชุมของบ้าน และได้รูปแบบที่ต้อง ตั้งแต่การแบ่งเป็นกลุ่มเข้าไปขายอาหารในแหล่งดำน้ำ กลุ่มให้เช่าไฟฉาย การกำหนดระยะเวลาของผู้ประกอบการ การกำหนดอัตราค่าเช่าชมดำน้ำ รวมถึงการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้กับชาวบ้าน ในการดูแลรักษาความปลอดภัยและความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว โดยผ่านการปรึกษาหารือกัน ระดมความคิดเห็นของชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน โดยมีกลุ่มผู้นำชาวบ้าน เป็นแกนนำหลัก มีข้อตกลงกันเป็นความคิดเห็นร่วมกันและได้กำหนด เป็นระเบียบการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ใหญ่บ้านที่ว่า

“คณะบ้านได้มาจากการเลือกตั้งก็จริง แต่ยังมีชาวบ้านอีกหลาย ๆ คนที่มีความรู้ ความคิดความอ่านที่กว้างไกล จึงต้องเอาความคิดเห็นของหลาย ๆ คนมารวมกัน การทำงานร่วมกัน สิ่งสำคัญคือ ความสามัคคีหมู่บ้านเราจึงจะมีความสุข” (บุญตา อินทะวง, 2008 : สัมภาษณ์)

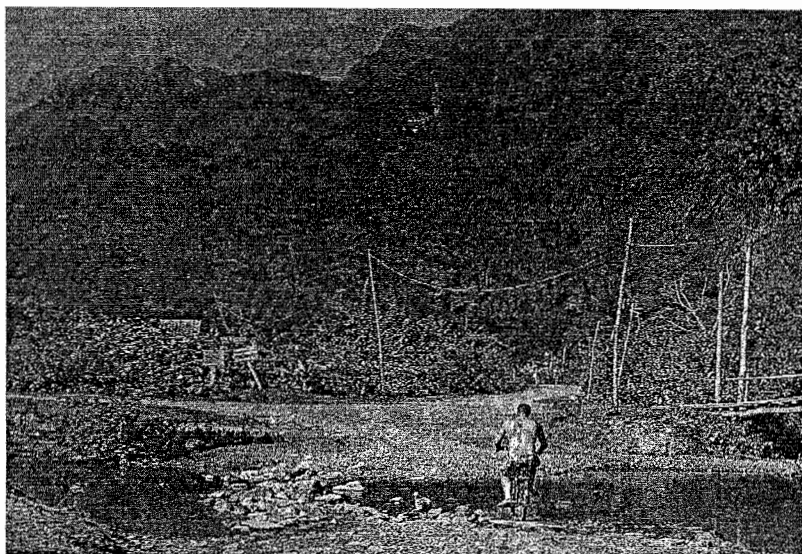
4.3.5.2 การมีส่วนร่วมตัดสินใจ

ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหมู่บ้าน เช่น การกำหนดพื้นที่เขตอนุรักษ์ปลาจาด บริเวณหน้าถ้ำปู่คำเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชม เป็นความเห็นร่วมกันของชาวบ้านทั้งหมด ที่เห็นว่าพื้นที่อนุรักษ์ เป็นบริเวณที่ไม่มากนักและไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ทำกิน ซึ่งคนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ทุกฝ่าย ชาวบ้านเชื่อว่าฝูงปลาจาดที่อนุรักษ์ไว้ เป็นสิ่งดึงดูดใจอย่างหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจ ในแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านนาทอง



ภาพที่ 23 พื้นที่เขตอนุรักษ์ปลาจาดในถ้ำธารหน้าถ้ำปู่คำ ที่อนุรักษ์โดยชุมชน

นอกจากนี้ ชาวบ้านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจเกี่ยวกับ การกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ของหมู่บ้าน อันประกอบด้วย ป่าต้นน้ำห้วยน้ำกาและห้วยน้ำทา เพื่อคงสภาพแหล่งน้ำไม่ให้เหือดแห้งลง และหันมาเพิ่มประโยชน์ให้กับประชาชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวแทน เพื่อหาสิ่งทดแทนให้กับชาวบ้านที่ไม่ต้องพึ่งพิงป่ามากเกินไป โดยเฉพาะการตัดไม้มาสร้างบ้านเรือน และการล่าสัตว์เพื่อเป็นสินค้า เป็นต้น



ภาพที่ 24 ลักษณะป่าอนุรักษ์เขตต้นน้ำ ป่าต้นน้ำห้วยน้ำกา

4.5.3.3 การร่วมปฏิบัติ

กิจกรรมท่องเที่ยวในหมู่บ้านนาทอง ทุกกิจกรรมได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งในระดับส่วนรวมหมู่บ้านและระดับครัวเรือน ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้กับชาวบ้าน ได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรม โดยได้แบ่งหน้าที่กัน ดังนี้

- 1) มีการผลัดเปลี่ยน หมุนเวียนกันเข้าไปเฝ้าและบริการขายบัตรผ่านเข้าแหล่งท่องเที่ยวถ้ำ
 - 2) มีการหมุนเวียน เข้าให้บริการขายอาหาร
 - 3) มีการหมุนเวียน เข้าไปให้บริการเช่าไฟฉายและเข้าไปเป็นมัคคุเทศก์
- บริการนักท่องเที่ยว นอกจากนั้นชาวบ้านยังเป็นแรงงานหลักในการให้บริการแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เช่น การจัดสถานที่ การรักษาความปลอดภัย ทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว สืบตรวจสอบแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงดูแลความสะอาดสภาพบ้านเรือนของตนเอง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของหมู่บ้าน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวดังกล่าว

4.5.3.4 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวสองด้าน คือ ได้จากการแบ่งสรรรายได้จากการขายบัตร เข้าแหล่งท่องเที่ยวให้กับทุกครัวเรือนในแต่ละเดือน

- 1) ได้จากการได้เข้าไปประกอบการร้านอาหาร ในแหล่งท่องเที่ยว

ให้บริการเช่าไฟฉายและเป็นมัดกุเทศก์ นอกจากนั้นในการจัดงานบุญประเพณีสงกรานต์ ยังสงวนสิทธิ์ให้ชาวบ้านได้เข้าไปขายอาหารและเครื่องดื่ม

2) การรับผลประโยชน์จากการจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้จากการบริหารการท่องเที่ยว เช่น ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ จากการใช้กองทุนหมู่บ้านนำไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน ชาวบ้านมีเครื่องสูบน้ำใช้ร้อยละ 80 ของหมู่บ้าน สร้างถนนเข้าหมู่บ้าน และเส้นทางขอยในหมู่บ้าน เนื่องจากอดีตเป็นเพียงเส้นทางเดินของสัตว์เลื้อย วัว ควาย แต่ปัจจุบัน เป็นเส้นทางรถวิ่ง ได้สะดวก นอกจากนี้ยังได้รับสวัสดิการสังคมที่ดีขึ้น เช่น เงินช่วยเหลือการเสียชีวิต เมื่อเจ็บป่วยสามารถกู้เงินได้โดยไม่คิดดอกเบี้ย ตลอดจนเมื่อมีการเก็บเงิน งบประมาณประจำปีและเงินสนับสนุน การจัดงานต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐบาล ชาวบ้านไม่ต้องจ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น โดยนำเงินกองทุนหมู่บ้านจ่ายให้แทนทุก ๆ เรื่องเมื่อมีการตั้งเก็บ

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการจัดสรรรายได้ ของกลุ่มผู้นำหมู่บ้านทั้งในลักษณะที่เป็นเงินสด และไม่ใช้เงินสดพบว่า ลักษณะที่เป็นเงินสด คือ ทุกครอบครัวได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงในทุกระดับ ส่วนในลักษณะที่ไม่เป็นเงินสด ที่ชุมชนได้รับ เช่น การเข้าถึงมีความสะดวก มีระบบไฟฟ้าใช้ทุกครอบครัว มีความสงบในสังคม ชาวบ้านได้รับสวัสดิการสังคม ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ในส่วนการบริโภคและระบบโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

หากพิจารณาในระดับทฤษฎี การมีส่วนร่วมของชาวบ้านที่ปฏิบัติมาซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2540) ที่ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยเน้นในการให้ความสำคัญแก่ชุมชนท้องถิ่น หากชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากหรือมีอำนาจเพียงพอ ในการมีส่วนร่วมควบคุมการท่องเที่ยว จะช่วยให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยมีการจัดผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาที่มีความยั่งยืนได้ในอนาคต ซึ่งบ้านนาทองได้ดำเนินงานจัดการท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชาวบ้านได้ระดับหนึ่ง

4.3.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับหมู่บ้าน

4.3.6.1 รายได้จากการขายบัตรเข้าแหล่งถ้ำปู่คำ

ในทุกวันจะมีเจ้าหน้าที่ได้รับการแต่งตั้ง เป็นผู้ตรวจสอบจำนวนบัตรและเงินจำหน่ายบัตรในแต่ละวัน และนำมาส่งมอบกับ นายคลังทุกวัน โดยมีเอกสารกำกับให้นายคลังเซ็นรับเงินสด เพื่อเก็บไว้ 1 เดือน นายคลังเป็นผู้สรุปจำนวนเงินต่อคณะบ้าน (รวมมีผู้ใหญ่บ้าน รองผู้ใหญ่บ้าน 2 คน) คณะกรรมการบ้านหรือที่ปรึกษา (มีสองฝ่ายคือ ฝ่ายแนะนำด้านเศรษฐกิจและฝ่ายสังคม-วัฒนธรรม)

เพื่อตรวจสอบบัญชีและเงินสด ซึ่งจะได้นำไปเผยแพร่ต่อประชาชน เพื่อรับทราบจำนวนเงินรายได้จากถ้ำในทุกสิ้นเดือน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำหมู่บ้านพบว่า จำนวนรายได้จากการขายบัตรเข้าแหล่งถ้ำ ขึ้นอยู่กับช่วงฤดู เช่น ฤดูฝน (มิถุนายน-กันยายน) มีจำนวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมรายได้ตกประมาณ วันละ 250,000 กีบ (1,000 บาท) ต่อวัน ทั้งนี้ในช่วงฤดูแล้งตั้งแต่ตุลาคมถึง พฤษภาคมมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมจำนวนมาก ตกวันละประมาณ 60-100 คน มีรายได้ ประมาณวันละ 800,000-1,000,000 กีบต่อวัน (2,500 - 4,000 บาท) ต่อวัน

ตารางที่ 7 รายได้จากการขายบัตรเข้าชมถ้ำ ต่อปี

กิจกรรมที่สร้างรายได้กับหมู่บ้าน	ฤดูแล้ง (ตุลาคม – พฤษภาคม)	ฤดูฝน (มิถุนายน - กันยายน)
ขายบัตรชมถ้ำ	24 ล้าน-30 ล้าน กีบต่อเดือน (100,000 – 125,000 บาท)	7,500,000 กีบ (31,250 บาท) ต่อเดือน
รายได้เฉลี่ยต่อปีของการขายบัตรในแต่ละช่วงฤดู แล้ง - ฝน	192 ล้าน – 240 ล้านกีบ หรือเท่ากับ (800,000 – 1,000,000 บาท)	30 ล้านกีบ หรือเท่ากับ (125,000 บาท)
รายได้เฉลี่ยรวมทุกฤดูกาลท่องเที่ยว	222 ล้าน – 270 ล้าน กีบ หรือเท่ากับ (925,000 – 1,125,000 บาท)	

จากตารางที่ 7 ที่แสดงรายได้จากการขายบัตรเข้าชมถ้ำ ทั้งนี้ เงินที่ได้จากการขายบัตรในแต่ละเดือน กลุ่มผู้นำหมู่บ้านได้สรุปและนำแบ่งสรรในทุกสิ้นเดือน โดยเงินทั้งหมดที่ได้จะถูกนำมาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ ร้อยละ 30 แบ่งให้กับชาวบ้านทั้งหมด 132 ครัวเรือนเท่ากัน ส่วนที่ 2 คือ ร้อยละ 70 เข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านนำไปใช้งานพัฒนาและงานบริหารต่อไป

4.3.6.2 รายได้จากการประมูลเข้าไปประกอบกิจการร้านอาหาร

การประกอบกิจการร้านอาหาร มีกำหนดเวลา 3 เดือน จะมีการประมูล 1 ครั้ง โดยมีชาวบ้านกลุ่มละ 3 ครัวเรือนดังที่กล่าวไว้ใน หัวข้อที่ 4.3.4.2 ข้อที่ 1) ซึ่งการจัดการประมูลนี้ มีเป้าหมายเพื่อสร้างให้มีรายได้เข้ากองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้ การประมูลแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงฤดูฝน (มิถุนายน-กันยายน) และช่วงฤดูแล้ง (ตุลาคม-พฤษภาคม) ซึ่งในช่วงฤดูฝน เป็นช่วงที่ไม่ปลอดภัย ส่งผลให้นักท่องเที่ยวน้อย การขึ้นถ้ำอาจเกิดอุบัติเหตุได้ ทำให้การขายอาหารมีรายได้น้อยตามไปด้วย ฉะนั้น ราคาค่าเริ่มต้นของการประมูลในช่วงฤดูฝน จึงมีราคาเริ่มต้นอยู่ที่ 500,000 กีบหรือเท่ากับ 2000 บาท และในช่วงฤดูแล้งเป็นช่วงที่ขึ้น ถ้ำปลอดภัยนักท่องเที่ยวจะนิยมเที่ยวถ้ำในฤดูแล้ง อีกทั้งเป็นช่วงที่ห้วยน้ำใสสะอาด เหมาะแก่การเล่นน้ำส่งผลให้นักท่องเที่ยว มีจำนวนมากในช่วงนี้ จึงมีราคาเริ่มต้นอยู่ที่

2,000,000 กีบ หรือเท่ากับ 8,000 บาท ต่อเดือน โดยเงินจำนวนนี้จะถูกจัดเข้าในกองทุนพัฒนาหมู่บ้านเช่นเดียวกับ รายได้จากการขายบัตรเข้าแหล่งถ้ำปู่คำ

ตารางที่ 8 รายได้จากการประมุลขายอาหาร เฉลี่ยต่อปี

การจัดประมุลในแหล่งถ้ำปู่คำ	ฤดูแล้ง (ตุลาคม – พฤษภาคม)	ฤดูฝน (มิถุนายน - กันยายน)
การประมุลขายอาหาร	2,000,000 กีบ (8,000 บาท) ต่อเดือน	500,000 กีบ (2,000 บาท) ต่อเดือน
รายได้เฉลี่ยต่อปีของการประมุลขายอาหารในแต่ละช่วงฤดู แล้ง - ฝน	16 ล้านกีบ หรือเท่ากับ (60,000 บาท)	2 ล้านกีบ หรือเท่ากับ (8,000 บาท)
รายได้เฉลี่ยรวมทุกฤดูการท่องเที่ยว	18 ล้านกีบ หรือเท่ากับ(68,000 บาท)	

จากตารางที่ 8 รายได้ที่ได้จากการให้ชาวบ้านประมุล เข้าไปนำการขายอาหารในแหล่งท่องเที่ยว รายได้ส่วนนี้จะถูกนำเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อนำใช้ในงานพัฒนาและงานด้านการบริหารหมู่บ้านต่อไป และเงินส่วนนี้ไม่มีแบ่งให้กับชาวบ้านเช่นกับเงินรายได้จากการขายบัตรเข้าชมถ้ำ

4.3.6.3 รายได้จากการประมุลเข้าไปประกอบกิจการให้เช่าไฟฉาย

การประมุลเพื่อประกอบการให้เช่าไฟฉาย จะรวมถึงให้บริการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวชมถ้ำ มีกำหนดเวลา 3 เดือน ต่อ 1 ครั้ง การปฏิบัติเป็นแบบเดียวกับประกอบการร้านอาหาร คือ แบ่งเป็นช่วงฤดู เช่น ฤดูฝน (มิถุนายน - กันยายน) ราคาเริ่มต้นตั้งแต่ 300,000 หรือเท่ากับ 1,500 บาท ต่อเดือน ฤดูแล้ง (ตุลาคม – พฤษภาคม) เริ่มต้นจาก 1,000,000 กีบ หรือเท่ากับ 4,000 บาท ต่อเดือน เงินประมุลจะนำเข้าเป็นกองทุนพัฒนาหมู่บ้านเช่นกัน

ตารางที่ 9 รายได้จากประมุลให้เช่าไฟฉาย เฉลี่ยต่อปี

การจัดประมุลในแหล่งถ้ำปู่คำ	ฤดูแล้ง (ตุลาคม – พฤษภาคม)	ฤดูฝน (มิถุนายน - กันยายน)
การจัดประมุลเช่าไฟฉาย	1,000,000 กีบ หรือเท่ากับ (4,000 บาท) ต่อเดือน	300,000 หรือเท่ากับ (1,500 บาท) ต่อเดือน
รายได้เฉลี่ยต่อปีของการประมุลให้บริการให้เช่าไฟฉาย ในแต่ละช่วงฤดู แล้ง - ฝน	8 ล้านกีบ หรือเท่ากับ (32,000 บาท)	1,200,000 กีบ หรือเท่ากับ (6,000 บาท)
รายได้เฉลี่ยรวมทุกฤดูการท่องเที่ยว	9,200,000 กีบ หรือเท่ากับ (38,000 บาท)	

จากตารางที่ 9 รายได้จากการประมูลให้บริการเช่าไฟฉาย ทั้งนี้ เงินรายได้จากการให้ประมูลให้บริการเช่าไฟฉาย จะถูกนำเข้ากองทุนพัฒนา เช่นเดียวกับรายได้จากการประมูลขายอาหาร โดยไม่ได้แบ่งให้กับชาวบ้านในแต่ละเดือน

4.3.6.4 รายได้จากการจัดงานบุญประเพณีปีใหม่ลาว

ในการจัดงานบุญปีใหม่ลาว จะมีรายได้จากกิจกรรมที่นำมาเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ที่กล่าวไว้ในข้อที่ 4.3.4.4 ได้แก่ กิจกรรมขายดอกไม้ในงาน รับประทานอาหารและรายได้ที่ได้จากการจัดสรรพื้นที่ให้ชาวบ้านได้ขายอาหาร และเครื่องคั้บบริเวณงาน ซึ่งก็จะได้นำเข้ากองทุนหมู่บ้าน สบทบกับส่วนอื่น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตามกิจกรรมการจัดงานบุญปีใหม่ลาว นี้มีขึ้นปีละครั้ง จึงเป็นทุนเสริมให้กับกองทุนหมู่บ้าน

ตารางที่ 10 จำแนกรายได้เฉลี่ยรวมกิจกรรมท่องเที่ยว

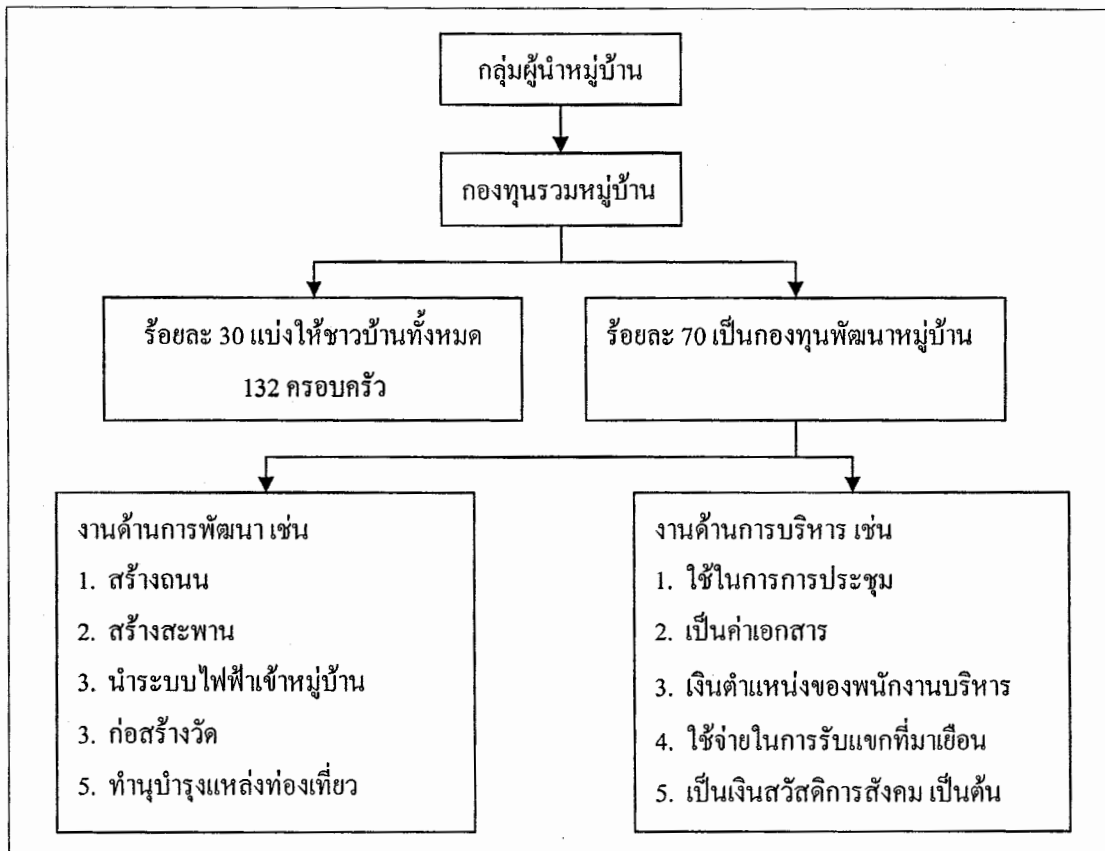
กิจกรรมที่สร้างรายได้แก่ชุมชน ต่อปี	จำนวนรายได้ กีบ/ บาท ต่อปี
กิจกรรมขายบัตรเข้าชมถ้ำ	222 ล้าน – 270 ล้าน กีบ หรือเท่ากับ (925,000 – 1,125,000 บาท)
กิจกรรมประมูลขายอาหาร	18 ล้านกีบ หรือเท่ากับ(68,000 บาท)
กิจกรรมให้บริการเช่าไฟฉาย	9,200,000 กีบ หรือเท่ากับ (38,000 บาท)
กิจกรรมงานบุญปีใหม่ลาว	30 ล้านกีบ หรือเท่ากับ (125,000 บาท)
รายได้เฉลี่ยเข้ากองทุนรวมทั้งหมด	279,200,000 – 327,200,000 กีบ หรือเท่ากับ (1,156,000 – 1,356,000 บาท)

โดยรายได้ส่วนต่าง ๆ นี้ คณะบ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านประกอบมี (1) คณะแนวโฮมบ้าน 3 คน (2) ผู้ใหญ่บ้าน รองผู้ใหญ่บ้าน 2 คน และ (3) ตัวแทนชาวบ้าน 3 คนเป็นผู้วางแผนว่าจะมีการจัดสรรอย่างไร ทั้งนี้ เริ่มตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2007 มาแล้ว เงินกองทุนรวมของหมู่บ้าน ได้แบ่งสรรเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกประมาณ ร้อยละ 70 จัดเข้าในกองทุนพัฒนาหมู่บ้านและส่วนที่ 2 ประมาณร้อยละ 30 นำมาแบ่งปันให้กับประชาชนทุกครัวเรือน

อย่างไรก็ตาม การแบ่งสรรรายได้ี้ไม่มีความแน่นอน ขึ้นอยู่กับแผนการดำเนินงาน

พัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของบ้าน ซึ่งกลุ่มผู้นำหมู่บ้านจะเป็นฝ่ายพิจารณาว่า ในช่วงใดจะมีการดำเนินงานพัฒนา หรือการก่อสร้างใด ๆ ที่จำเป็นจะต้องใช้จ่ายเงินกองทุน การแบ่งปันรายได้ก็จะมี การเปลี่ยนแปลง เช่น ปี ค.ศ. 1997 - 2006 รวมเป็นระยะเวลา 10 ปีมานี้ รายได้จากการท่องเที่ยว จะ นำเข้าเป็นกองทุนรวมทั้งหมด จะไม่มีการแบ่งปันให้กับชาวบ้าน เนื่องจากมีแผนการที่จะพัฒนา หมู่บ้านในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน สร้างสะพานข้ามห้วยน้ำ นำไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน และเตรียมสร้างวัด แผนการต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องได้ปฏิบัติให้สำเร็จ ซึ่งกลุ่มผู้นำหมู่บ้านได้ร่วม ปรีกษาหารือกันกับชาวบ้านทั้งหมดแล้ว และชาวบ้านต่างมีความเห็นพร้อมกันทั้งหมู่บ้าน ดังนั้น ระยะเวลาที่ผ่านมา จึงไม่มีการแบ่งปันรายได้ให้กับครัวเรือน แต่ในปี ค.ศ. 2007 งานการพัฒนาระบบ โครงสร้างพื้นฐานถือว่าสำเร็จส่วนใหญ่ จึงมีการแบ่งปันรายได้ให้กับประชาชนส่วนหนึ่ง เพื่อเป็น การส่งเสริม การทำงานที่ลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

ทั้งนี้ กองทุนพัฒนาหมู่บ้านจะถูกนำมาใช้ใน 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนา หมู่บ้าน เช่น การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน การก่อสร้างและทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว และการ ก่อสร้างอาคารสถานที่ต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับหมู่บ้าน ส่วนด้านการบริหารจะนำเงินในการ ดำเนินงานต่าง ๆ อันได้แก่ การประชุม เอกสาร เงินตำแหน่งหน้าที่ของพนักงานบริหาร สวัสดิการ สังคม เช่น ช่วยเหลือประชาชนเคราะห์ผู้เสียชีวิต ให้ชาวบ้านกู้ยืมเงินในยามจำเป็น ยามเจ็บป่วย ตลอดจนใช้จ่ายในการรับแขกที่มาเยือน เจ้าหน้าที่ หรือสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่เข้ามาทำหน้าที่ใน หมู่บ้าน ชาวบ้านก็จะมีการต้อนรับเป็นอย่างดี ส่วนการจัดสรรเงินให้กับผู้ที่มีเข้ามาทำหน้าที่ บริหารงานนั้น พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่เปิดเผยจำนวนเงินในส่วนที่เป็นเงินประจำตำแหน่ง ของผู้เข้ามาทำหน้าที่บริหาร

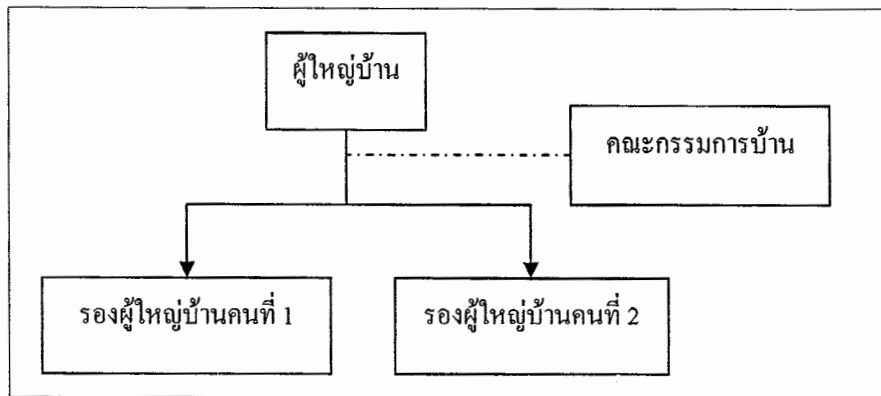


ภาพที่ 25 การแบ่งสรรเงินรายได้จากกองทุนรวมหมู่บ้าน

4.4 การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว

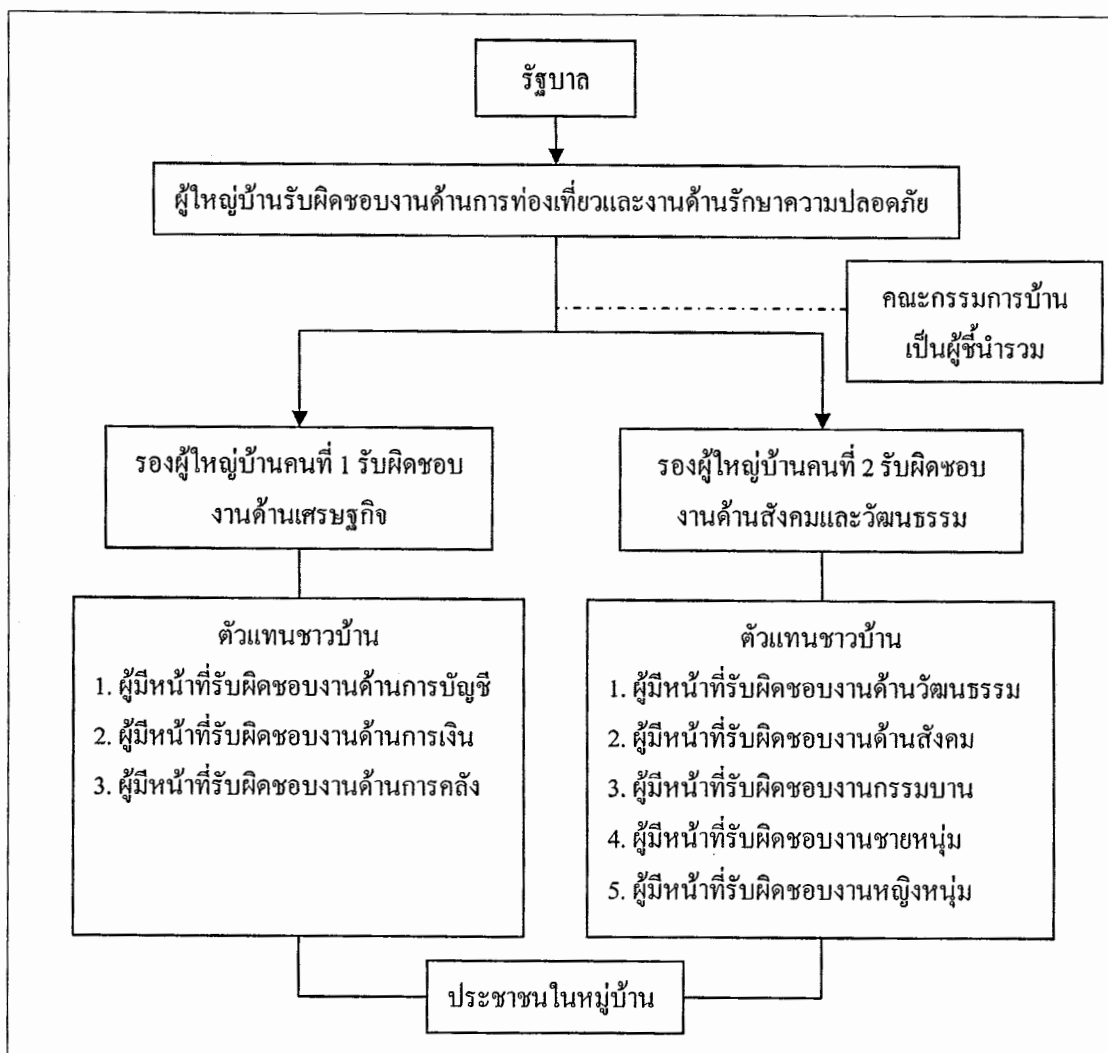
4.4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม

คณะผู้บริหารงานหมู่บ้านให้ข้อมูลว่า การดำเนินการบริหารงานหมู่บ้านในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม คือการดำเนินตามแนวทางนโยบายของพรรค-รัฐ ซึ่งหมายถึง การนำเอาแนวทางนโยบายของพรรค-รัฐ มาพัฒนา กำหนดแนวทางที่จะดำเนินงานในแต่ละปี เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่ของหมู่บ้าน หรือค้นหาศักยภาพที่ซ่อนอยู่ภายในหมู่บ้าน นำมาปรับใช้และพัฒนาให้สามารถสร้างประโยชน์ให้กับหมู่บ้าน และบุคคลให้บรรลุตามแผนการพัฒนาหมู่บ้านในทุก ๆ ด้านและหมู่บ้านนาทองปัจจุบัน มีศักยภาพด้านการพัฒนามาจากรายได้หลักจากถ้ำปู่คำ ที่สร้างประโยชน์ให้กับประชาชนทั้งหมู่บ้าน (รายงานและแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของหมู่บ้านนาทอง, 2008) จากการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยว สามารถนำรายได้เข้ากองทุนหมู่บ้านหลายกิจกรรมและนำเงินรายได้นั้นมาพัฒนาหมู่บ้านในหลายด้านให้เกิดประโยชน์สูงสุด



ภาพที่ 26 คณะผู้บริหารงานหมู่บ้านนาทอง

ทั้งนี้ การบริหารงาน ด้านการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว คณะผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้ชี้แนะโดยตรง ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการบ้านเป็นผู้ชี้แนะ ทั้งเป็นที่ปรึกษาการดำเนินงานในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยว และงานด้านรักษาความปลอดภัย รองผู้ใหญ่บ้านคนที่ 1 รับผิดชอบงานด้านเศรษฐกิจ ชี้นำงานด้านการเงิน การบัญชี และงานด้านกานครั้ง และรองผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2 รับผิดชอบงานด้านสังคมและวัฒนธรรม ชี้นำงานด้านสังคม วัฒนธรรม กรรมบาน ชายหนุ่ม และหญิงสาว ตัวแทนชาวบ้านที่รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ และชาวบ้านเป็นผู้ปฏิบัติ และรับผลประโยชน์จากการจัดสรรรายได้ ของกลุ่มผู้นำ โดยมีขั้นตอนในการบริหารงานของหมู่บ้าน ดังนี้



ภาพที่ 27 โครงสร้างการบริหารงานเศรษฐกิจสังคม บ้านนาทอง

4.4.2 การวางแผนการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว

หมู่บ้านได้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม 5 ปี เป็นแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งปฏิบัติตามแนวทางนโยบายของรัฐบาล ที่ประกอบด้วย งานการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และงานพัฒนาการท่องเที่ยว โดยในแต่ละด้านจะกำหนดแนวทางการพัฒนาแบบกว้าง ๆ ไว้ ส่วนแนวทางการปฏิบัติในแต่ละด้าน จะมีการประชุมหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อปรึกษาหารือกันว่าในช่วงเดือนนั้น ๆ มีงานด้านใดที่ควรดำเนินงานโดยจัดเรียงลำดับความสำคัญ และวางแผนกำหนดรายละเอียด ของงานนั้นและจัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยมีคณะกรรมการบ้านและคณะปกครองบ้าน เป็นผู้รับผิดชอบหมายหน้าที่ต่อผู้เกี่ยวข้องแต่ไม่ได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างละเอียดในแต่ละด้าน ผลการศึกษา พบว่า งานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้ปรึกษาหารือประจำทุกเดือน เนื่องจากมีกิจกรรมเกิดขึ้นทุกวัน เช่น การขายบัตรเข้าชม

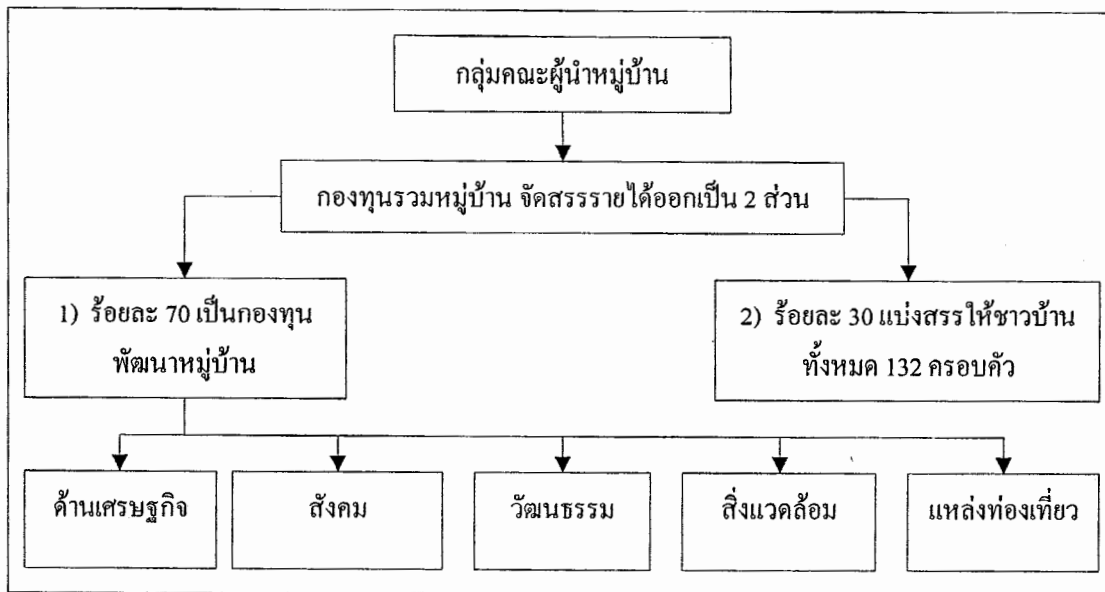
ถ้า การตรวจสอบเงินสดที่ได้จากการขายบัตร การตรวจสอบความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว การดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวและทรัพย์สิน ส่วนงานด้านอื่น ๆ จะพิจารณาตามความจำเป็นในแต่ละช่วง ทั้งนี้ ขึ้นกับแผนพัฒนาเมืองและการมอบหมายหน้าที่ให้กับหมู่บ้านด้วย คือกรณีตัวอย่างในเดือน มกราคม ปี ค.ศ. 2009 มีงานมหกรรมการท่องเที่ยว ที่เมืองวังเวียงเป็นเจ้าภาพ ได้มอบหมายหน้าที่ให้กับหมู่บ้านเร่งบูรณะถนน สะพาน แหล่งท่องเที่ยว เพื่อเตรียมรองรับด้านการท่องเที่ยวและให้บริการ รวมถึงดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้นำหมู่บ้านจะนำชาวบ้าน ไปปรับปรุงซ่อมแซมตามแผนงานให้สำเร็จ เพื่อเตรียมความพร้อมงานมหกรรมการท่องเที่ยวเมืองวังเวียง

ส่วนแผนงานประจำปี จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการจัดทำเป็นเอกสาร ไม่มีการกำหนดแผนงาน และหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับในระยะที่เมืองที่เร่งด่วน ที่เป็นคำสั่งจากทางเมือง ก็จะมีการจัดประชุมวางแผน เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้มอบหมายให้ ส่วนการดำเนินงานขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน เช่น ในเดือน มกราคม ปี ค.ศ. 2009 จะมีการมอบหมายหน้าที่ให้กับหมู่บ้านเร่งบูรณะถนน สะพาน แหล่งท่องเที่ยว เตรียมการรองรับด้านการท่องเที่ยวและการบริการ รวมถึงดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้นำหมู่บ้านก็จะเร่งนำพาชาวบ้าน วางแผนดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่เป็นงานเร่งด่วนให้สำเร็จตามแผนของเมืองมอบหมายให้ (คณะผู้เฝ้า, 2008 : สัมภาษณ์)

อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการบริหารงานทุกด้าน จะต้องอยู่ภายใต้กรอบนโยบายของรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการศึกษา คือ กระบวนการการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้นำหมู่บ้านนาทองนั้นได้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ – สังคมของรัฐบาลกำหนดไว้ คือ “การดำเนินการบริหารงานของหมู่บ้าน ในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม คือการดำเนินตามแนวทางนโยบายของพรรค-รัฐ เป็นการนำเอาแนวทางนโยบายของพรรค-รัฐ มาพัฒนาแนวทางทิศทาง เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้” (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมบ้านนาทอง, 2008)

ทั้งนี้ การดำเนินการบริหารรายได้ของกลุ่มผู้นำ ในแต่ละด้านที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

4.4.3 แนวปฏิบัติในการจัดสรรรายได้ของหมู่บ้านนาทอง



ภาพที่ 28 แนวปฏิบัติในการจัดสรรรายได้ เพื่อการพัฒนาแต่ละด้าน

รายได้จำนวนดังกล่าว จะถูกนำมาแบ่งปันปันส่วนในแต่ละเดือน โดยผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดสรรรายได้ คือ กลุ่มผู้นำชาวบ้าน ซึ่งแบ่งรายได้ ออกเป็น 2 ส่วน (ตามภาพที่ 23) คือ (1) กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน นำรายได้ไปใช้เพื่อการส่งเสริมพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว (2) นำเงินรายได้ส่วนหนึ่งมาจัดสรรจำนวนเท่ากันให้กับประชาชนในหมู่บ้านทั้งหมด 132 ครัวเรือน โดยจำนวนเงินทั้ง 2 ส่วน จะไม่มีการกำหนดจำนวนแน่นอน ขึ้นอยู่กับนโยบายและแผนการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ในช่วงที่ผ่านมามีการสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน จะจัดสรรเป็นงบประมาณเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านจำนวนมาก และแบ่งส่วนให้กับประชาชนจำนวนน้อยลง หรือบางเดือนก็ จะไม่มีการจัดสรรให้ประชาชน เป็นต้น ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างกลุ่มผู้นำชุมชนแล้วแจ้งให้ชาวบ้านรับทราบในที่ประชุมหมู่บ้าน เพื่อตามความเห็นจากชาวบ้านพร้อมกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกลุ่มผู้นำชุมชน

4.4.3.1 ด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษา พบว่า ระยะ 10 กว่าปี ที่ผ่านมานับแต่ปี ค.ศ. 1997 ได้นำเงินรายได้จากการท่องเที่ยว มาพัฒนา ด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการก่อสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สร้างถนน นำไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน สร้างวัด สะพานข้ามลำธารในหมู่บ้าน เป็นต้น เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมหมู่บ้านฉบับปี ค.ศ. 2005 ได้มุ่งเน้นการพัฒนา ระบบโครงสร้างพื้นฐาน จากรายได้ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก เป็นลำดับความสำคัญอันดับแรกของการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งก่อน ปี ค.ศ. 2005 สภาพเส้นทางเข้าหมู่บ้านเป็นทางโคลนผ่านทุ่งนา ไม่มี

ไฟฟ้า ขาดสะพานข้ามแม่น้ำ การสัญจรยากลำบาก รวมทั้งการให้บริการด้านการท่องเที่ยวขาดความพร้อม ดังนั้น กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน จึงเร่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก เพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านให้ดีขึ้น ทั้งช่วยส่งเสริมความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ส่วนด้านสวัสดิการสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการบูรณะแหล่งท่องเที่ยว เป็นอันดับรอง

4.4.3.2 ด้านสวัสดิการสังคม มีการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้เสียชีวิต แก่ชาวบ้านกู้ยืมเงินเพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายจำเป็นในครอบครัว รวมทั้งใช้จ่ายในการประชุมหมู่บ้าน ค่าเอกสาร ค่าการเดินทางไปร่วมงานประชุมของกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ค่ารับรองแขก จ่ายค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ให้กับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งปกติจะต้องเก็บจากประชาชนแต่ละครัวเรือน นอกจากนั้นยังมีนโยบายช่วยเหลือองค์กรสังคมของหมู่บ้าน เช่นการศึกษา การสาธารณสุข องค์กรรักษาความสงบของหมู่บ้าน ตลอดจนองค์กรแม่หญิง ชาวหมู่บ้าน เป็นต้น

4.4.3.3 ด้านวัฒนธรรม สนับสนุนการก่อสร้างวัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมทางศาสนา ทั้งยังเป็นสถานที่รวมความสามัคคีของผู้คนทั้งหมู่บ้าน นอกจากนั้นยังใช้จ่ายเงินกองทุนมาสนับสนุนการจัดงานบุญประเพณี ต่าง ๆ เช่น งานบุญประจำปี บุญปีใหม่ลาว เป็นต้น

4.4.3.4 ด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้จ่ายเงินกองทุนจำนวนน้อยกว่าด้านอื่น ๆ เนื่องจากกลุ่มผู้นำหมู่บ้านใช้วิธีการระดม การทำงานด้านสิ่งแวดล้อมพร้อมกับการสร้างจิตสำนึกให้กับชาวบ้าน ได้ตระหนักถึงความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการรักษาความสะอาด การอนุรักษ์แหล่งน้ำ สัตว์น้ำ ป่าไม้ เป็นต้น

4.4.3.5 ด้านการสร้างและทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ได้ตระหนักในด้านการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว เช่นเดียวกับกับด้านอื่น โดยเฉพาะได้จัดเวรยามเฝ้าดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ทั้งเวลากลางวันและกลางคืนเพื่อสอดส่องดูแลแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณ โดยรอบ และตรวจสอบความพร้อมแหล่งท่องเที่ยว เช่น ทางขึ้นลงต้องอยู่ในสภาพที่ปลอดภัย รวมถึงดูแลแหล่งน้ำ และป่าไม้บริเวณ โดยรอบ เพื่อป้องกันผู้ลวนโอกาสเข้ามาตัดไม้และจับปลาในลำห้วยเขตอนุรักษ์ นอกจากนั้นกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ยังได้ระดมชาวบ้านทำความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยวหน้าถ้ำปู่คำ พร้อมทั้งมีการปลูกต้นไม้ในเขตแหล่งท่องเที่ยว เดือนมกราคม ปี ค.ศ. 2009 กลุ่มผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้านได้ร่วมกันซ่อมแซมทางขึ้นถ้ำ ในส่วนที่ขึ้นลงลำบากให้มีความเหมาะสมคงความเป็นธรรมชาติไว้ โดยใช้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน เข้ามาช่วยในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ ในการก่อสร้าง

โดยสรุป การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ของกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ได้จัดสรรเงินที่ได้จากการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

- (1) ระดับครัวเรือน กล่าวคือ ทุกครัวเรือนได้รับผลประโยชน์เท่ากันในแต่ละเดือน

(2) ระดับชุมชน คือ หมู่บ้านได้รับการพัฒนา เช่น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสร้างและทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนได้ใช้เงินกองทุนพัฒนา ในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว และการก่อสร้างอาคารสถานที่ต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับหมู่บ้าน เช่น อาคารวัด ห้องการบ้าน ซ่อมแซมอาคาร โรงเรียน สร้างห้องน้ำและที่จอดรถบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น จากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน ของกลุ่มผู้นำ ซึ่งในแต่ละด้านได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาแบบกว้าง ๆ ไว้ ส่วนแนวทางการปฏิบัติในแต่ละด้าน จะมีการประชุมหมู่บ้านอย่างน้อย เดือนละครั้ง เพื่อปรึกษาหารือกันว่าในช่วงเดือนนั้น ๆ มีงานด้านใดที่ควรดำเนินงาน เป็นลำดับความสำคัญ ก็จะมีการวางแผนและกำหนดรายละเอียดของงาน จัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้ประชาชนในหมู่บ้าน โดยมีคณะผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้มีสิทธิ ในการมอบหมายหน้าที่ต่อชาวบ้าน ซึ่งไม่ได้บันทึกเป็นเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างละเอียดในแต่ละด้านงานที่ทำ ซึ่งต่างจากงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้มีการปรึกษาหารือกันเป็นประจำทุกเดือน เนื่องจากเป็นงานที่ต้องได้ทำประจำวัน นี้ สะท้อนให้เห็น ถึงระบบการปกครองแบบสังคมนิยม ที่ยังมีข้อจำกัดต่อสิทธิของคนในท้องถิ่น ที่เป็นเจ้าของพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่นล่าช้า อย่างไรก็ตาม การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นใน สปป. ลาว ไม่ได้มีข้อจำกัดทุกอย่าง รัฐบาลได้เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งด้วยตนเอง โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน แต่ในกระบวนการพัฒนาจะต้องไม่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาล นี่ก็คือ ความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ศึกษา

4.5 แนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การจัดสรรรายได้ของกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในระยะที่ผ่านมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 ผู้นำหมู่บ้านได้แบ่งสรรเงินรายได้จากการท่องเที่ยว ออกเป็นสองส่วนหลัก คือ ส่วนแรกเป็นกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน และส่วนที่สองแบ่งสรรให้กับชาวบ้านทั้งหมด 132 ครอบครัว ทั้งนี้ กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ได้ถูกนำใช้เข้าในการพัฒนาในแต่ละด้าน เช่น

4.5.1 พัฒนาด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ได้มีแผนยุทธศาสตร์ ในการสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การนำระบบไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน สร้างสะพาน สร้างถนนเข้าหมู่บ้านทำให้การเข้าถึงหมู่บ้านและแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก รวมถึงเป็นการส่งเสริมการทำธุรกิจบริการในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นการสร้างอาชีพเสริมแก่ชาวบ้าน เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้ดีขึ้น จากการศึกษา พบว่า ก่อน ปี ค.ศ. 2006 ชุมชนหมู่บ้าน

นาทองยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ไม่มีสะพานข้ามน้ำ การเดินทาง ไปมาของชาวบ้าน รวมถึงนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมแหล่งถ้ำปูคา ก็ไปมาลำบาก เพราะสภาพถนนเป็นเพียงทางเดินของสัตว์เลื้อย จนมาถึงปี ค.ศ. 2006 ระบบโครงสร้างพื้นฐานได้รับการพัฒนา ส่งผลให้สภาพทางด้านเศรษฐกิจของชาวบ้านดีขึ้น เช่น ทุกคนครบครันมีไฟฟ้าใช้ การเดินทาง ไปมา มีความสะดวก มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเพิ่มขึ้น เช่น ในปี ค.ศ. 1996 - 2005 มีนักท่องเที่ยวไม่ถึงวันละ 10 -20 คนต่อวัน หลังจากนั้นเมื่อปี ค.ศ. 2006 เป็นต้นมา ชาวบ้านได้มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน จึงทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จากวันละ 10 - 20 คน เป็นวันละ 60 -100 คน มีรายได้ประมาณวันละ 600,000 - 1,000,000 กีบ (2,500 - 4,000 บาท) ต่อวัน (โฮม สาบานาน, 2008 : สัมภาษณ์) นอกจากสร้างรายได้แก่การพัฒนาหมู่บ้าน ยังเป็นการสร้างรายได้เสริมแก่ชาวบ้าน ที่เข้าไปทำร้านอาหาร การบริการให้เช่าไฟฉายขึ้นชมถ้ำและรายได้จากการแบ่งปันในแต่ละเดือน จากการขายบัตร ผ่านประตู อีกด้วย ซึ่งนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งตนเองได้ กล่าวได้ว่า หมู่บ้านนาทองเป็นบ้านหนึ่งที่พึ่งตนเองได้ในระบบการบริโภค และระบบโครงสร้างพื้นฐานเป็นต้น

4.5.2 พัฒนาด้านสังคม

หมู่บ้านนาทอง เป็นบ้านที่ถูกรองรับเป็นบ้านพัฒนา จากเมืองวังเวียงในปี ค.ศ. 2006 (ห้องงานปกครองเมืองวังเวียง แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม 2005) การบริหารด้านการพัฒนาในแต่ละด้าน กลุ่มผู้นำจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อขอความคิดเห็นจากชาวบ้าน จากการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้นำได้แบ่งสรรเงินรายได้เป็นสองระดับ คือ ในระดับครัวเรือน ทุกครัวเรือนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงในทุกระดับ ระดับที่สอง คือ ระดับชุมชน ชาวบ้านได้รับความสะดวก มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน ได้รับสวัสดิการในยามเจ็บป่วย มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตดีขึ้น จากการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว รวมถึงการรับแขกทางการมาเยือน เป็นค่าใช้จ่ายของผู้นำหมู่บ้านในการเดินทางไปประชุมใน และนอกหมู่บ้าน การบำรุงซ่อมแซมโรงเรียน การสาธารณสุขและองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้านมีการสร้างความสัมพันธ์ ภายในหมู่บ้านและภายนอกมากขึ้น การดำรงชีวิตแบบเครือญาติ มีความยุติธรรมในสังคม เพื่อที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

4.5.3 พัฒนาด้านวัฒนธรรม

มีการใช้งบประมาณ จากกองทุนพัฒนาหมู่บ้านเข้ามาก่อสร้างวัดและช่วยสนับสนุนการจัดงานบุญประเพณีต่าง ๆ งานบุญประจำปี บุญปีใหม่ลาว เป็นต้น ซึ่งเป็นการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมไว้ ทั้งเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามแก่ผู้มาเยือน อีกทั้งเป็นการเรียนรู้ ทั้งคนในชุมชนและแขกผู้มาเยือน ฉะนั้น วัฒนธรรมบ่งบอกถึงความมั่งคั่งและภาพลักษณ์ การพัฒนาของชุมชนด้วย จากการศึกษา พบว่า ชาวบ้านยังไม่มีศูนย์การศึกษาเรียนรู้ ที่เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่ผู้มาเยือน ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปเป็นข้อเสนอแนะต่อไปในบทที่ 5

4.5.4 พัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษา พบว่า ชุมชนมีสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่ในชุมชนด้วยตนเอง ชาวบ้านมีการเอาใจใส่ต่อสภาพแวดล้อม โดยมีการกำหนดเขตอนุรักษ์ชุมชน เช่น ได้กำหนดเขตป่าต้นน้ำห้วยกา ห้วยทา อีกทั้งได้กำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำและสัตว์ป่าในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวถ้ำปู่คำ จุดเด่นของหมู่บ้าน อีกประการหนึ่ง คือหมู่บ้านนาทองได้ถูกยกย่องและกำหนดให้เป็นหมู่บ้านสามสะอาด จากหน่วยงานสาธารณสุขเมืองวังเวียงในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 2008 เนื่องจากชาวบ้านมีแบบแผนการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย แต่เน้นเรื่องหลักอนามัย และมีการออกกฎระเบียบข้อห้ามของบ้าน ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

4.5.5 พัฒนา ทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการจัดทำโดยกลุ่มผู้นำชาวบ้านและชาวบ้านช่วยกันปฏิบัติ จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ชาวบ้านได้ให้ความสำคัญเช่นเดียวกับด้านอื่น ๆ เพราะเป็นแหล่งที่สร้างรายได้หลักของหมู่บ้าน ฉะนั้น ต้องมีการนำเงินจากกองทุนพัฒนาหมู่บ้านมาซ่อมแซมทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ในระยะที่ผ่านมา ปี ค.ศ. 1995 กลุ่มผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้าน ร่วมกันทำพิธีอัญเชิญพระพุทธรูปประทับไว้ในถ้ำ เพื่อเป็นที่สักการบูชาของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน อีกทั้ง สร้างจิตสำนึกในการรักษาแหล่งถ้ำด้วย ไม่เพียงแต่เท่านั้น ชาวบ้านยังได้บูรณะทางขึ้นถ้ำในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 2009 กลุ่มผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้าน ร่วมกันสร้างทางขึ้นถ้ำในส่วนที่ปีนขึ้นลำบาก และคงรักษาความเป็นธรรมชาติไว้ต่างจากที่อื่น ๆ ในส่วนการซ่อมแซมทางขึ้นถ้ำด้วยการคงความเป็นธรรมชาติไว้ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยรักษาธรรมชาติด้วย (กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน, 2008 : สัมภาษณ์)

โดยสรุป ผลของรายได้จากการท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนหมู่บ้านนาทองที่ได้ปฏิบัติกันมา กล่าวได้ว่า อยู่ในระดับที่ปฏิบัติได้ดี ซึ่งเห็นได้จากการจัดสรรรายได้ในส่วนต่าง ๆ ของกลุ่มผู้นำ โดยได้รับผลประโยชน์ในทุกระดับ เช่น ในระดับครัวเรือน ในระดับชุมชน กล่าวคือ ในระดับครัวเรือน ทุกครอบครัวได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงในทุกระดับ ส่วนในระดับชุมชน กล่าวคือ ชุมชนได้รับการพัฒนา ในส่วนที่สำคัญและจำเป็นต่อหมู่บ้านกว่าเดิมนัก เช่น ถนนได้รับการพัฒนา มีระบบไฟฟ้าใช้ทุกครอบครัว สร้างสะพานข้ามลำธาร 2 แห่ง สร้างอาคารวัดได้ 1 หลัง แหล่งท่องเที่ยวได้รับการบูรณะ สักกมมีความสงบ สร้างความสัมพันธ์ภายในหมู่บ้านและภายนอก มีการกระจายผลประโยชน์ที่คนในหมู่บ้านได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมในทุกระดับ ทั้งในระดับครัวเรือน ระดับกลุ่ม และระดับชุมชน ชาวบ้านมีความภาคภูมิใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการปลูก

จิตสำนึกรักษ์สภาพแวดล้อม ด้วยการไม่ตัดไม้ทำลายป่าเขตต้นน้ำ มีการรักษาความสะอาดในหมู่บ้านและบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ สัตว์ป่า เป็นการพัฒนาที่ตระหนักถึงคุณค่าทางด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคมและทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น กล่าวคือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ การท่องเที่ยวต้องให้ประชาชนทุกระดับได้รับผลประโยชน์ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงในทุก ระดับ ต้องชี้ นำภายใต้ความปรารถนา ของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ท่องเที่ยว นั้นๆ

ผลการศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นการทำการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 16 คน โดยการจัดสัมภาษณ์กลุ่ม ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 6 คนตัวแทนชาวบ้านที่มีหน้าที่รับผิดชอบ 3 คน และกลุ่มชาวบ้านที่ทำธุรกิจบริการในแหล่งท่องเที่ยว 10 ครอบครัว ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รวมทั้ง ประเด็นการมีส่วนร่วม และความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของผู้นำ

จากการศึกษา พบว่า การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ของผู้นำหมู่บ้านนาทอง เป็นการกระจายรายได้ โดยทุกระดับได้รับประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ส่วนด้านการพัฒนาพบว่า ชุมชนให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน ของหมู่บ้านเป็นสำคัญและรองลงมาเป็นการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนา และทำนุบำรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ในบทที่ 5 ต่อไป เป็นการสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะต่อการศึกษาต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปผลการศึกษา การอภิปรายผล โดยเป็นการชี้ประเด็นสำคัญของผลการศึกษา เปรียบเทียบกับวรรณกรรม เพื่อหาแนวทาง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่หมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาวต่อไป ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอ

4 หัวข้อหลักประกอบด้วย

- (1) การสรุปผลการศึกษา
- (2) การอภิปรายผล
- (3) ข้อเสนอแนะต่อชุมชน
- (4) เป็นการเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน

หมู่บ้านนาทองมีการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่สวยงาม เป็นการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ ในแหล่งถ้ำและลำธารไหลผ่าน มีกิจกรรมที่สร้างรายได้เข้ากองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย การบริการขายอาหาร เครื่องดื่มและการให้บริการให้เช่าไฟฉายขึ้นชมถ้ำ รวมถึงบริการขายบัตรเข้าชมถ้ำ สร้างรายได้หลักให้กับหมู่บ้านถึง 40,000-100,000 บาท ต่อเดือน อีกทั้งบริเวณถ้ำ ยังเป็นสถานที่จัดงานบุญประเพณีปีใหม่ลาว ทั้งนี้ รายได้จากการท่องเที่ยวจะได้นำมาบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ที่ครอบคลุมทุกด้าน รวมถึงการจัดสรรให้ทุกคนได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึงในทุกระดับ

5.1.2 การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว

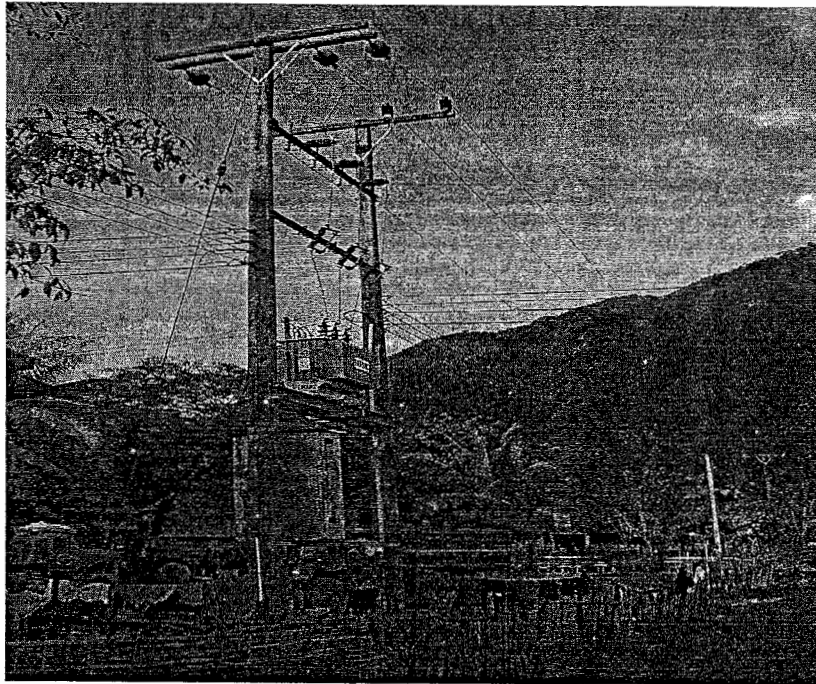
จากการศึกษา พบว่า การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้นำหมู่บ้านนาทอง เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ – สังคมของรัฐบาลที่ได้กำหนดไว้ ส่วนแผนปฏิบัติการพัฒนาในแต่ละด้าน จากการศึกษ พบว่า แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านของกลุ่มผู้นำ ซึ่งในแต่ละด้านได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาแบบกว้าง ๆ ไว้ ส่วนแนวทางการปฏิบัติในแต่ละด้าน จะมีการประชุมหมู่บ้านอย่างน้อย เดือนละครั้ง เพื่อปรึกษาหารือกันว่าในช่วงเดือนนั้น ๆ มีงานด้านใดที่ควรดำเนินงาน โดยจัดเรียงลำดับความสำคัญ และวางแผนกำหนดรายละเอียครวมถึงจัดแบ่ง

หน้าที่รับผิดชอบให้ประชาชนในหมู่บ้านรับผิดชอบ โดยมีคณะผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้มีสิทธิ ในการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบต่อชาวบ้าน แต่ไม่ได้บันทึกเป็นเป็นลายลักษณ์อักษร ในแต่ละด้านงานที่ปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างจากงานด้านพัฒนาการท่องเที่ยว ที่มีการปรึกษาหารือกันเป็นประจำทุกเดือน เนื่องจากเป็นงานที่ต้องได้ทำประจำวัน

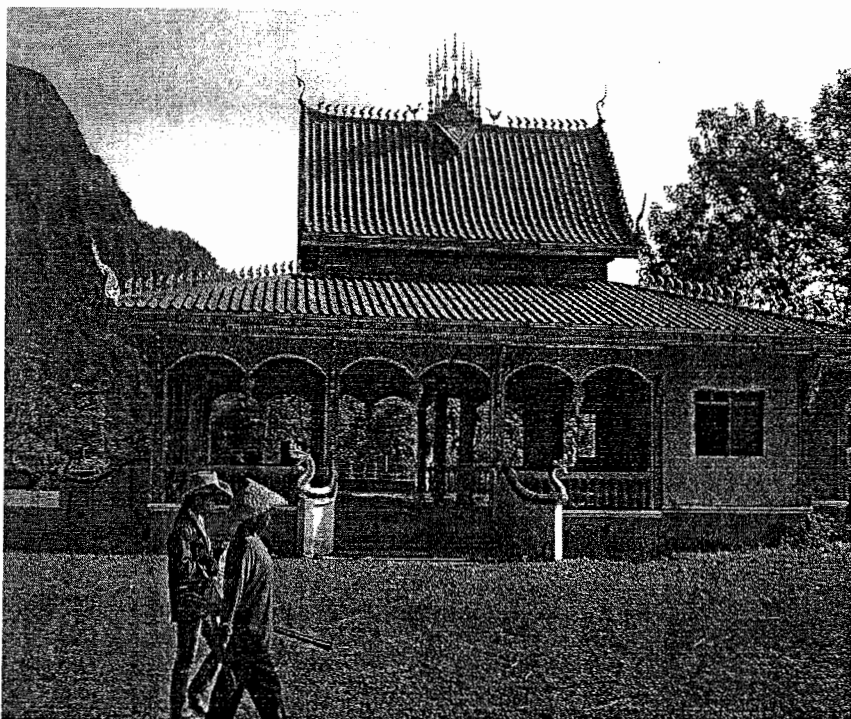
ทั้งนี้ การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวของหมู่บ้านนาทอง ในระยะผ่านมาแต่ปี ค.ศ. 1997 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชน เป็นผู้มึบทบาทในการบริหารงานรายได้ เพื่อนำรายได้มาพัฒนาในทุกด้าน ประกอบด้วยเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้นำหมู่บ้านเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในกระบวนการบริหารงาน อาทิ ด้านการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการและการควบคุมดำเนินงาน ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมอย่างจำกัด มีบทบาทเพียงร่วมปฏิบัติและรับผลประโยชน์เท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ทั้งร่วมคิด วางแผน ร่วมปฏิบัติและรับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้นำหมู่บ้านไม่สามารถดำเนินการได้อิสระทุกขั้นตอน การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม ต้องผ่านความคิดเห็นและเห็นชอบจากประชาชนทั้งหมู่บ้านจากที่ประชุม เพื่อแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างน้อยเดือนละครั้ง และร่วมกันวางแผนติดตามประเมินผลที่ได้จากการท่องเที่ยว

5.1.3 แนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ลักษณะการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ของชุมชนหมู่บ้านนาทองเป็นการพัฒนา ที่คำนึงถึงคุณค่าทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดเขตอนุรักษ์ชุมชน เพื่อสร้างรายได้และนำมาพัฒนาชุมชน สนับสนุนสร้างอาชีพแก่ชาวบ้าน จากการศึกษาในประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า กลุ่มผู้นำได้จัดสรรรายได้ ออกเป็น 2 คือ ระดับครัวเรือน และระดับชุมชนที่นำไปปรับปรุงพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สร้างถนน นำระบบไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน จัดสร้างสะพานข้ามลำธาร สร้างอาคารวัด บูรณะแหล่งท่องเที่ยวที่ทรุดโทรม สภาพสังคมมีความสงบ มีความสัมพันธ์ภายในหมู่บ้านและภายนอก ชาวบ้านมีความภาคภูมิใจต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกรักษาสภาพแวดล้อม ด้วยการไม่ตัดไม้ทำลายป่า เขตต้นน้ำ มีการรักษาความสะอาดในหมู่บ้านและบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ สัตว์ป่า เป็นต้น



ภาพที่ 29 ระบบไฟฟ้าชุมชน



ภาพที่ 30 วัดบ้านนาทอง



ภาพที่ 31 ถนนเข้าสู่ชุมชน



ภาพที่ 32 สะพานข้ามลำธารในเขตบ้านนาทอง

จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารกิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริหารรายได้ ชาวบ้านให้ความร่วมมือในทุกกระบวนการ มีการเรียนรู้ การบริหารงานจากประสบการณ์จริง เช่น

การวางแผน การจัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานในแต่ละด้าน อาทิ การจัดให้บริการขายบัตรเข้าชมถ้ำ การสรุปเงินเข้าบัญชีในแต่ละวัน การจัดให้มีการทำธุรกิจบริการในแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ สัตว์ป่า มีเขตอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ รวมถึงการออกระเบียบข้อห้ามเหล่านี้เป็นต้น ซึ่งไม่มีบทเรียนมาก่อน โดยปฏิบัติหลังจากมีการท่องเที่ยวเข้ามา ส่วนงานด้านการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว และการพัฒนาด้านต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น กลุ่มผู้นำหมู่บ้านเป็นตัวหลักในการระดมความคิดเห็นจากชาวบ้าน เพื่อค้นหาข้อบกพร่อง ปัญหาและอุปสรรค ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว เพื่อหาทางแก้ไขให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระบวนการบริหารจัดการท่องเที่ยวจะมีความเห็นพ้องกันระหว่างกลุ่มผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้าน แต่ยังคงพบว่า ประเด็นการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวนั้น ยังมีความเคลือบแคลงใจจากชาวบ้าน เนื่องจากการใช้เงินรายได้เพื่อนำมาพัฒนาด้านต่าง ๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายต้อนรับแขก การประชุมและอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้นำหมู่บ้านฝ่ายเดียวเป็นผู้ดำเนินการขาดความโปร่งใสและตรวจสอบ ชาวบ้านหวังว่าน่าจะมีการสรุปและเปิดเผยรายละเอียดข้อมูลการใช้จ่ายทุกด้านได้ทราบทั่วกัน ทั้งนี้ ชาวบ้านส่วนมากมีความพึงพอใจกับยุทธศาสตร์การจัดสรรรายได้ ของกลุ่มผู้นำหมู่บ้านอยู่แล้วเพียงแต่ให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วม ต่อกระบวนการบริหารรายได้ โดยเฉพาะการตรวจสอบ ซึ่งจะเป็ประเด็นที่ชาวบ้านเกิดความเชื่อมั่นต่อกลุ่มผู้นำหมู่บ้านอย่างแท้จริง

5.2 อภิปรายผล

จากผลของการศึกษา การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในหมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ที่ได้สรุปมาข้างต้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อประเด็น การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งกลุ่มผู้นำหมู่บ้านปฏิบัติมาและมีผลออกมาที่สอดคล้องและแตกต่างกับทฤษฎีที่ได้ทบทวนมา เพื่อนำไปสู่การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการศึกษาคั้งนี้ การอภิปรายผลประกอบมี 3 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

5.2.1 ลักษณะกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน

จากการศึกษา พบว่า การท่องเที่ยวหมู่บ้านนาทอง เป็นการจ้ดกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ เป็นการเที่ยวชมถ้ำและลำธารที่ไหลผ่าน ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ตลอดทั้งปี เป็นแหล่งรายได้หลักในการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ ลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน ประกอบมี 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ตลอดทั้งปี เช่น การขายบัตรเข้าชมถ้ำ การประมูลประกอบกิจการร้านอาหาร และการประมูลประกอบกิจการให้บริการเช่า

ไฟฉายขึ้นชมถ้ำ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลงานบุญ เช่น เทศกาลบุญปีใหม่ ลาว เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง โดยรายได้ดังกล่าวจะแบ่งสรรให้กับชาวบ้านทั้งหมด 132 ครัวเรือน และแบ่งเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และด้านการเมือง เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งภายใน ชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ที่จะนำไปสู่ การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน ได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้อง กับ พงนา สวนศรี (2546) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน เพื่อกระตุ้น เศรษฐกิจของท้องถิ่น หากมองว่า การท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชน ต้องไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น ในแต่ละมิติของการท่องเที่ยวควรจะเข้าไปส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

5.2.2 การบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว

จากการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน การท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านนาทอง พบว่า หมู่บ้านนาทอง มีการจัดโครงสร้างโดยกลุ่มผู้นำ เป็นผู้ที่มิบทบาทในการสั่งการทุกด้าน โดยเฉพาะ ด้านการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว จากการศึกษา ด้านการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว พบว่า มีการจัดระบบโครงสร้างหน้าที่รับผิดชอบ ในแต่ละหน้าที่งานอย่างชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบ แต่ละด้านงานที่ถูกมอบหมายให้ ทั้งนี้ ผู้ที่เข้ามารับผิดชอบแต่ละส่วนงานผ่านการ เลือกลงจากชาวบ้าน ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ บุญยस्थ्य อเนกสุข (2549) โครงการท่องเที่ยว แบบอนุรักษ์น้ำห่า แขวงหลวงน้ำทา โดยภาครัฐเป็นผู้มิบทบาทในการบริหารจัดการทั้งหมด ขณะที่ คนในท้องถิ่นมีหน้าที่เพียงปฏิบัติตาม และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการบริการท่องเที่ยว เท่านั้น วิธีการทำงานของกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน พบว่า มีการวางแผน แบ่งสายงานในการทำงาน มีผู้สั่ง การ และการตรวจสอบ แต่แนวทางปฏิบัติแท้จริงกลับมีข้อจำกัด ไม่มออบสิทธิในการปฏิบัติ งานทุก อย่างต้องขึ้นกับการสั่งการจากผู้นำ เป็นประเด็นที่มีความแตกต่างของระบบการปกครองในแต่ละ พื้นที่ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ ธวัชชัย รัตนซ้อน (2542) ได้ทำการศึกษาใน พื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเทศไทย กล่าวคือ เป็นการจัดการแบบชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกัน ตัดสินใจ ทั้งนี้ การปฏิบัติงานในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1996 พบว่า การบริหารงานด้านการ พัฒนาของกลุ่มผู้นำ โดยอิงตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม 5 ปีของเมืองวังเวียง ด้านการจัดสรร รายได้จากการท่องเที่ยวในด้านการพัฒนาหมู่บ้าน พบว่า กลุ่มผู้นำได้ให้ความสำคัญในส่วนการ พัฒนา ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจตามแนวนโยบายของรัฐบาล ซึ่งทัศนคติของกลุ่มผู้นำ หมู่บ้านเห็นว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดมาก่อนด้านอื่น ๆ และจะสามารถสร้างหมู่บ้านพัฒนา ส่งผลให้ ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการหมุนใช้ประโยชน์ระบบ โครงสร้างพื้นฐาน ทั้งเป็นการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ขยายตัวรวดเร็วขึ้น เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย ซึ่งสอดคล้อง

กับ องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว (2008) กล่าวไว้ว่า การสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับท้องถิ่น โดยการนำเอาการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนท้องถิ่นในเขตชนบท และเพื่อเป็นการพัฒนาประเทศชาติไปพร้อมกัน ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนก็เป็นส่วนหนึ่ง ของกิจกรรมที่จะไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชน สร้างการเรียนรู้และสร้างให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนของตนเองเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ การจัดสายงานและการรับผิดชอบแต่ละหน้าที่งานด้านต่าง ๆ ควรให้สิทธิในการตัดสินใจต่องานที่ถูกรับมอบให้ ไม่ควรจำกัดสิทธิทำเพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น มิฉะนั้น จะเกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคมตามมา

5.2.3 แนวทางของการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จากการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ของหมู่บ้านนาทอง จากการวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ที่ได้ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบ เกี่ยวกับประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว ที่นำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สัมพันธ์กับการพัฒนาแบบยั่งยืนของ (พจนาน สุวรรณศรี, 2546) ที่กล่าวไว้ใน 5 มิติของการพัฒนาเป็นกรอบ เพื่อเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ปัจจุบันว่า มีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างจากทฤษฎีอย่างไร เพื่อหาข้อสรุปและนำเสนอแนะในเชิงนโยบายต่อไป

จากการศึกษา พบว่า หมู่บ้านนาทอง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว มีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวให้หลากหลายเพิ่มขึ้น สังเกตได้จากความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้ง เมืองวังเวียงเป็นเมืองที่ได้รับความนิยมอันดับหนึ่ง ของแขวงเวียงจันทน์ (องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว, 2006) ทั้งนี้ บ้านนาทองเป็นบ้านที่ได้รับความนิยมในอันดับต้น ๆ ในเขตลุ่มกวาง (การท่องเที่ยวเมืองวังเวียง, 2006) การจัดการท่องเที่ยวได้สร้างรายได้กับหมู่บ้านมากกว่า 200 ล้านบาท หรือมากกว่า 830,000 บาทต่อปี (โฮม สาณูบาน, 2008 : สัมภาษณ์) ที่ผ่านมามีปี ค.ศ. 1997 ผู้นำหมู่บ้านได้วางแผนการพัฒนา เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนใน บ้านนาทอง โดยกลุ่มผู้นำได้กำหนดยุทธศาสตร์ ต่อการจัดการจัดสรรรายได้ให้มีความยั่งยืนต่อไป เช่น กลุ่มผู้นำได้แบ่งสรรเงินรายได้จากการท่องเที่ยวออกเป็นสองระดับ คือ ระดับครัวเรือน ชาวบ้านพอใจกับการแบ่งสรรให้กับชาวบ้านทั้งหมด 132 ทุกรอบครัวได้รับประโยชน์เท่าเทียมกันทุกรอบครัว ส่วนในระดับชุมชน กล่าวคือ ชาวบ้านเห็นดีกับการนำเงินจากกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ต่อมาการพัฒนาแบบโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสร้างความเป็นอยู่ให้สามารถอยู่ดีกินดีของประชาชนทุกคน อีกทั้ง หมู่บ้านได้จัดสวัสดิการสังคมแก่ชาวบ้าน ผู้ประสบเคราะห์ทุกด้าน เช่น ยามเจ็บป่วย

ให้ยืมเงิน โดยไม่คิดดอกเบี้ย การเสียชีวิตจะได้รับเงินช่วยเหลือรายละ 500,000 กีบ หรือเท่ากับ 2,000 บาท รวมทั้งให้ชาวบ้านสามารถกู้ยืมเงินเพื่อไปประกอบการธุรกิจการค้าช่วงเทศกาลงานบุญต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน

นอกจากนี้ เงินกองทุนยังถูกนำไปพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมรวมถึง การพัฒนาและทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยวด้วย กล่าวคือ ชาวบ้านมีความพึงพอใจกับยุทธศาสตร์การ จัดสรรรายได้ของกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนต่อไป กล่าวได้ว่า แนวทางการบริหาร รายได้จากการท่องเที่ยว ที่นำมาพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่กลุ่มผู้นำหมู่บ้านนาทองดำเนินมา สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548); Inskoop (1991) ที่กล่าวไว้ เป็นการพัฒนาที่ให้ความ ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ร่วมรับผลประโยชน์ จากการท่องเที่ยว ชุมชนได้รับการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม และเป็นการพัฒนาที่เปิด โอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนจัดการ ท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน อีกทั้ง เป็นการพัฒนาที่สามารถแบ่งสรรรายได้จากการท่องเที่ยวอย่าง ทั่วถึง ทั้งภาครัฐ เอกชน นักท่องเที่ยว และคนในพื้นที่อย่างทั่วถึงทุกระดับ

โดยสรุป ลักษณะการดำเนินการการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อ พัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ผู้นำชุมชนบ้านนาทอง มีความสอดคล้องและสามารถเชื่อมโยงกับ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่ทบทวนมา เช่น (รชพร จันทร สว่าง, 2546 ; บุญยศฤกษ์ อเนกสุข, 2549 ;

ธวัชชัย รัตนช้อน, 2542 ; องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว, 2008 ; พจนา สวนศรี, 2546 ; บุญเลิศ จิต ตั้งวัฒนา, 2548 ; Inskoop, 1991) ที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการบริหารรายได้ ที่เกิดจากการ ท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงในทุกระดับ ชุมชนได้รับการพัฒนา ชาวบ้านมีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น จากเดิมที่มี แต่การทำเกษตร ซึ่งปัจจุบันมีรายได้เสริมจากการจัดสรรรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยว ใน หมู่บ้านทั้งทางตรงและทางอ้อม อาจกล่าวได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านนาทอง เป็นการจัดการในทางที่ยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำงานของกลุ่มผู้นำชุมชน

5.3.1 จากผลการศึกษากการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว

พบว่า ประเด็นการนำเงินงบประมาณ จากกองทุนพัฒนาหมู่บ้านนั้นยังมีความ เคลือบแคลงใจจากชาวบ้าน เนื่องจากการใช้เงินรายได้เพื่อนำมาพัฒนาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งค่าใช้จ่าย ค้อนรับแขก การประชุมและอื่น ๆ ยังไม่ชัดเจน ดังนั้น ควรปรับปรุงการจัดสรรรายได้จากการ ท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน มีความโปร่งใส โดยเฉพาะควรให้ประชาชนมี

ส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบรายได้ที่มีการใช้จ่ายด้านการพัฒนาทุกด้าน ให้สิทธิ์กับประชาชนในกระบวนการวางแผนและตัดสินใจในการนำเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน

5.3.2 จากผลการศึกษา แนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่กลุ่มผู้นำหมู่บ้านปฏิบัติมา พบว่า มีบางประเด็นควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมสังคมปัจจุบัน เช่น

5.3.2.1 ควรวางแผนพัฒนาหมู่บ้านในแต่ละด้านอย่างละเอียด โดยเฉพาะการใช้งบประมาณจากกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

5.3.2.2 ควรแบ่งสัดส่วนเงินที่จะนำไปพัฒนาในแต่ละด้านให้ชัดเจน และดำเนินการตามแผนอย่างรัดกุม ทั้งนี้ การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะต้องทำควบคู่กับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.3.2.3 ควรมีการจัดทำรายงานการเงิน เช่น การมีใบเสร็จรับเงิน ใบเสร็จจ่ายเงิน การทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายและบัญชีแยกประเภท

5.3.2.4 ควรมีการออกระเบียบ ว่าด้วยการหักเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งระเบียบการใช้เงินในด้านต่าง ๆ โดยชาวบ้านเป็นผู้ตรวจสอบ

5.3.2.5 ควรมีการสรุป การใช้จ่ายเงินทุกๆ 3 - 6 เดือน แสดงรายการซื้อการจ่ายเงินในแต่ละอย่างและสรุปให้ประชาชนได้รับรู้ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม

5.3.2.6 ควรจัดสถานที่การศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมที่มีอยู่สู่สายตาชาวต่างชาติ และทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่ต่างกันของผู้มาเยือน

5.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เมืองวังเวียงเป็นเมืองที่ได้รับความนิยม จากนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ มีการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย ที่สามารถนำเงินตราต่างประเทศจำนวนไม่น้อย ทั้งนี้รัฐบาลได้เปิดโอกาสให้นักลงทุนทั้งภายใน และภายนอกทำการบริการในแหล่งท่องเที่ยว ในเขตเทศบาลเมือง ซึ่งรัฐบาลมีรายได้รายได้จากการจัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการท่องเที่ยว ในขณะที่ชาวบ้านที่เป็นเจ้าของพื้นที่ไม่ได้รับผลประโยชน์ กลับเสียประโยชน์แก่ผู้ประกอบการทั้งหลายเหล่านี้

ขณะเดียวกัน หมู่บ้านนาทอง ที่อยู่ในเขตเมืองวังเวียง พบว่า ชาวบ้านมีการจัดทำให้บริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ที่มีความสวยงามเป็นการเที่ยวชมถ้ำ และลำธารที่ใสเย็นไหลผ่านหน้าถ้ำ นักท่องเที่ยวทั้งภายในและชาวต่างชาติ ให้ความสนใจเข้าเที่ยวชม ส่งผลให้ชาวบ้านมีรายได้เสริม หมู่บ้านได้รับการพัฒนา ทางระบบโครงสร้างพื้นฐาน ดังนั้น การศึกษาครั้ง

ต่อไปควรเป็นการศึกษา ในลักษณะเปรียบเทียบ ในประเด็นการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และประเด็น แนวทางการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในพื้นที่เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

5.5 ข้อเสนอส่งท้าย

ผลของการศึกษานี้ ได้สะท้อนให้เห็นภาพของการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว ที่เป็นการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลของการพัฒนาท้องถิ่น และคาดหวังว่าจะนำไปสู่การรักษาไว้ของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มี ความยั่งยืน ไว้ได้นานที่สุด ซึ่งลักษณะการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นการร่วมกันจัดทำของชาวบ้าน ที่เป็นความร่วมมือทุกกระบวนการ ทั้งร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ และร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง ทุกระดับทั้งทางตรงและทางอ้อม

การบริหารรายได้ที่มีการกำหนด วิธีการจัดสรรที่ชัดเจน ในอัตราที่ทุกคนเห็นว่าเหมาะสม และเปิด โอกาสแก่ทุกคนเข้ามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการท่องเที่ยว ชาวบ้านทุกครอบครัวที่ร่วมกิจกรรมได้รับผลประโยชน์ทางตรง ในจำนวนที่เท่ากัน และชาวบ้านอื่นๆ ยังได้รับผลประโยชน์ในทางอ้อมด้วย

กลยุทธ์การจัดสรรเพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งจุดมุ่งหวังสำคัญ คือ การให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการเข้าถึงชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว ย่อมให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่เสมอ สำหรับกลยุทธ์การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นเงินสวัสดิการสังคม เป็นการใช้จ่ายเงินจากการท่องเที่ยวเพื่อเป็นที่พึ่งให้แก่ชาวบ้านเมื่อยามมีความทุกข์ ทำให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ และเป็นการใช้จ่ายเงินจากการท่องเที่ยว ที่รักษาประเพณีของการดูแลกันเหมือนพี่น้อง ในส่วนของการจัดสรรเงินจากการท่องเที่ยวเพื่อใช้จ่ายในงานบริหารของหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านได้ตระหนักว่า เงินจากการท่องเที่ยว จำเป็นต้องจัดแบ่งให้กับผู้ที่ต้องทำหน้าที่ดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยวมากกว่าผู้อื่น เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวอยู่ได้ เพื่อให้ชาวบ้านได้มีรายได้อยู่เสมอ ซึ่งเป็นวิธีการที่จะส่งผลให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงการต้องร่วมกันจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งสำคัญประการสุดท้ายของการจัดสรรเงินรายได้จากท่องเที่ยว เพื่อการทำนุบำรุงศาสนา เป็นการทำให้เห็นว่า เงินจากการท่องเที่ยวได้ใช้เพื่อการทำบุญ ซึ่งทุกคนในหมู่บ้านได้ประโยชน์จากการทำความดีร่วมกัน ย่อมส่งผลให้ชาวบ้านเกิดความผูกพัน รักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยว ในที่สุดกิจกรรมการท่องเที่ยวก็จะอยู่แบบยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
(2540). การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : กองบริการที่ปรึกษา ศูนย์บริการวิชาการ.
- _____. (2545). แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : บริษัท อัสซ่า จำกัด.
คำยิน สานยาวงศ์. (2550). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ชยันต์ วรรณะภูติ. (2537). การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. สถาบันวิจัยและ
การพัฒนา : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชาย โพธิสิตา. (2549). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เดชา ไต้สูงเนิน. (2543). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธวัชชัย รัตนช้อน. (2542). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนพื้นที่สูง. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิตา ชูโต. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัท พริ้นต์โพร.
- บุญยสถิตย์ อเนกสุข. (2549). กระบวนการทัศน์การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทย สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. คณะมนุษยศาสตร์ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ : บริษัทเพรส แอนด์ ดีไซน์.
- พจนา สวนศรี. (2546). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยว
เพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- เพ็ญประภา พงศ์สา. (2551). การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลุ่มแม่น้ำซอง. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- มนัส สุวรรณ และคณะ. (2541). นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- สมพันธ์ เตะชะอริก และคณะ. (2547). ศัพท์พัฒนาเพื่อชุมชนและสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น
การพิมพ์ จำกัด.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รชพร จันทรส์ว่าง. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เอกสารการสอนชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนแบบยั่งยืน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สินธุ์ สโรบล. (2546). การท่องเที่ยวชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (สกว)
- ห้องการท่องเที่ยว เมืองวังเวียง. (2006). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ – สังคม 5 ปี (2006-2010) แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ห้องการท่องเที่ยว : เมืองวังเวียง.
- องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว. (2008). การท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. นครหลวงเวียงจันทน์ : องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว.
- _____. (2008). ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์แห่งชาติลาว 2006 – 2020. นครหลวงเวียงจันทน์ : องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว.
- _____. (2006). แผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2006 – 2020. นครหลวงเวียงจันทน์ : องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว.
- David J. (2004). The Evolution of tourism and Development Theory. Great Britain: Cromwell Press Ltd.
- Dowling.R. (2001). Wine tourism Futures. Great Britain: the Cromwell Press Ltd.
- Eber.S. (1992). Beyond the Green Horizon: Principles of Sustainable Tourism. Surry World Wide Fund for Nature: United kingdom.
- Fennell David A. (1999). Ecotourism: An Introduction. London: Routledge.
- Inskeep.E. (1991). Tourism Planning. An Integrated and Sustainable Development Approach. New York: Printed on acid-free paper.
- Lao National Tourism Administration. (2008). Statistical Report on tourism in Laos. Vientiane Municipality: Lao National Tourism Administration.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Responsible Ecological Social Tourism Project – Rest. Community Based Tourism.

<http://www.charmproject.org/cms/CHARM%20Archive/Documents/REST%202546>.

13 May, 2008.

Swarbrooke.J. (2000). Sustainable Tourism Management. London: York House Typographic Ltd.

UNESCO Nam Ha Ecotourism Project. Ecotourism in Lao.

http://www.unescobkk.org/fileadmin/user_upload/culture/namha/Nam_Ha_Project-Phase_II.pdf. March 10, 2009

Weaver David. (2001). Sustainable Tourism. Great Britain: the Cromwell Press Ltd.

ภาคผนวก

คำถามประกอบการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง กลุ่มผู้นำชาวบ้านและกลุ่มตัวแทนชาวบ้าน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ประเด็นในการสัมภาษณ์
บริบทของชุมชนบ้านนาทอง		ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ พิธีกรรม และความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชน ในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งประวัติความเป็นมาและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวต่อชุมชน
1. เพื่อศึกษาลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้ของชุมชนบ้านนาทอง	1. กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีกิจกรรมอะไรบ้างที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับกองทุนหมู่บ้าน 2. มีขั้นตอนและกระบวนการจัดการอย่างไร มีโครงสร้าง หน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างไร การประสานงานกับภายในและภายนอกอย่างไร 3. ระดับการมีส่วนร่วมในการพิจารณาดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร 4. รูปแบบกิจกรรมเป็นอย่างไร การต้อนรับนักท่องเที่ยว การแนะนำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว สิ่งที่ควรทำและข้อควรเว้น การจัดการสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวอย่างไร 5. ภาครัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง
	2. ตัวแทนชาวบ้านที่ทำธุรกิจบริการในแหล่งท่องเที่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอะไร อย่างไร เจือใจในการเข้ามามีส่วนร่วมอะไรบ้าง 2. มีเจือใจแตกต่างกันหรือไม่ระหว่างชาวบ้านธรรมดา กับผู้ที่มีบทบาทด้านงานบริหารหมู่บ้านในการเข้ามาทำกิจกรรมให้บริการ ในแหล่งท่องเที่ยว 3. ใครบ้างที่มีเจือใจเข้ามาทำหน้าที่ด้านการบริการ ณ แหล่งท่องเที่ยว ทำไม อย่างไร 4. มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์กับนักท่องเที่ยวอย่างไร นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชอบกิจกรรมอะไรมากที่สุด 5. มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของผู้นำชุมชนเป็นอย่างไร มีข้อดีอย่างไร และควรปรับปรุงด้านใดเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยว

ตารางที่ 11 แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ประเด็นในการสัมภาษณ์
2. เพื่อศึกษาการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ศึกษา	1. กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กองทุนหมู่บ้าน ได้จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอะไรบ้างอย่างไร 2. รายได้กองทุนนำมาจัดสรรอย่างไร ด้านใดบ้าง มีรายละเอียดและขั้นตอนอย่างไร 3. มีการจัดสรร รายได้ดังกล่าวเพื่อดำเนินงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างไร ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง สิ่งแวดล้อม การพัฒนาและทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว 4. มีการประสานงานภายในและกับภายนอกอย่างไร ด้านงานพัฒนา 5. มีแผนการอย่างไรที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต 6. ได้รับผลประโยชน์จากจัดสรร รายได้จากการท่องเที่ยวอย่างไร ทั้งในรูปแบบตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน
	2. ตัวแทนชาวบ้านที่ทำธุรกิจบริการในแหล่งท่องเที่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. ได้รับผลประโยชน์จากจัดสรร รายได้จากการท่องเที่ยวอย่างไร ทั้งในรูปแบบตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน 2. รายได้ที่ได้จากการดำเนินกิจการ มีส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไร (การจัดส่งภาษี ฯลฯ) 3. มีส่วนร่วมอย่างไรในกระบวนการจัดสรร รายได้จากการท่องเที่ยว เพื่องานพัฒนาการท่องเที่ยว มีเงื่อนไขการเข้ามามีส่วนร่วม 4. มีทัศนะอย่างไรต่อกระบวนการดำเนินงานจัดสรร รายได้ในปัจจุบัน และมีความคิดเห็นว่าจะปรับปรุงอย่างไร จึงเหมาะสมยิ่งขึ้น 5. ท่านคิดว่ารายได้จากการท่องเที่ยวเกิดประโยชน์อย่างไรบ้างต่อการพัฒนาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว และที่ผ่านมาได้นำมาพัฒนาในด้านใดบ้างแล้ว และควรจะมีการพัฒนาในด้านใดเพิ่มเติม

ตารางที่ 11 แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ประเด็นในการสัมภาษณ์
ด้านการบริหารรายได้	1. กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน/ ผู้ปฏิบัติหน้าที่	(1) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ 1. การวางแผน (แผนการระยะผ่านมา และแผนการปัจจุบันถึงอนาคต ได้ดำเนินงานด้านใดบ้าง มีแผนการดำเนินงานใดในอนาคต การกำหนดเป้าหมาย มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร การดำเนินงานตามแผน การประเมินผล หรือไม่ อย่างไร)
	กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน/ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ - ชาวบ้าน	2. การจัดองค์กร มีโครงสร้างการดำเนินงาน การประสานงานหรือความสัมพันธ์ในหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ขอบเขตของตำแหน่งงานของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างไร การจัดตัวบุคคล การคัดเลือกผู้มาทำหน้าที่อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ มีความรู้เฉพาะด้านหรือไม่
	กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน / ชาวบ้าน	3. การสั่งการ (ใครเป็นผู้นำ หรือกำกับการปฏิบัติงาน มีลักษณะพิเศษอย่างไร สามารถชี้นำ กระตุ้น จูงใจ ชาวบ้านให้มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันได้อย่างไร เป็นผู้ที่เชื่อถือได้ มีความยุติธรรมในการทำงาน มนุษย์สัมพันธ์ อย่างไร)
	ชาวบ้าน	4. การควบคุม มีการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างไร ปฏิบัติตามแผนงานตามเป้าหมายวางไว้หรือไม่ อย่างไร กำหนดกลุ่มคนในการตรวจสอบหรือไม่ อย่างไร เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ทันที่
	กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน/ ผู้ปฏิบัติหน้าที่	(2) ด้านสังคม 1. การวางแผน (แผนการระยะผ่านมา และแผนการปัจจุบันถึงอนาคต ได้ดำเนินงานด้านใดบ้าง มีแผนการดำเนินงานใดในอนาคต การกำหนดเป้าหมาย มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร การดำเนินงานตามแผน การประเมินผล หรือไม่ อย่างไร) 2. การจัดองค์กร (โครงสร้างการดำเนินงาน การประสานงานหรือความสัมพันธ์ในหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ขอบเขตของตำแหน่งงานของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างไร เช่น สมาคมพ่อแม่ นักเรียน องค์กรชาวหนุ่ม แม่หญิงลาว มีหน้าที่อย่างไร ใครเป็นหัวหน้า บทบาทขององค์กร ในการสร้างความสามัคคี องค์กรรับผิดชอบด้านสวัสดิการสังคม ช่วยหรือประชาชนอย่างไร) การจัดตัวบุคคล (การคัดเลือกผู้มาทำหน้าที่อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ มีความรู้เฉพาะด้านหรือไม่)

ตารางที่ 11 แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ประเด็นในการสัมภาษณ์
ด้านการบริหาร รายได้	กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน/ ผู้ปฏิบัติหน้าที่	3. การสั่งการ (ใครเป็นผู้นำ หรือกำกับการปฏิบัติงาน มีลักษณะพิเศษอย่างไร สามารถชี้นำ กระตุ้น จูงใจ ชาวบ้านให้มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันได้อย่างไร เป็นผู้ที่เชื่อถือได้ มีความยุติธรรมในการทำงาน มนุษย์สัมพันธ์ อย่างไร) 4. การควบคุม (การตรวจสอบ มีกฎระเบียบของหมู่บ้านอย่างไร กฎหมาย ข้อบังคับ นโยบาย)
	กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน/ ผู้ปฏิบัติหน้าที่/ ประชาชน	(3) ด้านวัฒนธรรม 1. การวางแผน (แผนการระยะผ่านมา และแผนการปัจจุบันถึงอนาคต ได้ดำเนินงานด้านใดบ้าง มีแผนการดำเนินงานใดในอนาคต การกำหนดเป้าหมาย มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร การดำเนินงานตามแผน การประเมินผล หรือไม่ อย่างไร) 2. การจัดองค์กร (โครงสร้างการดำเนินงาน การประสานงานหรือความสัมพันธ์ในหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ขอบเขตของตำแหน่งงานของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างไร การคัดเลือกผู้มาทำหน้าที่อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ มีความรู้เฉพาะด้านหรือไม่) 3. การสั่งการ (ใครเป็นผู้นำ หรือกำกับการปฏิบัติงาน มีลักษณะพิเศษอย่างไร สามารถชี้นำ กระตุ้น จูงใจ ชาวบ้านให้มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันได้อย่างไร เป็นผู้ที่เชื่อถือได้ มีความยุติธรรมในการทำงาน มนุษย์สัมพันธ์ อย่างไร) 4. การควบคุม (มีการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างไร ปฏิบัติตามแผนงานตามเป้าหมายวางไว้หรือไม่ อย่างไร กำหนดกลุ่มคนในการตรวจสอบหรือไม่ อย่างไร เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ทันทั่วถึง)
	ด้านการบริหาร รายได้	(4) ด้านสิ่งแวดล้อม 1. การวางแผน (แผนการระยะผ่านมา และแผนการปัจจุบันถึงอนาคต ได้ดำเนินงานด้านใดบ้าง มีแผนการดำเนินงานใดในอนาคต การกำหนดเป้าหมาย มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร การดำเนินงานตามแผน การประเมินผล หรือไม่ อย่างไร เช่น การพัฒนาหมู่บ้านสามสะอาด การอนุรักษ์ปลาเพื่อการท่องเที่ยว การปลูกต้นไม้ ตลอดจน การกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ อย่างไร)

ตารางที่ 11 แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ประเด็นในการสัมภาษณ์
ด้านการบริหารรายได้	ด้านการบริหารรายได้	2. การจัดองค์กร (โครงสร้างการดำเนินงาน การประสานงาน หรือความสัมพันธ์ในหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ขอบเขตของตำแหน่งงานของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างไร การคัดเลือกผู้มาทำหน้าที่อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ มีความรู้เฉพาะด้านหรือไม่)
		3. การสั่งการ (ใครเป็นผู้นำ หรือกำกับการปฏิบัติงาน มีลักษณะพิเศษอย่างไร สามารถชี้นำ กระตุ้น จูงใจ ชาวบ้านให้มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกัน ได้อย่างไร เป็นผู้ที่เชื่อถือได้ มีความยุติธรรมในการทำงาน มนุษย์สัมพันธ์ อย่างไร)
		4. การควบคุม (มีการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างไร ปฏิบัติตามแผนงานตามเป้าหมายวางไว้หรือไม่ อย่างไร กำหนดกลุ่มคนในการตรวจสอบหรือไม่ อย่างไร มีกฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างไร)
3. เพื่อศึกษาแนวทางของการบริหารรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน	1. รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว มีการบริหารอย่างไร เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 12 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

(1) กลุ่มผู้นำชุมชน	(2) กลุ่มตัวแทนชาวบ้านที่รับผิดชอบ เงินกองทุนหมู่บ้าน	(3) กลุ่มตัวแทนชาวบ้านที่ทำธุรกิจ
(1) ท่าน บุนดา อินทวง ท่าน (2) ท่าน ทองคำ พิมมะสอน (3) ท่าน ก้อ สืบริบาน (4) ท่าน วันดี ทิบพะวง (5) ท่าน คำสอน จันทวง (6) ท่าน พุด หลวงพน	(1) ท่าน อำพอน ดวงวิไล (2) ท่าน คำผาย อินทวง (3) ท่าน สีพอน พิมมะสอน	(1) ท่าน โสม สาธุบาน (2) ท่าน พอน อินทวง (3) นาง มะนีวอน จันทวง (4) นาง เฟ็ง อินทวง (5) ท่าน คอด อินทวง (6) ท่าน ไชยะเพด ดวงวิไล (7) ท่าน บุนมี พิมมะสอน (8) สีทน พิมมะสาน (9) ท่าน คำเพียน หลวงพน (10) ท่าน อำพอน อินทวง

ลายชื่อถ้ำ เมืองวังเวียง

ตารางที่ 13 รายชื่อถ้ำเมืองวังเวียง

ลำดับ	ชื่อถ้ำ	เจ้าของธุรกิจ	ขึ้นกับหมู่บ้าน	ระยะทาง	ความสามารถเข้าถึง	เริ่มใช้ในปี	หมายเหตุ
1	ถ้ำ จัง	นาย เส็งพานิด	เมืองซอง	1 km	รถ เดิน เรือ	1994	บริการ
2	ถ้ำ หาบลวก	นาย แสงอุดม	แสงสว่าง	2 km	รถ เดิน	1999	บริการ
3	ถ้ำ พะถายี่	นาย แสงอุดม	แสงสว่าง	4 km	รถ เดิน	1999	บริการ
4	ถ้ำ นอน	นาย ชาย	ห้วยสะเห้ง	2 km	รถ เดิน เรือ	1999	บริการ
5	ถ้ำ ลม	นาง กองเพชร	ห้วยสะเห้ง	3 km	รถ เดิน เรือ	2003	บริการ
6	ถ้ำ นางอ้ว	นาย ลอ แซะ	ห้วยสะเห้ง	5 km	เดิน เรือ	1999	บริการ
7	ถ้ำ บ่อแก้ว	นาย หว่าง	โพนเงิน	5 km	รถ เดิน	2003	บริการ
8	ถ้ำ ปู่คำ	ชาวบ้านนาทอง	นาทอง	6 km	รถ เดิน	1997	บริการ
9	ถ้ำ จินนะลี	นายหมอนขุนพน	ห้วยแย้	4 km	เดิน เรือ	2000	บริการ
10	ถ้ำ ขาง	นาย ไททอง	ถ้ำขาง	15 km	รถ เรือ	1999	บริการ
11	ถ้ำ หลบ	นาย ไททอง	ถ้ำขาง	16 km	รถ เรือ เดิน	2000	บริการ
12	ถ้ำ หอย	นาย ไททอง	ถ้ำขาง	16 km	รถ เรือ เดิน	2000	บริการ
13	ถ้ำ น้ำ	นาย ไททอง	ถ้ำขาง	16 km	รถ เรือ เดิน	2004	บริการ
14	ถ้ำ แก้ว	นาย ฟ่าจือซง	ผาเทา	12 km	รถ เรือ เดิน	2007	บริการ
15	ถ้ำ ใหม่	นาย เขอวาง	ผาเทา	13 km	รถ เรือ เดิน	2007	บริการ
16	ถ้ำ นางผมหอม	ไม่มีข้อมูล	แก้วกว้าง	21 km	รถ เดิน	ไม่มีข้อมูล	หยุดบริการ
17	ถ้ำ ภูเหลื่อม	นาย เต๋	นายาว	10 km	รถ เดิน	2005	บริการ
18	ถ้ำ สิม	นาย กองสี	โพนซอง	2 km	รถ เรือ เดิน	2007	บริการ
19	ถ้ำ เขียวคำ	นาย เขียวคำ	ห้วยแย้	3 km	รถ เดิน	2004	หยุดบริการ
20	ถ้ำ อ่างเงิน	นาย พร	ห้วยแย้	4 km	เดิน เรือ	2000	หยุดบริการ
21	ถ้ำ ขันเงิน	นาย แก่นจัน	ห้วยแย้	2 km	เดิน เรือ	1999	หยุดบริการ
22	ถ้ำ น้ำหม่ม	นาย เขียงตี	ปากเปาะ	4 km	รถ เดิน	2003	หยุดบริการ
23	ถ้ำ เต่าคำ	นาย แดง	ห้วยสะเห้ง	3 km	เดิน เรือ	2003	หยุดบริการ
24	ถ้ำ จัง 2	ไม่มีข้อมูล	นาคูน	6 km	รถ เดิน	ไม่มีข้อมูล	หยุดบริการ
25	ถ้ำ ขันหมาก	ไม่มีข้อมูล	ขันหมาก	4 km	รถ เรือ เดิน	ไม่มีข้อมูล	หยุดบริการ
26	ถ้ำ เสือดาว	นาย ลด	โพนเงิน	5 km	รถ เดิน	2003	หยุดบริการ
27	ถ้ำ เต่าผาหง	ไม่มีข้อมูล	โพนซอง	4 km	รถ เดิน	ไม่มีข้อมูล	หยุดบริการ
28	ถ้ำ ผามอม	ไม่มีข้อมูล	นาม่วง	8 km	รถ	ไม่มีข้อมูล	หยุดบริการ
29	ถ้ำ นาขม	ไม่มีข้อมูล	นาขม	9 km	รถ	ไม่มีข้อมูล	หยุดบริการ
30	ถ้ำ นางสะวัน	นาย คำผย	ห้วยสะเห้ง	2 km	รถ เรือ	2003	หยุดบริการ

ที่มา : (ห้องการท่องเที่ยวเมืองวังเวียง 2006)

ภาพการสัมภาษณ์

การดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้นำและชาวบ้านในบ้านนาทอง



ภาพที่ 33 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบลักษณะของหมู่บ้านโดยทั่วไป เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2551



ภาพที่ 34 สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำ ประกอบด้วย นายบ้าน รองนายบ้าน และแนวโฮม (คณะกรรมการบ้าน) เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2551



ภาพที่ 35 สัมภาษณ์ตัวแทนชาวบ้าน ที่รับผิดชอบด้านบัญชี และการเงิน ที่เป็นรายรับจากการท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2551



ภาพที่ 36 สัมภาษณ์สมาชิกหมู่บ้าน บ้านนาทอง เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากเงินรายได้ของการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551

หนังสือขออนุญาตลงเก็บข้อมูล



ກະຊວງ ສຶກສາທິການ ມະຫາວິທະຍາໄລ ສຸພານຸວົງ	
ເລກທີ: 2089	ວັນທີ: 17/11/08

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນາຖາວອນ



ກະຊວງສຶກສາທິການ
ມະຫາວິທະຍາໄລສຸພານຸວົງ
ສຳນັກງານອະທິການບໍດີ

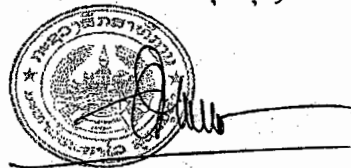
ຫຼວງພະບາງ, ວັນທີ 17/11/2008

ຮຽນ : ທ່ານຫົວໜ້າຫ້ອງການປົກຄອງເມືອງວັງວຽງ
ເລື່ອງ : ຂໍອະນຸຍາດໃຫ້ອາຈານປະຈຳມະຫາວິທະຍາໄລສຸພານຸວົງ ລົງເກັບຂໍ້ມູນ ເພື່ອປະກອບ
ການຂຽນວິທະຍານິພົນລະດັບປະລິນຍາໂທ ທີ່ບ້ານນາທອງ ເມືອງວັງວຽງ ແຂວງວຽງຈັນ

ອະທິການບໍດີ ມະຫາວິທະຍາໄລສຸພານຸວົງ ຂໍຖືເປັນກຽດຮຽນສະເໜີມາຍັງທ່ານເພື່ອ
ຂໍອະນຸຍາດໃຫ້ ທ້າວ ສິມພິງ ວົງໄຊ ພະນັກງານປະຈຳຄະນະສຶກສາສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລ
ສຸພານຸວົງ, ປະຈຸບັນກຳລັງສຶກສາຂັ້ນປະລິນຍາໂທ ຢູ່ມະຫາວິທະຍາໄລ ອຸບົນລາດຊະທານີ
ປະເທດໄທ ລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນປະກອບການສຶກສາຂັ້ນປະລິນຍາໂທ ໃນຫົວຂໍ້ "ການບໍລິຫານລາຍ
ໄດ້ຈາກ ການທ່ອງທ່ຽວໂດຍຊຸມຊົນເພື່ອການພັດທະນາການທ່ອງທ່ຽວຢ່າງຍືນຍົງ" ຢູ່ບ້ານນາທອງ
ເມືອງ ວັງວຽງ ແຂວງ ວຽງຈັນ ໃນໄລຍະວັນທີ 18/11/2008 ເຖິງ 30/11/2008.

ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຮຽນສະເໜີມາຍັງທ່ານເພື່ອພິຈາລະນາອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ຜູ້ກ່ຽວ
ຕາມຄວາມເໝາະສົມດ້ວຍ.

ຮຽນມາດ້ວຍຄວາມນັບຖືຢ່າງສູງ,
ອະທິການບໍດີ,
ມະຫາວິທະຍາໄລ ສຸພານຸວົງ



ດຣ. ຄຳຜາຍ ສີສະຫວັນ

<p>ชื่อ</p> <p>ประวัติการศึกษา</p> <p>ประวัติการทำงาน</p> <p>ตำแหน่งและสถานที่ทำงานในปัจจุบัน</p>	<p>ประวัติผู้วิจัย</p> <p>นายสมพงษ์ วงศ์ชัย</p> <p>มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, พ.ศ. 2537-2540</p> <p>ปริญญาตรีภาษาอังกฤษภาคพิเศษ</p> <p>พ.ศ. 2547 ถึงปัจจุบัน</p> <p>คณะศึกษาศาสตร์</p> <p>มหาวิทยาลัยสุพานวง (หลวงพระบาง สปป.ลาว)</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ นครหลวงเวียงจันทน์</p> <p>อาจารย์ระดับ 4</p> <p>มหาวิทยาลัยสุพานวง</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ นครหลวงเวียงจันทน์</p> <p>Email: sp_vongxay2009@yahoo.com</p>
---	--

